

ΕΡΓΟΝ Κ. ΜΕΣΣΟΝΙΕ

Η ΠΑΡΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΤΙΘΕΩΝ

ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΑ

ΕΤΟΣ Δ'

31 ΜΑΪΟΥ 1904

ΚΑΪΡΟΝ

ΤΑΟΥΚΚΑΛΖ-ΑΛ-ΑΛΛΑΧ

Όταν δια πρώτην φοράν πέσουν στα μάτια μας τὰ τόσον περίεργα και πρωτότυπα κτίρια τῆς ἀραβικῆς τέχνης, αισθανόμεθα νὰ εισδύουν εἰς τὴν ψυχὴν μας ἀπαλὰ ἀπαλὰ αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶχαμεν πρὶν, νὰ ἐγείρονται μέσα μας ἐπιθυμίαι και ὄρμαι νέαι ἢ νεκρωμένα εἰς τότε εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μας. Ὀλίγαι ἀκτίνες θερμαί, ποῦ ξεφεύγουν ἀπὸ τὰ μυστηριώδη και περίεργα μυστικά ἀνοιγμάτων τῶν και ἰδίως ἀπὸ τὰ μαγεμένα μουσιαραμπι τῶν, γεμάται ἀπὸ τὸ ἄρωμα τῆς ζωῆς τὴν ὁποῖαν περικλείουν, φέρουν τὴν μεταλλαγὴν αὐτῆν. Καὶ νομίζει κανεὶς πὼς ὅλα αὐτὰ τὰ σπιτία και τὰ κτίρια εἶναι μοναστήρια κτισμένα ἐπίτηδες διὰ νὰ περιλάβουν ἓνα ἢ ὀλίγους μοναχούς, ἐχθρούς τῆς κοινῆς ζωῆς, και ἐκεῖ μέσα, κρυφά, εἰς τὰ μυστικά δώματά τῶν, νὰ διαρρεῖσθαι ἄφωνος και βουβὴ ἡ ζωὴ, τὴν ὁποῖαν οἱ σκεπτικοὶ κάτοικοι τοῦ ἐσχεδιασαν πρῶτα εἰς τὸ πνεῦμα τῶν και σπεύδουν ἐκεῖ νὰ τὴν βάλουν εἰς ἐνέργειαν. Καὶ φαντάζομαι τοὺς ἰδιοτρόπους αὐτοὺς ἀναχωρητὰς τοὺς κυνηγῶντας διαρκῶς ὄνειρα και προσπαθοῦντας νὰ μεταβάλουν τὴν ζωὴν τῶν εἰς ἄλλοσσον ὄνειρων συνεχῶν, σκεπτικούς και ὄνειρώδεις, μακρὰν ἀπὸ τὴν φύσιν και τὴν μίμησιν τῆς, εἰς σύμβολα και σχήματα νὰ ἀποτυπώνουν ὀλόκληρον τὴν ἀπέραντον ἀνθρωπίνην ψυχὴν, και ἔτσι μεταρσιούμενοι νὰ πλησιάσουν πρὸς τὸν Θεόν, εἰς τὸν ὁποῖον ἀπείρωσαν τὴν ψυχὴν τῶν. Ταουκκαλζ - ἄλ - Ἀλλάχ.

Μόνον ὁ ἄνθρωπος, ζῶν μακρὰν ἀπὸ τὴν θορυβώδη ζωὴν και ἀπομονωμένος, ἤμπορεῖ νὰ ζήσῃ ζωὴν ἀνωτέραν, νὰ ὑψωθῇ και νὰ ἐπικοινωνήσῃ με τὸν Θεόν. Αὐτὴ ἦτο ἡ φιλοσοφία τῆς ζωῆς τοῦ Ἄραβος, πηγιάσασα ἀπὸ τὴν ἰδίαν του ψυχὴν, και αὐτὸ ἐκινήσασε παντοῦ και πάντοτε. Ἡ ζωὴ τῆς Ἐρήμου ὑπῆρξεν ἡ ἀληθινὴ ζωὴ του. Καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν ἐφήρμοσε ἔπειτα και μέσα εἰς τὰς πόλεις και Καοπαά, τὰς μεγαλοπρεπεῖς και μυθικὰς, τὰς ὁποῖας ἔκτισε και ἐκατοίκησε εἰς τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς και τῆς πλατειᾶς δημιουργίας του. Ὀλόκληρη ἡ ζωὴ ἐμφανίζεται και παρέσχεται κρυφὴ και μυστηριώδης. Καὶ ὅπως παρουσιάζονται, ἄνδρες και γυναῖκες, σκεπασμένοι με φορέματα μυστικά, ἔτσι και ἐνδουαίνονται εἰς κατοικίας και κτίρια μυστικά και ἀπόρρητα, εἰς μάτια ξένα και περίεργα. Τὸ φῶς τὰ περιτριγυρίζει ἀπὸ παντοῦ και μὲν ταῦτα εἶναι σκοτεινά, με χίλια δώματα και καμάρες, αἱ ὁποῖαι, νομίζεις, παίζου κρυφτὸ με τὸν παιγνιδιάρικον ἥλιον· μὴ κρύβονται και μὴ λάμπουν και ἀκτινοβολοῦν ἀπὸ φῶς κ' ἀπὸ μύρια χρώματα. Μέσα εἰς αὐτὰ ζῆ, καθισμένος διπλοπόδι, ἀκίνητος, με τὸ πνεῦμα εἰς διαρκὴ κίνησιν, σκεπτόμενος εἰς τὸ σκότος και εἰς τὴν σιάν, και σχεδιάζει σχήματα φανταστικά κάποτε μὴ σημαίνοντα τίποτε, παιγνιδιάρικα ἔργα τῆς στιγμῆς και τῆς τύχης, ἄλλοτε πάλιν λογαριασμένα με σκέψιν, περίπλοκα και μπερδεμένα, ὅλα συμβολίζοντα τὴν ψυχὴν του, και τὰς διαθέσεις του, τὴν πίστιν του. Κατώρθωσε με τὴν δύναμιν τὴν δημιουργικὴν τοῦ πνεύματός του

νά γίνη ιδρυτής νέας γραφικής ιδιότητος του, όχι ασκόπως μιμητικής, αλλά να περικλείη πάντοτε μέσα της μίαν ιδέαν και μίαν σκέψιν ή ένα αίσθημα το οποίον τόν εβασάνιζε. Με τας διευθύνσεις του δίδει εις τας γραμμάς, ή καλλίτερα εις την γραμμὴν τὴν εὐθείαν, οριζοντίαν, κάθετον ή πλαγίαν ἀναλόγως τῶν κλίσεων της, ὀλόκληρον τὴν ψυχὴν του, τὴν ἡρεμίαν, τὴν ἔκστασιν καὶ τὴν σκέψιν, τὰς ὁρμὰς καὶ τὰς ἐπιθυμίας της, τὴν λύπην καὶ τὴν χαρὰν, τὰς ἀποτυπώσεις ἐμπρὸς του ὡς διακοσμῆσεις, καὶ ἔχει ἔτσι εἰκόνα ὀλόκληρον καὶ τελείαν τῆς ἰδίας του ψυχῆς. Ἐξαφνα παύει τὴν ἐπίπονον ἐργασίαν καὶ ζητεῖ νὰ δοκιμάσῃ τὸ ἔργον του. Τραβᾷ με περιέργειαν τὸ λεπτόν στρώμα ποῦ κρατοῦσε ἀκόμη εἰς τὸ σκότος τὸ δημιούργημα τοῦ πνεύματός του καὶ με ἡδονὴν θεωρεῖ τὸ θέαμα. Ἀπὸ μύριες τρύπες μυστηριώδεις καὶ φανταστικὰς ξεφεύγει τὸ φῶς, ποῦ λαχταριστὸν ἐπεριμένε ἀπ' ἔσω. Εἰσέρχεται γρήγορον καὶ βιαστικὸν καὶ ἀποτελειώ- νει τὸ ἔργον. Αἰδεῖ ζωὴν εἰς τὰς σκέψεις του καὶ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς του καὶ λάμπει εἰς τὰ σχέδια τῆς φαντασίας του. Αὐτὸς εἶναι ὁ τρόπος ὁ δημιουργὸς με τὸν ὁποῖον συλλαμβάνονται καὶ κτίζονται τὰ μυστικὰ αὐτὰ ἐνδια- τήματα καὶ στολίζονται οἱ τοῖχοι, αἱ ὀροφαί, αἱ θύραι καὶ τὰ παράθυρα τῶν ἀπειραριθμῶν καὶ πλουσίων δωματίων τῶν με κοσμήματα καὶ στολίδια, τῶν ὁποίων καθένα συμβολίζει μίαν διάθεσιν, ἓνα αἶσθημα, μίαν σκέψιν.

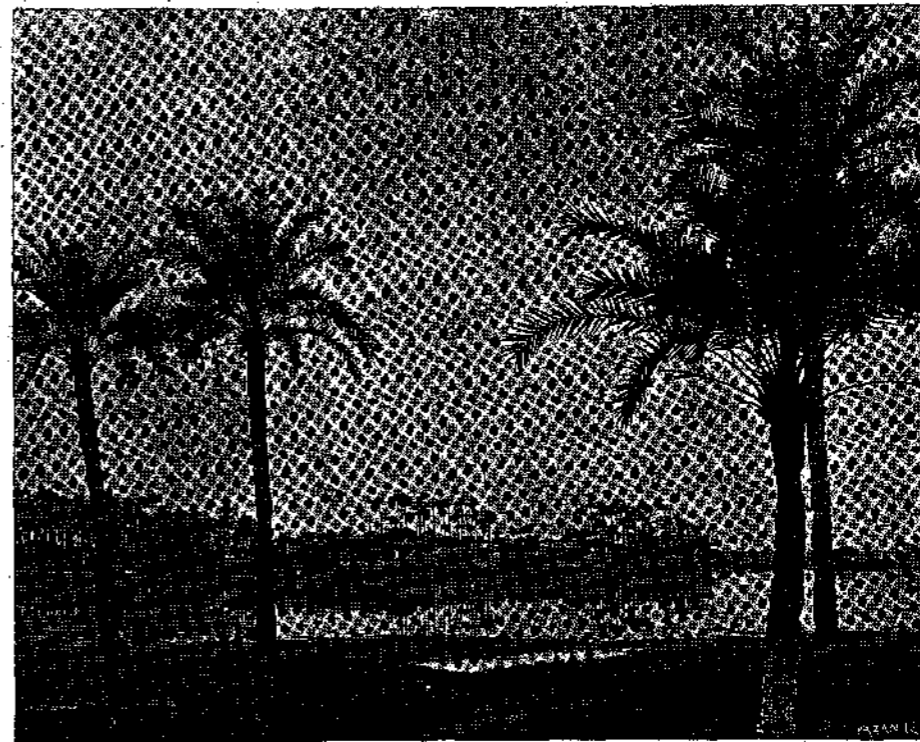
ΜΟΥΣΚΙ

Τὰ στίγια αὐτά, ἀληθινὰ ἄδνα ναῶν, ὅπου ἐξελίσσεται ἡ ἱερωγία μιᾶς ζωῆς μυστι- κῆς, γεμάτης ἀπὸ ὄνειρα, τὰ ἀνευρίσκει κανεὶς καὶ σήμερον εἰς τὸ Κάϊρον, μέσα εἰς τοὺς σκολιούς καὶ πολυπλόκους δρομίσκους τοῦ Μούσκι, συνοικίας καθ' αὐτὸ Ἀραβικῆς, ἡ ὁποία σώζει ἀκόμη τὸν χαρακτήρα της. Περι- τριγυρισμένα ἀπὸ στενώτατα σοκάκια, τόσον στενὰ ὥστε νὰ μὴ διακρίνῃ κανεὶς τὸν οὐρα- νὸν ἀπὸ πάνω του ἀλλὰ μόνον νὰ τὸν φαντά- ζεται, ἢ κολλημένα ἐπάνω εἰς ἄλλα κτίρια, σὰν νὰ εἶναι κουρασμένα καὶ στηριζόμενα ἐπάνω σ' αὐτά, ἢ ντροπαλὰ σὰν τῆς χανούμισσας, κρύ- πτονται ἀπὸ τὰ ξένα μάτια καὶ ἀδιάκριτα, καὶ εἶναι σχεδὸν ἀδιόρατα, μέσα εἰς τὴν ἀμορφον ἐκείνην μάζαν τῶν κτιρίων τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν πραγμάτων. Μόνον ὅταν εἰσέλθῃ κανεὶς μέσα, περᾶσῃ τὰς σκοτεινὰς καὶ χαμηλὰς θύ-

ρας τῶν, φθάσῃ εἰς τὸ μέσον τῆς αὐλῆς, ποῦ ἔχουν σχεδὸν ὄλα, καὶ σηκώσῃ τὰ μάτια του πρὸς τὰ ἐπάνω, τότε μόνον ἀντιλαμβάνεται τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ αἰσθάνεται τὸ αἶσθημα ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐνεπνέοντο οἱ καλλιτέχναι καὶ σκεπτικοὶ κάτοικοι τῶν καὶ δημιουργοί.

Ὅλογυρὰ εἰς αὐτὴν διάφοροι θύραι, μι- κροὶ καὶ μεγάλοι, αἱ μικροὶ διὰ νὰ κάμνουν τὰς μεγάλας νὰ φαίνονται μεγαλύτεραι, σκα- λισμένοι με ἔρωτα καὶ στολισμένοι σὰν νυφού- λες κομπῆς καὶ ὁμορφῆς, σκαλιὰ ὅπου ἀντηχοῦν τὰ βήματα, καὶ διαδρομοὶ μυστηριώδεις μακροὶ καὶ στενοὶ φέρουν καὶ ὀδηγοῦν πρὸς δωμά- τια καὶ αἰθούσας φανταστικὰς κόσμου παρα- δόξου καὶ μαγεμένου, ὅπου ἔζησαν πρόσωπα ἄλλου κόσμου, τοῦ κόσμου τῶν παραμυθίων. Περνᾷς ἀπὸ τὴν μίαν αἰθούσαν εἰς τὴν ἄλλην καὶ αἰσθάνεσαι τὴν ψυχὴν σου νὰ κατέχεται διαδοχικῶς ἀπὸ τὰ πλέον ἀντίθετα καὶ παρά- δοξα αἰσθήματα. Ἐδῶ περιμαζεύεσαι, τὸ βλέμ- μα σου πίπτει εἰς μικρὰ ἑνώματα, ἐπίτηδες ριγμένα εἰς τὴν θολωτὴν δλαστόλιστην ἀπὸ μωσαϊκὰ ἐκείνην αἰθούσαν, καὶ τὸ πνεῦμα σου ἀρχίζει νὰ ἐψώνεται με σεβασμὸν ἓνας σιγα- νὸς φόβος σὲ καταλαμβάνει, καὶ περιδεὴς ἀρ- χίζεις νὰ σκέπτεσαι καὶ νὰ περιμαζεύεσαι ἀκόμη περισσότερο, αἰσθανόμενος τότε βαθεῖα τὴν μικρότητά σου. Παρακάτω ἔξαφνα, εὐγραμμά καὶ χαριτωμένα παράθυρα, ἐκεῖ ποῦ δὲν τὰ ἐφαντάζεσο, ρίπτουν με σχήματα παιγνιδιάρικα καὶ κρυφὰ, ἀνάμεσα ἀπὸ βέργες ἢ γυαλιὰ χρω- ματισμένα, λάμπει γλυκῆς καὶ ποικιλόχρωμες γελώντας τὴν φύσιν, γελώντας καὶ τὴν ψυχὴν, εἰς τὴν ὁποίαν γεννοῦν διαθέσεις καὶ ὁρμὰς ἀπὸ ἓνα κόσμον ὄνειρώδη καὶ φανταστικόν. Καὶ παντοῦ, εἰς ὄλας αὐτὰς τὰς διασκευὰς καὶ προετοιμασίας, διακρίνεται μία προσπάθεια πρὸς ἐξαπάτησιν τῆς φύσεως μία περιφρόνη- σις πρὸς τὴν γυμνότητά της καὶ πρὸς ἔμμεσον μίμησιν της διὰ μέσου χιλίων μέσων, ὄλων ἐξε- ζητημένων καὶ σοφῶν.

Καὶ ὄλα αὐτὰ τὰ ἀνάκτορα, λείψανα περα- σμένης ζωῆς σφριγηλῆς, χαμένα εἰς τὴν ὄραιν μάζαν τοῦ Μούσκι, γνωστὰ μόνον ἀπὸ ὀλί- γους καλλιτέχνας ποῦ στήνουν δι' ὀλίγον και- ρὸν ἐκεῖ μέσα τὴν ταξειδιάρικην σκηνὴν τῶν, νομίζει κανεὶς πῶς εἶναι στοιχειωμένα καὶ ζων- τανά. Διότι παντοῦ, εἰς ὄλα τὰ διαμερίσματά τῶν, καὶ μία ἀόριστος εἰκὼν μιᾶς σκέψεως πλανᾶται, καὶ εἰς τοὺς τοίχους τῶν εἶναι ἀπο- τυπωμένοι αἱ διαθέσεις μιᾶς ψυχῆς. Τὸ φῶς καὶ αἱ σκιαί καὶ ποικίλα σχήματα εἰς τὰς δια-

ΤΟ ΧΟΡΙΟΝ ΜΠΕΤΡΕΣΙΝ

κοσμῆσεις τῶν μᾶς περιγράφουν τὴν ψυχὴν καὶ μᾶς διηγοῦνται τὰς ἐπιθυμίας, τὰ ὄνειρα καὶ τὰς σκέψεις τοῦ πρώτου κήτορός του, τοῦ τρελοῦ αὐτοῦ φιλοσόφου, τοῦ ἐρωτευμένου με τὴν ἰδίαν του ψυχῆν.

ΧΑΝ-ΧΑΛΙΑ

Κρότοι χάλκινοι, βραχνοὶ, κρότοι χλωμοὶ καὶ κίτρινοι, παλαιοὶ καὶ ξεχασμένοι ἀντηχοῦν εἰς τὴν προσέγγισιν τοῦ Παζάρ Χαν-Χαλίλ. Νο- μίμεις πῶς ἔχονται ἀπὸ πολὺ μακρὰ καὶ ἐχρησάθησαν αἰῶνες ὀλόκληροὶ διὰ νὰ φθά- σουν, τόσον εἶνε χαμένη ἢ δύναιμις τῶν καὶ ἀδιάκριτον καὶ ξεθωριασμένον τὸ χρῶμα τῶν. Μήπως εἶναι ἡ ἀπήχησις τῶν μυριάδων κου- δουνιῶν ποῦ ἡ φορτωμένες καμήλας εἰς τὸ σοβαρὸν τῶν βάδισμα κάμνουν νὰ ἤχοῦν; Εἶ- ναι ἄρα γε τὰ πλούσια καραβάνι, ποῦ φθά- νουν ἀπὸ τὰ πέρατα τοῦ θερμοῦ καὶ ἐρυθροῦ κόσμου νὰ ξεφορτώσουν τῆς ἀτίμητες πραγμα- τείας τῶν στὸ φημισμένο καὶ περιλάλητο παζάρι;

Καὶ οἱ κρότοι, ὅσον πλησιάζεις, γίνονται πῶς ἀδύνατοι καὶ λιποψυχοῦν. Καὶ τελειώνουν διότι εἶναι ψεύτικοι, ἀποτελεσματὶ αὐτοὶ με-

γαλοσίνης, γιὰτ' εἶναι κρότοι χωρὶς λόγον καὶ σημασίαν. Ἐνα στολίδι κ' ἓνα χρῶμα παρα- πάνω, στ' ἄπειρα ἐκεῖνα χρῶματα τὰ τεχνικά, ποῦ συντελοῦν γιὰ νὰ ποικίλουν καὶ νὰ χρω- ματίσουν ἀκόμη περισσότερο τὴν πολυποικί- λτον αὐτὴν ζωὴν καὶ νὰ τὴν παρουσιάσουν ἄλ- λαγμένην καὶ τροποποιημένην στὰ μάτια μας. Γιγάντες κατάκοποι ἀκατάταυστα κοπανίζου- ν εἰς πελώρια γουδιὰ μύρα καὶ ἀρώματα τῆς Ἀνατολῆς. Ἄνθρωποι, κτήνη καὶ πράγματα ἀνάμικτα κινοῦνται στοὺς δρόμους τοῦ παζα- ριοῦ, ποῦ φαίνονται σὰν σχισμάδες καὶ σκαλι- σματα μέσα εἰς πελώριον ὄγκον πολυχρώμου λίθου. Ἐπιθέσεις ἀσύλληπτοι χρωμάτων καὶ σχημάτων σκορπίζονται ἐδῶ κ' ἐκεῖ χωρὶς σκέ- ψιν ἀλλὰ με χάριν καὶ με μίαν ἐνστικτον, ἀπροσδιόριστον ἀλλ' ἀνωτέραν ἁρμονίαν ποῦ εὐφραίνουν καὶ γοητεύουν τὴν ψυχὴν. Καὶ ἀπὸ τῆς χαραμάδες τῶν ἀκανόνιστων καὶ μισο- σκεπασμένων στεγῶν, ὁ ἥλιος κατέχεται φλο- γερὸς, ἀλλὰ δὲν προφθάνει νὰ φθάσῃ ὡς κάτω γιὰτ' ἀλλάζει κ' αὐτὸς, καὶ εἰς τὴν ἐπανάστα- σιν ἐκείνην ποῦ θριαμβεύει ἐκεῖ μέσα, χύνεται δευστὸς καὶ ὀρηκτικὸς καὶ ἀλείφει με τῆς μύ- ριες γλώσσες, ὅ,τι εὐρῆ μπροστὰ του, ἀφαιρῶν

δρι χυδαίον και πρόστυχον, και έτσι πλέον ο λίθος, όπου είναι γλυμμένα και ζωγραφισμένα, όλα εκείνα αι εικόνες, γίνεται πολύτιμος χωρίς αξίαν και χωρίς τιμήν.

Ένα βάθος δλόγουσον εις τὸ μέσον, μ' ένα στίγμα πράσινον κινούμενον, και δλόγουρα μία ἄλλοσσοσ μαύρων ἡμισφαιρίων κόπτει τὴν σιλικονότητα και μαυρίζει τὴν βάσιν. Έτσι ἀρχίζει ἡ μαγικὴ τοιχογραφία ποῦ διηγείται ζωντανὰ τὸν βίον μίας περασμένης ἐποχῆς ποῦ ἔξαφνα ἀποκαλύπτεται ἐμπρὸς μας. Και είναι ὁ πράσινος πωλητῆς μυριῶν εἰδῶν μεταξωτῶν ποῦ με σιγανὴν φωνὴν πείθει και διδάσκει τὴν ἀξίαν τοῦ πολυτίμου ἐμπορευμάτος του εις τὰς πρὸ αὐτοῦ καθισμένησ και στὰ μαῦρα κρυμμένησ ἀγοραστρίας του.

Δίπλα, μέσα σ' ένα καπνὸν λευκόφαιον, μία μορφή ἄσπρη και κόκκινη κάμνει μύρια περὶεργα σχήματα. Είναι ὁ πωλητῆς μύρων, ὁ σοφὸς και τετραπέρατος μάγος ποῦ θαυματουργεῖ με τὰ σπάνια μύρα και ἀρώματά του. Έξηγεῖ τὴν δύνάμιν των, ἡ ὁποία μαζί με τὴν εὐγλωτίαν του λαλίζει και μεθύσκει ἀπὸ ἡδονὴν τοὺς ἡδυπαθεῖς ἀκροατάς του.

Ὀλίγον παραπέρα, σ' ένα ὀλοσκότεινον κοντὶ, μὴ κάτασπρη μορφή σὰν φάντασμα πιασμένο προσπαθεῖ νὰ ξεφύγῃ και νὰ ὑψωθῇ εις τόπους ἄλλους ποῦ λαχαρεῖ ἡ ψυχὴ του. Είναι ὁ πιστὸς ποῦ προσεύχεται ἀφωσιωμένος, χωρίς νὰ δίδῃ καμμίαν προσοχὴν εις τὴν δλόγουρα του ἀνάμικτον ἐκείνην κίνησιν και ζωὴν.

Έξαφνα τὸ στενὸν πέρασμα τοῦ δρόμου κόπτεται. Κάτι μεγάλο και περιέργον δημιουργεῖται. Ἄνθρωποι κάθυγροι και κουρασμένοι πηγαινοέρχονται. Και εις κάθε γῦρον ποῦ κάμνουν, κάτι τι σὰν ένα σχοινὶ χονδρὸ ματρᾶ τὸν δρόμον των, τὸν κοπιαστικόν. Τὸ σχοινὶ αὐτὸ φαίνεται ἄσπρο ἔξω, ἔξαφανίζεται ἀπὸ τὴν ὄψιν ὅταν πηγαίῃ νὰ χαθῇ μέσα, και ἔξαφνα λαμποκοπᾷ ἀπὸ χλῖα χρώματα ὅταν φθάσῃ κοντὰ στὸ καπνίζον φῶς τῶν λυχναριῶν. Οἱ γῦροι ἐπαναλαμβάνονται με τὰς ἐνθαρρυντικὰς φωνὰς ποῦ βγάζουν, και τὸ μαγικὸ σχοινὶ πληθύνεται και μεγαλώνει. Μέσα στὸ περιέργον ἐκεῖνο ἐργαστήρι παρασκευάζεται τὸ ματζοῦν ποῦ θὰ γλυκάνῃ μετ' ὀλίγον ἐπισκέπτας και πωλητάς τοῦ περιέργου παζαριοῦ. Και ἡ σειρά τῶν εἰκόνων ἔξακολουθεῖ ἀτελεύτητος και μακρὰ ἀπὸ τὰς δύο πλευράς τῶν στενῶν δρομίσκων, ποῦ ὀλοὲν γίνονται περισσότερο ἀδιάβατοι ἀπὸ τὴν ἀνάμειν και

τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων, τῶν ζῶων και τῶν πραγμάτων.

Και ὅμως μ' ὄλην αὐτὴν τὴν κίνησιν, τὴν στενὴν ἐπικοινωνίαν και τὴν ζωὴν, νομίζει κανεὶς πὼς ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι κοιμούνται και είναι βυθισμένοι εις ὄνειρα βαθεῖα και ἀνεξιχνίαστα. Ὀλη ἐκείνη ἡ περιέργος ζωὴ και ἐργασία δὲν είναι τοῦ κόσμου τούτου, οὔτε τοῦ βίου τοῦ γνωστοῦ. Σὲ κάποιον ἄλλον κόσμον φανταστικόν, στὸν κόσμον τῶν ὄνειρων ἔχομεν μεταφερθῆ. Και τὰ χλῖα αὐτὰ ὄνειρα, τὰ βλέπομεν ἐμπρὸς μας ἀληθινὰ νὰ ξετυλίγονται σὲ χλῖες εἰκόνες με χλῖες ἀλλαγὲς και παραμορφώσεις, και αἰσθανόμεθα τὴν γοητείαν και τὴν γλυκύτητά των ἑλαφρὰ και ἄπαλὰ νὰ χαϊδεύῃ τὴν ψυχὴν μας. Διότι ὁ τόπος είναι μάγος, και με μαγικὴν δύνάμιν εἶναι προικισμένα τὰ πράγματα ποῦ περι- κλείει

Τώρα πάλιν οἱ κρότοι ἐκεῖνοι οἱ βραχνοὶ και ἀδύνατοι, οἱ κρότοι οἱ χλωμοὶ και κίτρινοὶ, ἀρχίζουν νὰ ἀκούονται αὐτὴν τὴν φορὰν ἀπὸ τὴν ἄλλην ἄκραν τοῦ παζαριοῦ. Σιγὰ σιγὰ μὰς ξυπνοῦν διότι εἶναι χαμένη ἡ δύνάμιν των, σὰν νὰ ἔρχονται διὰ μέσου τῶν αἰώνων και μὰς φέρουν εις τὴν πραγματικότητα. Έχομεν φθάσει εις τὸ τέρμα τοῦ παζαριοῦ.

Έτσι ὁ Ἄραψ, ὁ ἀμαθὴς, ὁ ζῶν σήμερον μόνον με τὴν ἀνάμνησιν τῆς περασμένης του ζωῆς, χωρίς νὰ ἀντιλαμβάνεται καλὰ τὴν δλόγουρα του νέαν ζωὴν, ποῦ ἀπειλεῖ ὀλοὲνα νὰ τὸν πνίξῃ, γίνεται ἀσυνειδήτως καλλιτέχνης, ὁ σκαλίζων μέσα εις τὴν πέτραν τῆς φύσεως τὴν ὄραιότητα και ὁ συγκεντρῶνων τὰς σκορπισμένησ λάμψεις τῆς. Ἡ ζωὴ του, ἡ συνειδησμένη, ἔγινε πηγὴ ὁμορφίας ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀντλοῦμεν ἡδονὴν εὐρισκόμενοι ἀπέναντί της διότι ἡ μακροχρόνιος προσπάθειά του ἔγινε ἐνστικτος ὁρμὴ πρὸς δημιουργίαν. Και έτσι ἡ ζωὴ του καταντᾷ ἴση με τὰ γεννήματα και δημιουργήματα ποῦ ἡ ἀκάματος καλλιτέχνης, ἡ μητέρα φύσις, γεννᾷ και δημιουργεῖ ἀενάως, τὰ δᾶση, τοὺς κρημνοὺς, τοὺς βράχους, με τὸ φῶς.

Η ΕΡΗΜΟΣ

Πέραν, με μίαν ἀτόμον ἀντ.θεσιν, ἀπλώνεται ἡρεμος και ἀπαθὴς, ἀπέραντος ἡ Ἐρημος. Έκτείνεται ἀπαθὴς και ἡρεμος ἀλλ' ἡ φωνὴ τῆς ὀδηγεῖ και ἐμπνέει ὄλον αὐτὸν τὸν

κόσμον ποῦ ἔχει ἀπέναντί της. Διότι ἡ Ἐρημος ὀμιλεῖ, συμβουλεύει και ἀπειλεῖ. Ἄλλοίμονον δὲ εις τοὺς παραβαίνοντας τὰς ὀδηγίας της. Οἱ κόλποι της εἶναι τόσον μεγάλοι και βαθεῖς, ποῦ πνίγεται μέσα κάθε ὀδυρμὸς και ἀντίστασις.

Ἡ δύνάμιν της εἶναι ἡ ἡσυχία, και ὁ τόπος της εἶναι ἱερός.

Ὁ Θεὸς ἐπεθύμησε τὴν ἡρεμίαν της και ἡ θεῖα σκηνὴ μπεῖ. Ἄλλάξ— ἐστήθη εις τὴν Ἐρημον. Ὁ Θεὸς ἐκατοίκησε εις τὴν Ἐρημον.

Ὅσοι ἠθέλησαν νὰ φθάσουν εις τὸν Θεὸν και νὰ ἐπικοινωνήσουν με αὐτόν, ἐκατοίκησαν εις τὴν Ἐρημον. Και ὅσοι εις τὴν ζωὴν των ματαίως ἐπεκαλέσθησαν τὴν συνδρομὴν της, μετὰ τὸν θάνατόν των ἔζητησαν εις τοὺς κόλπους της τὴν αἰωνίαν ἡσυχίαν. Και ἔκτισαν τὰς Πυραμίδας. Αἱ κορυφαὶ των, σήμερον, ὡς λόγγαι ὑπερμεγέθεις χάνονται μέσα εις τὰ σύννεφα και ἀνέρχονται ὑπερήφανοι εις τὸν οὐρανόν. Μὰ τῶν ὑψώνονται και αἱ ψυχαι τῶν αἰωνίων μοναχῶν ποῦ εις ὄλην τὴν ζωὴν των ἐπεθύμησαν τὸν Θεὸν και τὴν Ἐρημον. Τὸ πρῶτὸ ρόδιναί, δροσόλουστοι και φωτειναί, σιγανὰ σιγανὰ ἀποσπῶνται ἀπὸ ένα φαῖον

σύννεφον ποῦ τὰς προφυλάττει τὴν νύκτα, και ἔως ὅτου νὰ λάβουν και νὰ δεῖξουν καθαρὰ τὸν γρανίκιον ὄγκον των, διηγούνται εις τὰς ἀπειραρίθμους μεταλλαγὰς των τὰς πτήσεις τοῦ πνεύματος τῶν κητόρων των, τῶν ὁποίων αἰώνιοι φύλακες διατηροῦν εις τὴν Ἐρημον τὰς ψυχὰς.

Ὁ ἀῆρ ὁ ἀπαλός, ποῦ χαϊδεύει ἑλαφρὰ τὴν ἄμμον και ὀμαλύνει τὴν Ἐρημον, ὀμαλύνει και τὴν ψυχὴν τοῦ μοναχοῦ. Σιγὰ σιγὰ κόπτεται ὁ δεσμὸς ποῦ τὸν ἐνώνει πρὸς τὴν ζωὴν, τὸ σῶμα λυώνει ἀπὸ τὰς ἀκτίνες τοῦ φλέγοντος ἡλίου και τὴν θερμότητα τῆς συνεχῆς προσηλώσεως, και τὸ πνεῦμα ἀφίνεται ἐλεύθερον νὰ ὑψωθῇ ὑψηλὰ πρὸς τὸν Θεόν.

Οἱ ἄνθρωποι ποῦ ἐκατοίκησαν τὴν Ἐρημον και ἐπεθύμησαν τὸν Θεόν, ἀπέθανον.

Σήμερον εις τὰς ὄχθας της, ἐκεῖ ὅπου μία ἀπότομος γραμμὴ τὴν χωρίζει και σηματοθεῖ τὴν εἰσοδὸν της, ἐγείρεται φωτεινὸν και προκλητικὸν ένα νέον μοναστήρι, ὁ οἶκος τῆς ἡρεμίας.

Τὸ μοναστήρι αὐτὸ προετοιμάζει ἀνθρώπους διὰ τὴν Ἐρημον.

ΚΩΝΣΤ. ΜΑΚΡΗΣ

ΣΤΑΘΜΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΗΜΟΝ

ΑΠΙΣΤΙΑ

« Πολλά ἄρα Ὀμήρου ἐπαινοῦντες ἀλλὰ τοῦτο
« οὐκ ἐπαινεσομεθα . . . . . οὐδὲ Διοχόλου, διὰν φῆ ἢ
« Θέεις τὸν Ἀπόλλω ἐν τοῖς ἀντοῖς γάμοις ἄδοντα
« ἐνδατεῖσθαι τὰς ἐὸς εὐπαιδίας
« νόσον τ' ἀπειροῦς καὶ μακροῖνας βλους.
« Ἐμπαντά τ' εἰπόν θεοφιλεῖς ἑμὰς τύχας
« παιδῶν' ἐπευφήμησεν, εὐθυμῶν ἐμέ.
« Κάγω τὸ Φοῖβον θεῖον ἀνευδὲς στόμα
« ἤλπιζον εἶναι, μαντικῇ βροῦν τέχνη.
« Ὁ δ' αὐτὸς ἔμῶν . . . . .
« . . . . . αὐτὸς ἐστὶν ὁ κτανῶν
« τὸν παῖδα τὸν ἐμόν».

Πλάτων, Πολιτείας Β'.

Σὰν πάντρεναν τὴν Θέτιδα μὲ τὸν Πηλέα,
σηκώθηκε ὁ Ἀπόλλων σὺν λαμπρῷ τραπέζι
τοῦ γάμου, καὶ μακάρισε τοὺς νεονύμφους
γιὰ τὸν βλαστὸ ποῦ θάβγαυε ἀπ' τὴν ἐνωσί των.
Εἶπε: Ποτὲ αὐτὸν ἀρρώστια δὲν θ' ἀγγίξῃ,
καὶ θάχῃ μακροῦν ἡ ζωὴ. — Αὐτὰ σὰν εἶπε,
ἢ Θέεις χάριξε πολλὰ γιὰ τὰ λόγια
τοῦ Ἀπόλλωνος, ποῦ γινώριζε ἀπὸ προφητείας,
τὴν φάνηκαν ἐγγύησις γιὰ τὸ παιδί της.
Κι' διὰν μεγάλωνεν ὁ Ἀχιλλεύς, καὶ ἦταν
τῆς Θεσσαλίας ἐπαινος ἢ εὐμορφία του,
ἢ Θέεις τοῦ θεοῦ τὰ λόγια ἐνθυμοῦνταν.
Ἀλλὰ μὰ μέρα ἦλθαν γέροι μὲ εἰδήσεις,
ποῦ εἰς τὴν Τροία σκότωσαν τὸν Ἀχιλλέα.
Κ' ἢ Θέεις ξέσκιζε τὰ πορφυρᾶ της ροῦχα
κ' ἔβγαζεν ἀπὸ πάνω της καὶ ξεπετοῦσε
σὺν χῶμα τὰ βραχιόλια καὶ τὰ δαχτυλίδια
Καὶ μὲς σὺν ὄδον τῆς τὰ παλῆα θυμῆθη
καὶ ρώτησε τί ἔκαμνε ὁ σοφὸς Ἀπόλλων,
ποῦ γινώριζεν ὁ ποιητής — ποῦ σὺν τραπέζια
ἔξοχα ὄμιλεῖ, ποῦ γινώριζε ὁ προφήτης,
διὰν τὸν νῖό της σκότωναν σὺν πρώτα νειάτα.
Κ' οἱ γέροι τὴν ἀπήντησαν πῶς ὁ Ἀπόλλων
αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐκατέβηκε σὺν Τροία,
καὶ μὲ τοὺς Τρώας σκότωσε τὸν Ἀχιλλέα.

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ

ΤΟ ΤΡΙΠΤΥΧΟΝ ΤΩΝ ΙΩΝ

Ἐπάνω εἰς τὴν γωνιά, ποῦ πίσω ἀπὸ χιονι-
σμένο ἕνα τοπίον ἢ φωτιά της μαντεύεται
μὰ δὲν φαίνεται, γαλήνια φέγγουν ἢ δύο λάμ-
παις, δλόλευκαις, — ἐπάνω εἰς τὴν γωνιά ποῦ
εἰς τὰ μάγματά της αἱ ἀνάγλυφοι χίμαιραι
φεύγουν γοργά. Κ' ἔτσι ἀγνά φωτισμένος ὁ
θάλαμος, ποῦ τὸ χνοῦδι τοῦ ἄσπρου βελούδου
τοῦ φαίνεται κι' αὐτὸ ἀπὸ τὸ φῶς σὰν χιόνι, —
μὰ ποῦ κάτω ἀπὸ τὸ γαλήνιο γυαλί τῆς καθε-
μιᾶς λάμπας ἀγρυπνεῖ ἢ φλόγα — ἐφησυχάζει
σὲ σιωπῇ.

Ἐξω ὁ χειμῶν, ἢ εἰρηνικὴ ἐορτὴ τῶν νιφά-
δων χιόνος ποῦ πίπτουν, ποῦ πίπτουν...

Καὶ εἶνε ἢ μυστικὴ ἡμέρα ποῦ γιὰ πρώτη
φορὰ εἶπαμε τὴν ἀγάπη μας, ποῦ ἡμέραις καὶ
ἡμέραις τότε μόλις τολμοῦμε νὰ τὴν μαντεύωμε
ὁ ἕνας μέσα εἰς τὸν ἄλλον, μὰ δὲν τὴν λέμε
γιατὶ δὲν ἔπρεπε ποτὲ νὰ εἰπωθῆ. Εἶχε εἰσθῆ
ἔξαφνα κοντὰ μου καὶ μὲ ἐπειράξε μὲ χαμό-
γελο, μὰ καὶ κάποιον πείσμα, μὰ καὶ μὲ κάποιον
παράπονον, πῶς τάχα τὸ ἀπόγευμα ἐκύτταζα
παραπολὺ κάποιον ἄλλῃ καὶ ἐγὼ τότε δὲν
ἐκρατήθηκα πειὰ. Σοῦ ἐπῆρα τὸ χέρι καὶ σοῦ
εἶπα.

— Γιατὶ τὰ λὲς αὐτὰ; Γιατὶ θέλεις νὰ σοῦ
εἰπῶ ὅ,τι δὲν πρέπει ποτὲ μου νὰ σοῦ εἰπῶ;

Καὶ σὺ δὲν μοῦ ἐπῆρες πίσω τὸ χέρι. Καὶ ἐγὼ
δὲν σοῦ εἶπα τίποτε περισσότερον. Μὰ καὶ τί
περισσότερον νὰ εἰποῦν τὰ χεῖλη σὰν ἀρχίζουν
πειὰ ἐλεύθερα νὰ ὀμιλοῦν ἢ ψυχές;

Καὶ τόσο εἶμαι μισογεμμένος σ' ἕνα χνοῦ-
δωτὸ προσκέφαλο κ' ἐμπρός μου στέκεσαι Ἐσύ,
'στὰ δλόασπρα ντυμένη, ὄρθια καὶ δλόλεπτη
ὡσὰν φλόγα ἢ λευκὴ Ἐστίας τοῦ ἰδανικοῦ,
καὶ γέρνεις ἀπὸ ἕμερον μονάχα τὸ κεφάλι, μο-
νάχα τὸ κεφάλι, — ἐνῶ τὸ χνοῦδι τοῦ αὐχένος
ἀγνοφεγγεῖ ἀγνό. Ἐδῶ ἐμπρός μου, ἐπάνω
εἰς τὸ φόρεμά σου, ἄνθος ἀγνείας, ἀνθίζει τὸ
χέρι σου ποῦ τὰ δάχτυλά του ἀποσταῖζον ἀρωμα
ἴου. Ὁ λευκὸς θάλαμος μένει ἀκίνητος, λὲς καὶ
προσέχει, ὡσὰν κἀτι νὰ προσμένῃ. — μέσα εἰς
τὸ λευκὸ θυμιάμα τοῦ φωτός, μίαν ἀρχὴ χαρᾶς,
τὸν ἄνθος ἔξαφνα τὸν χαρούμενον καὶ θριαμ-
βευτικὸ μῖας πρώτης καὶ παντοτεινῆς ἐορτῆς, —
ὁ λευκὸς θάλαμος ποῦ κάτω ἀπὸ τὸ γαλήνιο
γυαλί τῆς καθεμιᾶς λάμπας ἀγρυπνεῖ ἢ φλόγα.

Ἐξω ὁ χειμῶν, ἢ εἰρηνικὴ ἐορτὴ τῶν νι-

φάδων τῆς χιόνος ποῦ πίπτουν, ποῦ πί-
πτουν.

Καὶ νὰ ἔξαφνα μοῦ δίνεις τὸ χέρι σου, —
ἄνθος ἀγνείας ποῦ ἀπὸ αὐτὸ φεύγει ἢ ψυχὴ
τῶν ἴων, — καὶ ἐγὼ γιὰ πρώτη φορὰ, γιὰ πρώτη
φορὰ 'στὰ χεῖλη τὸ φέρνω ἐκστατικὸς. Κ'
ἐπάνω 'στὴν ψυχὴ μου, ὑπτίαν, πίπτουν λευκὰ
πέταλα ἴων...

Τὸ μεγάλο γυάλινο παράθυρο ποῦ πίσω ἀπὸ
αὐτὸ, ὡσὰν φοβισμένοι, μονάχα μὰζι τολμοῦμε
ν' ἀγναντεύωμε τὸ πέλαγος καὶ τὰ μακρονὰ βουνά,
λαμποκοπᾷ ἀκόμη ὄλο ἀπὸ τὰ πυρὰ τῆς Δύ-
σεως, ἀπὸ τὸν μέσα σὲ πύριναις λόγχαις καὶ
σὲ μετάλλιναις φλόγαις θάνατον τοῦ Ἡ-
λίου.

Ὁ λευκὸς θάλαμος ποῦ ἀπὸ μέσα τον ὀλοένα
χάνεται τὸ φῶς καὶ ὀλοένα σωριάζεται τὸ
σκότος, ποῦ κέρνει ὀλοένα ἕνα ἀντιφέγγισμα
ὡσὰν ἀπὸ τὰ ἰώδη, εἶνε πάντα ἀκίνητος, λὲς
καὶ προσέχει, σὰν κἀτι πάλι νὰ προσμένῃ. Μὰ
τὸ κἀτι αὐτὸ, ὦ ὄχι! σὰν νὰ μὴν εἶνε πειὰ
μια ἀρχὴ χαρᾶς, ὁ ἄνθος ὁ χαρούμενος καὶ
θριαμβευτικὸς μῖας πρώτης καὶ παντοτεινῆς
ἐορτῆς, — τὸ κἀτι αὐτὸ σὰν νὰ εἶνε ἕνα τέλος,
κἀτι πειδ ἀμετάκλητο καὶ πειδ μικρὸ ἀπὸ χω-
ρισμοῦ, πειδ θλιβερὸ ἀπὸ θάνατον.

Καθισμένος κοντὰ σου, ὄσω μορῶ πειδ
κοντὰ σου, γεμμένος ἐπάνω 'στὸ στήθος σου,
εἰσπνέω μὲ τὴν πειδ σπασταριστῆ λαχτάρα ποῦ
ἤμπορῶ νὰ ἔχω μέσα μου, τὴν πλανωμένη ἀ-
κόμη αὐτοῦ ἐπάνω ψυχὴ τῶν ἴων ποῦ μαραμμένα
ἐκύλισαν ἔξαφνα ἀπὸ αὐτὸ καὶ ἔπεσαν κάτω. Μα-
ραμμένα καὶ ὄμως ἀκόμη ζεστὰ τὰ ἰα' τὰ ἰώδη,
ποῦ κυλᾶνε ἐπάνω τους, μέσα τους, φῶς ποῦ
ὀλοένα δύνει καὶ σκιαῖς ποῦ ὀλοένα σωριάζον-
ται, — τόσῳ πολλαῖς σκιαῖς ποῦ σωριάζονται,
τόσῳ λίγο φῶς ποῦ δύνει.

Καὶ μέσα μου σπασταρῶ ὀλοένα ὁ πόνος ὁ
παντοτεινός, μὴ νοσταλγία ποῦ ποτὲ δὲν θὰ
τελειώσῃ γιὰ τὴν μὴ γλυκεῖα χίμαιρα ποῦ ἐπέ-
ταξε γιὰ πάντα, — γιὰτὶ ἐπέρασε καιρὸς ἀπὸ
τὴν ἡμέρα ποῦ γιὰ πρώτη φορὰ εἶπαμε τὴν
ἀγάπη μας, γιὰτὶ τότε ἔχουν ἔλθει πειὰ ἢ ἡμέ-
ραις ποῦ ἢ ἀγάπη δὲν δίνει πειὰ χαρὰ, ποῦ
ἢ ἀγάπη μόλις δίνει παρηγορία.

Νὰ ἐννοῆς ἀρά γε Σὺ, χαρὰ μου πειὰ χαμένη, τί γίνεται μέσα μου ;

Γονατισμένη σ' ἓνα προσκέφαλο ἐπάνω, μετὴν προτομή σου τὴν ἀκαμπτο τετωμένη πρὸς τὰ ἔμπροσ ἀνοίγεις μεγάλα τὰ μάτια κατὰ τὸ μεγάλο γυάλινο παράθυρο, — τὰ μάτια ποὺ λαμποκοποῦν περισσότερο πάντα ἀπὸ τὰ πυρὰ τῆς Δύσεως, ἀπὸ τὸν μέσα σὲ πύριναις λόγχαις καὶ σὲ μεταλλίνας φλόγαις θάνατον τοῦ Ἡλίου. Ποῦ τώρα λαμποκοποῦν ἢ κλαίει . . .

Θέλω κἀτι νὰ σοῦ εἰπῶ, — λόγια ἀγάπης ἢ λόγια πένθους καὶ ἐγὼ δὲν ἤξεύρω ἀκριβῶς, μὰ πάντα λόγια μετ' ἀπειρή καλοσύνη. Θέλω κἀτι ἐπὶ τέλος νὰ σοῦ εἰπῶ !

Ἄχ ! γιατί νὰ ἔρχεται ἡ ὥρα ποῦ ἡ σιωπὴ δὲν τὰ λέει πειὰ ὅλα, ποῦ νοιώθουμε πῶς πρέπει νὰ μιλήσωμε καὶ ποῦ τίποτε ὡς τόσο δὲν βρισκόμε νὰ εἰποῦμε, ἐμεῖς ποῦ ἕως χθὲς ἀκόμη ἐμιλοῦσαμε, ἐμιλούσαμε καὶ δὲν ἐτελειώναμε ;

Ναί, θέλω κἀτι ἐπὶ τέλος νὰ σοῦ εἰπῶ, μὰ δὲν μπόρῶ.

Καὶ σὲ σφίγγω ἔξαφνα ἀηληπισμένα ὅτῃν ἀγκαλιὰ μου, ἐσένα ποῦ εἶσαι πειὰ γιὰ μένα Ἀδελφὴ τοῦ Ἑλέους μονάχα, ἢ τόσῳ μάταια καλῆ.

Καὶ τὸ μεγάλο γυάλινο παράθυρο, ποῦ πίσω ἀπὸ αὐτό, ὡσάν φοβισμένοι, μονάχα μαζί τολμοῦμε ν' ἀγναντεύουμε τὸ πέλαγος καὶ τὰ μακρυνὰ βουνά, ὀλοένα σβύνει καὶ πέρα, μακρυνὰ, σκορπιούνται, μαραίνονται ὀλοένα, ἐπάνω εἰς τὸν ὄριζοντα, τῆς Δύσεως τὰ ἴα τὰ ἰώδη.

Κάτω ἀπὸ ἓνα οὐρανὸ συννεφιασμένο καὶ βαρὺ, ἐδῶ ποῦ ὀλοένα σκοτεινιάζει, ἓνα ὄλο πέλαγος συγκυλᾷ ἴα σκοτεινὰ καὶ σκοτεινὴ τέφρα, — ἓνα ὄλο πέλαγος ποῦ, θυμᾶσαι ; μονάχα μαζί ἐτολμούσαμε ν' ἀγναντεύουμε ὡσάν φοβισμένοι πίσω ἀπὸ τὸ μεγάλο γυάλινο παράθυρο.

Μὰ ἡ ἡμέραις ἐκείναις πᾶνε πειὰ γιὰ πάντα, καὶ εἶμαι τώρα μονάχος ἐδῶ ὅτῃν ἀμμουδιά τὴν ἔρημη, καὶ μονάχα σὰν ἓνα ὄνειρο μακρυνὸ ἀχνοπᾶνγει μέσα μου ἔξαφνα ἢ μυστικῆ ἡμέρα

ποῦ γιὰ πρώτη φορὰ εἶπαμε τὴν ἀγάπη μας.

Μονάχος εἶμαι τώρα ἀφοῦ Ἐσὺ, ὡσάν φάντασμα γεμάτο φῶς μονάχα μέσα μου ἔξαφνα φαίνεσαι, φαίνεσαι καὶ πάλι χάνεσαι ἢ ζωντανὴ καὶ ὄμως γιὰ μένα πεθαμένη, καὶ θέλω νὰ λέω, νὰ λέω γιὰ ὅσα περνοῦν καὶ δὲν ἀφίπνουν τίποτε ὅτῃν καρδιὰ τῶν ἀνθρώπων, γιὰ ὅσα ἦταν καὶ δὲν εἶνε πειὰ, γιὰ τὰ μάτια ποῦ ποτὲ πειὰ δὲν θὰ κτυπαθοῦν ἀπληστα γιὰ τὰ φιλήματα ποῦ ἐμαρᾶθησαν πειὰ γιὰ μᾶς, γιὰ τὰ χαμόγελα ποῦ ἀνθίζουν τώρα γιὰ ἄλλους, γιὰ τὰ χεῖρα ποῦ εἶνε καιρὸς πειὰ ποῦ ἄφησε τὸ ἓνα τὸ ἄλλο !

Θέλω νὰ λέω καὶ νὰ μὴ τελειώνω ποτέ.

Πλὴν σὲ ποῖόν καὶ πρὸς τί ;

Μιὰ παγερὴ πνοὴ μοῦ συναρπάζει τὰ λόγια !

Μιὰ βοή καταπληκτικῆ, σὰν νὰ εἶνε τὸ πέλαγος ὁ κόσμος ὅλος καὶ ὅλη ἡ ζωὴ, μοῦ τὰ καταπνίγει.

Μὰ θὰ φωνάξω μετ' ὅλη τὴν δύναμι τῆς ψυχῆς μου, μετ' ὅλη τὴν λαχτάρα ποῦ μοῦ δίνει ἢ ἀγάπη ποῦ ἔχομε σὴν χαμένη ἀγάπη, θὰ φωνάξω ἀπελπισμένα — Λοιπὸν ποτὲ πειὰ δὲν θ' ἀγαπήσῃ ὁ ἓνας τὸν ἄλλον ;

Καὶ δὲν ἀκούω οὔτε τὰ ἴδια μου τὰ λόγια.

Μιὰ παγερὴ πνοὴ μοῦ τὰ καταπνίγει, — ἢ παγερὴ πνοὴ ποῦ συγκυλᾷ τὸ πέλαγος καὶ μαζί μ' αὐτὸ τὰ ἴα τὰ σκοτεινὰ καὶ τὴν σκοτεινὴ τέφρα, τὸν κόσμο, τὴν ζωὴ ὅλη !

Ἐτῇν ἀμμουδιά τὴν ἔρημη εἶμαι μονάχος καὶ κλυδωνίζομαι ἀπὸ τὴν ὀδύνη. Μὰ νὰ ἦταν τάχα ἀληθινὰ κάποτε κάποιος λευκὸς θάλαμος ποῦ ἀκόμη ἐφησυχάζει μέσα μου σὲ σιωπὴ καὶ νὰ ἦταν ἀληθινὸ κάποιον μεγάλο γυάλινο παράθυρο ποῦ ἀκόμη μέσα μου δὲν σβύνει ;

Παρέκει δὲν εἶνε παρὰ κάποιον βράχο ποῦ τὴν ἔρημιά τους τὴν δέχνει ἢ ἄλλη. Εἶμαι μονάχος, ἀφοῦ Ἐσὺ ὡσάν φάντασμα γεμάτο φῶς μονάχα μέσα μου ἔξαφνα φαίνεσαι, φαίνεσαι καὶ πάλι χάνεσαι ἢ ζωντανὴ καὶ ὄμως γιὰ μένα πεθαμένη, — καὶ εἰς τὰ χεῖλη μου ποῦ λὲς καὶ τὰ σφραγίζει γιὰ πάντα ἢ πνοὴ ἢ παγερὴ, νοιώθω μελανιασμένα σὰν κάποιον ἴα τοῦ θανάτου.

ΧΡ. ΘΕΜ. ΔΑΡΑΛΕΞΗΣ

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΝ ΦΩΣ !

[ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ]

Οσοὶ ἀπὸ τινος ἕνους πνευματικῶν, ἢ κοινωνικῶν, κατέρχονται πρὸς τὸ πλῆθος, πρὸς τοῦ λαοῦ τὰ πικρὰ στρώματα, συναισθάνονται, κατὰ τὸ εἶδος τῆς ψυχῆς τῶν τὸ κανονίζον τὴν ὀπτικὴν γωνίαν τῆς ἀντιλήψεως, συγκινήσεις ὅλων διαφόρους.

Οἱ μὲν, φέροντες μαζί τῶν τὸ ἀγέρωχον αὐτοσυναίσθημα τῆς ὑπεροχῆς, πλησιάζουν πρὸς τοὺς ταπεινοὺς μετ' ἐπιφυλάξεως μὴ μολυνθῶσιν ἐκ τῆς ἐπαφῆς, ὡς ἀριστοκράτης δέσποινα ἀνέλκουσα τὴν ἐσθῆτα ὅταν διέρχεται χαμόγειον. Τὸ βλέμμα τῶν ὑπερήφανων καὶ ἀνεπιεικῆς, ἔτοιμον πρὸς σκληρὰς συγκρίσεις, βλέπον οὐχὶ τὸ ἄνθος τῆς γάστρας ἀλλὰ τὸν πρόστυχον πηλὸν τῆς, ἀνακαλύπτει χυδαιότητος παντοῦ. Ἀλαζὼν μορφασμὸς ἀηδίας οὐσπᾶ τὸ στόμα τῶν, καὶ ἀπέρχονται μετ' ὑψηλοῦ καὶ μετ' ἀπειρίας ἀπὸ τὴν ταπεινὴν ἀτμόσφαιραν, τὴν ἀπνεύουσαν ἰδρώτα σκλάβων, ἀπὸ τὴν πνιγρὰν καὶ ἐτελεῖ χθαμαλότητα τῶν πρὸς τὸ ἔδαφος ψυχῶν καὶ καλυβοσπίτων.

Οἱ ἄλλοι, πλησιάζουν εἰς τοὺς πολλοὺς, ὡς ἀνθρώποι πρὸς ἀνθρώπους, ἄνευ τῆς δυσπιστίας καὶ τῆς εἰρωνείας τῆς σκέψεως, ἢ δὲ χεῖρ τῶν ἔχει ἤδη τὴν ἀπαλὴν κίνησιν τὴν ἀπομάπτουσαν δάκρυα καὶ ἐπουλῶνουσιν τραύματα. Συλλογίζονται δι' ὅλους αὐτοὶ οἱ ταπεινοὶ εὐρίσκονται χαμηλὰ ὄχι διότι κατέπεσαν, ἀλλὰ διότι δὲν ἠδυνήθησαν ἀκόμη ν' ἀνέλθουν. Ἄν δὲν ἔχουν ἀρκετὸν φῶς, ἀρκετὸν ἄερα, οἱ ἔχοντες χρωστοῦν εἰς αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἰδικοῦ τῶν φωτός, ἐκ τοῦ ἰδικοῦ τῶν ἄερος. Ὅσῳ χαμηλότερα εἶνε βυθισμένοι, τόσῳ ταχύτερα πρέπει νὰ εἶνε πρὸς αὐτοὺς ἢ στοργὴ τῶν ὄσῳ περισσότεροι εἶνε, τόσῳ εὐρύτερα πρέπει ν' ἀνοιχθῇ πρὸς αὐτοὺς ἢ ἀγάπη τῶν. Διότι δὲν εἶνε ξένοι, δὲν εἶνε ἀγνωστοὶ εἰς τὴν καρδίαν τῶν.

Παρατηρήθη, ὅτι τὰ ἀκανθώδη φύλλα τῆς ἀμαρυλλιοειδοῦς ἀγαυῆς πρὶν ἀνοίξουν καὶ διαπτυχθῶν πελώρια, μένουσιν ἐπὶ πολὺ προσκεκολλημένα, ἀποτελοῦντα οἰοῦνται μίαν καρδίαν· τότε δὲ αἱ ἀκανθαὶ ἐκάστου φύλλου ἐντυπώνονται ἐπὶ τοῦ πλησίον φύλλου. Βραδύτερον, ὅσον καὶ ἂν ἀπομακρυνθῶν τὰ φύλλα καὶ γιγαντωθῶν, τὸ σημεῖον παραμένει καὶ ἀξάνει μάλιστα :

εἶνε ἢ σφραγὶς τῆς συνπαρξέως ἰσοβίως ἀποτυπωθεῖσα. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει, λέγει σύγχρονος Γάλλος φιλόσοφος καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν καὶ εἰς αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ἐνδομητρίου βίου «ἐνετυπώνεται αἱ χαρὰ καὶ αἱ θλίψεις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ ἐφ' ἐκάστου ἐξ ἡμῶν παραμένει ἢ ἀποτυπωθεῖσα σφραγὶς».

Οὕτω οἱ κατὰ φύσιν, οἱ ἀληθεῖς ἀνθρώποι δὲν αἰσθάνονται εὐτυχίαν ἄνευ τῆς εὐτυχίας τῶν ἄλλων, τὸν δὲ πόνον τῶν ἄλλων αἰσθάνονται ὡς ν' ἀναθρώσκη ἐξ αὐτῆς τῆς πηγῆς τῆς ὑπάρξεώς τῶν. Ἡ συμπάθεια, ἢ ἀνάμνησις αὐτῆς τῆς συνπαρξέως τῶν ὄντων, ἀξάνει τὴν χαρὰν καὶ ὀλιγοστεύει τὴν λύπην ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὅπως θανμάσια τὸ τραγουδεῖ ὁ Γερμανὸς ποιητῆς :

*Geteilte Freude ist doppelt Freude
Geteilter Schmerz nur halber Schmerz
(Μοιρασμένη χαρὰ εἶνε διπλὴ χαρὰ
Μοιρασμένη λύπη μόνον μισὴ λύπη).*

***

Ἡ συμπάθεια, ἥτις αἰσθάνεται τὸν αὐτὸν οἶκτον πρὸς τοὺς σκοτεινοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ πρὸς τὰ σκοτεινὰ πνεύματα, ζητεῖ νὰ φέρῃ τὸ φῶς εἰς τοὺς ταπεινοὺς. Ἐἴτε ἐν τῇ μητρικῇ ἀγάπῃ, εἴτε ἐπὶ τῶν μαθητικῶν θρανίων, τὸ πρῶτον ἐλαττήριον τῆς μορφώσεως τῶν ἀνθρώπων ὑπῆρξεν ἢ ἀγάπη. Ὁ μέγας Σωκράτης ἔλεγεν.

— Διατί θέλομεν νὰ μάθωμεν ; — Διότι ἀγαπῶμεν τῶν ἑαυτὸν μας.

— Διατί διδάσκομεν τοὺς ἄλλους ; — Διότι τοὺς ἀγαπῶμεν. Ἡ ἀγάπη ἐνώνει μανθάνοντας καὶ διδάσκοντας.

Εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους ἐκ τῆς φιλανθρωπίας πρὸς τὰ ὀρφανὰ ἐξεβλάστησεν ἢ εὐσεβῆς παιδαγωγικὴ μεγαλοφυΐα τοῦ Φράγκε.

Ὁ δὲ ἰδρυτῆς τῶν ἀγροτικῶν σχολείων τῆς Γερμανίας, ὁ θεμελιωτῆς τῆς παιδείσεως τοῦ λαοῦ Φρεϊδριχ φὸν Ρόχιος, ὁ Βρανδεμβούργιος εὐπατριδῆς, ἐκ τοῦ ἄρκου οἴκτου ἐνεπνεύσθη τὸν φωτισμὸν τῶν ταπεινῶν. Βαρῶς τραυματισθεὶς ὁ ἀνδρείος στρατιώτης παρητήθη τῶν ὀπλῶν τὸ στάδιον καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὰς

επιτεταμένως οικογενειακώς αὐτοῦ κτήσεις. Ἐνεκα συνεχῶν βροχῶν καὶ σήψεως τοῦ χόρτου καὶ τῶν γεννημάτων, τῇ 1772 ἐνεσηψεν ἐπιδημία εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ κτήνη. Παρέλαβεν ἰατρὸν καὶ φάρμακα καὶ ἔσπευσε πρὸς τοὺς χωρικούς του. Ἴδον πῶς περιγράφει ὁ ἴδιος τὰς ἐντυπώσεις του. «Αἱ προλήψεις καὶ αἱ δεισιδαιμονίαι των, καὶ ἡ παντελής ἀμάθεια των ἐματαιώσαν τὰς καλὰς μου διαθέσεις. Ἐδέχοντο τὰ ἰατρικά, τὰ ὁποῖα ἐπλήρωνα, ἀλλὰ δὲν τὰ μετεχειρίζοντο· κρυφίως δὲ μετεχειρίζοντο τὰ ἰατρικὰ κομπογιαννιτῶν, ἰατρισσῶν καὶ βοσκῶν τὰ ἀκριβοπλήρων καὶ ἀπέθνησκον σωρηδόν. Βυθισμένος εἰς βαθεῖαν λύπην διὰ τὰ φοβερά αὐτὰ ἀποτελέσματα τῆς μωρίας καὶ τῆς ἀμαθείας, ἐξαγράφουν, ἐπὶ τοῦ γραφείου μου, λέοντα, δέσμιοι εἰς τὸ δίκτυον, τὸ ὁποῖον τὸν συνέλαβε. Ὁμοίως, διαλογιζόμεν, τὸ εὐγενὲς καὶ ἰσχυρὸν θεῖον δῶρον, τὸ λογικόν, συσφιγγεται ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῶν προλήψεων. Ὡς, ἂν εὐρίσκειτο ἓνας ποντικός, νὰ καταφάγη μὲ τοὺς δόντας του τὰ δεσμὰ καὶ νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν ἰσχυρὸν λέοντα! καὶ, προσηλωμένος εἰς τὴν σκέψιν μου, ἐξαγράφησα ποντικὸν ὅστις εἶχε φάγει ἤδη βρόχους τινὰς τοῦ δικτύου. Ἐξαφνα ὡς ἀστραπὴ διήλθεν ἀπὸ τὴν ψυχὴν μου ἡ σκέψις: Ἄν ἐγινόμην ἐγὼ ὁ ποντικός! Ὁ χωρικός κείται εἰς τὸ σκότος. Ὁ ἱερεὺς τοῦ ὀμιλεῖ γλώσσαν τὴν ὁποῖαν δὲν ἐννοεῖ. Εἶνε ἐγκαταλειμμένος ἀπὸ ὅλους. Ἄν δὲν ἐπεκράτει τὴν ἀμάθειαν, πόσους ἀνθρώπους θὰ ἔσωζα διὰ τὴν πατρίδα μου τὸ φοβερὸν τοῦτο ἔτος!... Ναί, ἐγὼ θὰ γείνω ὁ ποντικός καὶ ὁ Θεὸς βοηθός!» Καὶ εἰς τὴν ὀπισθεν σελίδα τοῦ χαρτίου, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου εἶχε ζωγραφίσῃ τὸν λέοντα καὶ τὸν ποντικόν, ὡς μὲ χεῖρα ἐμπνευσμένην ἀπὸ τὸν Θεόν, ἐγράφε τὸ πρόγραμμα ἀγροτικοῦ σχολείου.

Καὶ ὁ κατ' ἐξοχὴν ἀναμορφωτὴς τοῦ νεωτέρου σχολείου, ὁ ἐνθουσιώδης καὶ εὐγενὲς Πεταλόπουλος, ἐκ τῆς θερμῆς ἀγάπης του πρὸς τὸν λαόν, ἐκ τῆς φιλανθρώπου ὁρμῆς του «νὰ ἀπομύσῃ τὴν πηγὴν τῆς ἀθλιότητος «die Quelle des Elends zu verstopfen» ἔγεινεν ὁ ἐμπνευσμένος καὶ ρηξικέλευθος παιδαγωγός. Ἡ μετὰ θάνατον δημοσιευθεῖσα ἀλληλογραφία του ἀποκαλύπτει ἔτι μᾶλλον τὴν ψυχὴν τοῦ ἥρωος τῆς ἀγάπης. Τῇ 1799 εἶχε περισυλλέξῃ πενήντα ὄρφανὰ εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Στάνς ἔγραψε δὲ εἰς τὸν φίλον του Γκέσσερ. «Ὅτι ἡ καρδιά μου εἶνε ἀφωσιωμένη εἰς τὰ παιδιά μου, ὅτι ἡ εὐτυχία των εἶνε εὐτυχία μόν καὶ ἡ χαρὰ των χαρὰ μου, τὸ βλέπουν τὰ παιδιά μου κάθε

στιγμὴν εἰς τὸ μέταπόν μου. Εἶμαι μαζί των ἀπὸ τὸ πρωτὶ ἕως τὸ βράδυ. Τὰ δάκρυά μου τρέχουν μὲ τὰ ἰδικά των καὶ τὸ μεϊδιάμα μου συνοδεύει τὸ μεϊδιάμα των. Ἐγὼ εἶμαι ὁ κόσμος ὅλος δι' αὐτὰ. Δὲν ἔχω τίποτε διὰ τὸν ἑαυτὸν μου, ὅλα δι' αὐτὰ. Εἶνε ὑγιῆ, εἶμαι εἰς τὸ μέσον των» εἶνε ἀφρωστὰ, εἶμαι εἰς τὸ προσκεφάλαιόν των. Τὴν νύκτα πηγαίνω τελευταῖος εἰς τὴν κλίνην καὶ τὴν αὐγὴν σηκώνομαι πρῶτος. Προσεύχομαι μαζί των, καὶ μένω πλησίον των ἕως ὅτου ἀποκοιμηθῶν μου τὸ ζητοῦν ὡς χάριν».

Ἡ αὐτὴ συμπάθεια πρὸς τὸν λαόν δὲν ὠδήγησεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μᾶς τὸν μέγαν Τολστόη εἰς τὸ σχολεῖον τῆς Γισσάνγας Πολιάνας, εἰς τὸ ἰδιότυπον καὶ τολμηρὸν ἐκεῖνο σχολεῖον, ὅπου ἐφθασε μέχρις ἀναρχίας ὁ σφρασιμὸς τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου; Ὁ ἀριστοτέχνης τοῦ Πολέμου καὶ τῆς Εἰρήνης, ὁ μεγαλογράφος τῆς ναπολεοντείου ἐκστρατείας δὲν ἐδίστασε νὰ ἐπαναλάβῃ εἰς τοὺς μικροὺς μουζίκους τὴν ἱστορίαν τοῦ 1812. Καὶ θεωρεῖ πολὺ σπουδαίαν τὴν ἐργασίαν ταύτην, καὶ ἀφοσιούται ὀλοφύχως εἰς αὐτήν. «Τὸ μάθημα ἐκεῖνο, λέγει, ἔμεινε μία τῶν ἀξιοληνηνομένων στιγμῶν τῆς ζωῆς μου...»

**

Καὶ ἡ Πολιτεία μὲ τὰς φυλετικὰς αὐτῆς διεδικήσεις καὶ τὰ ἔθνικα ὄνειρα ἐστράφη πρὸς τὸ σχολεῖον. Ὡς γνωστόν, ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων ἡ Πατρίς ἐζητεῖ νὰ πικνωσῇ ἰσχυροὺς προμάχους περὶ ἑαυτὴν καὶ ἐμψύχουσιν τὸν λαόν, καὶ ἐνίοτε σκληρῶς, νὰ ἐμβάλῃ τὴν ψυχὴν ἀτρόμητον καὶ πειθαρχοῦσαν εἰς σώματα ὄρφα καὶ χαλύβδινα. Καὶ σήμερον ἡ Πολιτεία θεωρεῖ δικαίωμά της νὰ διαμορφώσῃ καὶ νὰ διευθύνῃ τὴν συνείδησιν τῆς νέας γενεᾶς. Καὶ διδάσκει εἰς τὸν μέλλοντα στρατιώτην διατὶ ἀφείλει τὸ αἷμα του εἰς τὴν Πατρίδα καί, ὅταν ἤχησῃ τὸ σάλπισμα τοῦ συναγερμού, πῶς νὰ τὸ χύσῃ. Ἐνώουσα τὴν γενεάν τοῦ μέλλοντος πρὸς τὸ παρελθόν διὰ τῶν παραδόσεων καὶ τῶν ἀναμνήσεων, δεικνύει εἰς αὐτὴν τοὺς δρόμους, δι' ὧν διήλθεν ἡ Πατρίς, πίπτουσα, ἐγειρομένη, πάντοτε ἀντιλοῦσα θάρρος, ἀδάμαστος καὶ μεγάλη, καὶ ἐμβάλλει εἰς τὰ νεαρὰ πνεύματα τὴν συνείδησιν ὅτι ἡ κληρονομία ἥτις ἡμέραν τινὰ θὰ περιέλθῃ εἰς χεῖράς της εἶνε ἱερὰ ἐξ ἡρωισμῶν καὶ δαιμόνων καὶ βαρεῖα ἐξ εὐθύνης. Καὶ προσπαθεῖ νὰ ρίψῃ φῶς εἰς τὸν νοῦν, νὰ δώσῃ εὐτεχνίαν εἰς τὰς χεῖ-

ρας, διότι, ὡς εἶπεν ὁ Στούαρτ Μύλλ, ὑφαινομεν ὑπὲρ τῆς πατρίδος μας ὅπως πολεμοῦμεν ὑπὲρ αὐτῆς, καὶ διότι τὰ ἔθνη δὲν μεγαλύνονται μόνον διὰ τοῦ αἵματος ἀλλ' ὑπάρχουν καὶ ἄλλα σύνορα πλὴν τῶν ἐκ χώματος, δυνάμενα νὰ εὐρυθῶσι. Καὶ ζητεῖ ν' ἀνοίξῃ τὴν νέαν ψυχὴν εἰς τοὺς πόθους ὅχι μόνον τοῦ ἐνεστώτος ἀλλὰ καὶ τοῦ μέλλοντος, καὶ ὄνειροπολεῖ νὰ εὐρύνη αὐτὴν ὥστε νὰ περιλάβῃ τὰ ἰδεώδη τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἐντεῦθεν αἱ μεγάλαι ἐλπίδες, τὰς ὁποίας ἐξήρησαν οἱ νεώτεροι χρόνοι ἀπὸ τοῦ σχολείου, τὸ ἴδρυμα τοῦτο τῆς συμπαθείας, τῆς προνοίας, τῆς εὐθύνης καὶ τοῦ ἰδανικοῦ.

**

Ἄλλ' εἶνε τὸ σχολεῖον ἄξιον τῶν μεγάλων τούτων ἀπαιτήσεων;

Εἰς τὰ μεγάλη ἔθνη, μολοντί ἡ φοιτήσις εἶνε πραγματικῶς ὑποχρεωτικὴ καὶ διαρκεῖ ἐπὶ ἢ ὀκτώ ἔτη, τὸ σχολεῖον τοῦ λαοῦ θεωρεῖται ἀνεπαρκές. Ἐν ἡλικίᾳ δεκατριῶν καὶ δεκατεσσάρων ἐτῶν ὁ χαρακτήρ εἶνε ἀκόμη ἡμισχηματιστός, ὁ δὲ πρόσηβος ἀδυνατεῖ νὰ ἐννοήσῃ τὸν ὄργανισμὸν τῆς κοινωνίας, εἰς τὴν ὁποῖαν θ' ἀναμιχθῇ αὐτὸν ἐνεργὸν μέλος, καὶ τὴν σοβαρότητα τοῦ βίου. Ἐτι δὲ τὸ σχολεῖον ὡς ἴδρυμα κατ' ἐξοχὴν ἀνθρωπιστικόν, μεριμνᾷ ν' ἀναπτύξῃ τὸ γενικῶς ἀνθρώπινον ἐν αὐτῷ, παρασκευάζον δεξιότηας ἀλλὰ μὴ ἐντεῖνον καμμίαν εἰς εἰδικὴν ἐπαγγελματικὴν. Ὁ ἀπόφοιτος ὁμοιάζει πρὸς πλοῖον ἐπιμελῶς ἐξαρτηθέν, ἔτοιμον νὰ διευθυνθῇ πρὸς πάντα ὀρίζοντα, τὸ ὁποῖον, ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα τοῦ ἀπόπλου, θὰ ἐφοδιασθῇ ἀναλόγως τοῦ ταξιδίου. Καὶ ὁ ἀπόφοιτος, ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα τοῦ ἀπόπλου εἰς τὸν βίον, πρέπει νὰ ἔχη τὰ ἀρμόζοντα ἐφόδια του. Ἐντεῦθεν ἐξεπήγασε τὸ συμπληρωματικὸν σχολεῖον διὰ τοῦ ὁποῖου συμπληροῦνται, στερεοῦνται καὶ προσλαμβάνει εἰδικωτέραν καὶ πρακτικωτέραν μορφήν ἢ ἐν τῷ σχολείῳ δοθεῖσα μόρφωσις.

Ἐν Γαλλίᾳ, Γερμανίᾳ, Αὐστρίᾳ, Ἰταλίᾳ καὶ Ἡνωμέναις Πολιτείαις λειτουργοῦσιν ἀπὸ πολλοῦ τοιαῦτα σχολεῖα. Ἐπίσης καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ, γραφικὴν δὲ εἰκόνα ἀγγλικῶ ἐσπερινῶ σχολείου ζωγραφεῖ ἡ Γεωργία Ἐλιοτ εἰς τὸ ἐξοχὸν μυθιστόρημά της Ἄδαμ Βήδ. Τὰ ἐσπερινὰ σχολεῖα τῆς Γαλλίας, ὡς ἀναγράφεται ἐν τῷ Annuaire de l'enseignement primaire τοῦ 1898, σκοποῦσι νὰ συγκρατήσωσι καὶ συμπληρώσωσι τὰς ἐν τῷ δημοτικῷ σχολείῳ κτηθεῖ-

σὰς γνώσεις, ν' ἀναπτύξωσι τὰς ἠθικὰς ἀρετὰς, τὰς ὁποίας ἐνεστάλαξεν εἰς τὰς παιδικὰς ψυχὰς ἡ τέως ἐν τῷ σχολείῳ παιδείσις, νὰ διδάξωσι τοὺς νόμους, ἄνευ τῆς γνώσεως τῶν ὁποίων ὁ πολίτης δὲν δύναται νὰ ἐκπληροῖ ὅπως πρέπει τὰ πρὸς τὴν πολιτείαν καθήκοντα, καὶ νὰ μεταδώσωσι γνώσεις γεωργικὰς καὶ τεχνικὰς, συμφώνως πρὸς τὰς νεωτέρας προόδους καὶ ἀνακαλύψεις.

**

Ἄλλ' ἀφ' οὗ ἐκεῖ ὅπου καὶ ἡ διδασκαλία εἶνε πληρεστέρα καὶ ἡ φοιτήσις μακροτέρα, κρίνονται τόσον ἀπαραίτητα τὰ συμπληρωματικὰ σχολεῖα, παιδαγωγοὶ δὲ καὶ πολιτευταὶ¹ μετὰ πόνου ἀγωνίζονται, ἐν τῇ ἀόκνῳ θήρᾳ τοῦ τελειοτέρου, περὶ τοῦ προγράμματος καὶ τῆς διοργανώσεως αὐτῶν, τί πρέπει νὰ γείνη ἐν Ἑλλάδι ὅπου ἕως χθὲς τὰ δικαστήρια ἀπήλλασσον τοὺς παραβάτας γονεῖς τοῦ ἐπιβαλλομένου προστίμου, μόλις δὲ πέρυσιν ὁ Ἄρειος Πάγος ἐπεκύρωσε τὸ πρᾶγματὶ ὑποχρεωτικὸν τῆς φοιτήσεως, καὶ ὅπου ἡ φοιτήσις εἶνε τετραετής, ὅταν εἶνε καὶ αὕτη; Ποῖαν προπαρασκευὴν διὰ τὸν βίον εἶνε δυνατόν νὰ λάβουν παιδάκια δέκα ἐτῶν, καὶ τί νὰ στηρίξῃ τις ἐπὶ τόσον εὐθραύστου βάσεως; Ὡς ἀποδεικνύει ἡ στατιστικὴ, τὸ ἐν τέταρτον τῶν μικρῶν Ἑλλήνων καὶ τὰ τρία τέταρτα τῶν μικρῶν Ἑλληνίδων δὲν διέρχονται τὸ κατώφλιον τοῦ σχολείου, ὀλόκληροι δὲ χιλιάδες παιδίων ἀφ' οὗ ἀποτρέφουν δύο ἢ τρία ἔτη τὰ φορέματά των ἐπὶ τῶν θρανίων, πρὶν διζῶσιν γνώσεις τινὰς ἐν αὐτοῖς, πρὶν δέσων ἠθικὰς τινὰς ἀρχαί, ἀποσπῶνται ἀπὸ τὰς τραχείας ἀνάγκας τῆς ζωῆς, καὶ λησιμονοῦντα δὲν ἐπρόφθασαν νὰ ἐννοήσωσι, ἐπαναπίπτουν εἰς τὸ σκότος τῶν ἀναλαφρήτων.

Σφιγγεται ἡ ψυχὴ τοῦ βλέποντος τοὺς προώρους βιοπολιστάς εἰς τὰ παντοπωλεῖα καὶ τὰ καπηλεῖα ὅπου τοὺς ἐρριψεν ἀνυπόμονος ἀστοργία ἢ ἔνδεια φέροντας πᾶσαν ἀκαθαρσίαν καὶ ὄσμην ἐπὶ τῶν πενιχρῶν των ἐνδυμάτων καὶ ἐκ τοῦ συγχρωτισμοῦ πρὸς τὸν συρφετὸν κινδυνεύοντας νὰ ὑπάρκων τὴν ψυχὴν των περισσώτερον τῆς ποδῆς των. Μετ' ὀλίγα ἔτη ἐν ταῦτοις θὰ κρατήσωσι τὸ δάλον τοῦ στρατιώτου, καὶ — ἂν δὲν προλάβουν νὰρπάσωσι τὸ ἐγχειρίδιον τοῦ ἐγκληματίου — τὸ σφαιρίδιον τοῦ ἐκλογέως.

¹ Ἐν Γαλλίᾳ ὑπὲρ τῆς συμπληρωματικῆς παιδείσεως ἐργάσθησαν ἐαθίμως ἐπιφανεῖς ἄνδρες ὅποιοι οἱ Gréard, Buisson, Léon Bourgeois, Berthelot, Poincaré, Albred Fouillée, Maurice Bouchor κτλ.

καὶ ἀπὸ τὰς χειρὰς των, χιλιάδας τοιούτων χειρῶν θὰ ἐξαρτηθῆ μίαν ἡμέραν ἢ τύχη τῆς Πατρίδος....

Πολὺ ὀρθῆ λοιπὸν καὶ ἐπείγουσα ἦτο ἡ πρότασις ἐν τῷ Ἐκπαιδευτικῷ Συνεδρίῳ ἰδρύσεως ἐσπερινῶν σχολῶν ὡς αἱ τοῦ Παρνασσοῦ, τῆς Ἐταιρείας τῶν φίλων τοῦ λαοῦ, τῆς Βιοτεχνικῆς ἑταιρείας καὶ τινες ἐν ταῖς ἑπαρχίαις ἐπὶ τῶν δακτύλων ἀριθμοῦμεναι, πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος, ὅπου εὐρίσκονται δημοδιδάσκαλοι. Ἄλλα καὶ ἄλλοτε ἔγεινε τοιαύτη σκέψις.

**

Πρὸ τοῦ πολέμου, ὁπότε εἰς τὰς ψυχὰς εἶχε συσσωρευθῆ σπαργή πρὸς ἐνέργειαν, ὅπως τὴν ἀνοιξὶν συσσωρεύονται εἰς τοὺς κορμούς οἱ ὀργῶντες χιμοί. ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς Ἀκροπόλεως εἶχομεν συνελθῆ ὁ Βλάσιος Σχορδέλης, ὁ Κυπάρισσος Στέφανος, ὁ Βλάσιος Γαβριηλίδης καὶ ὁ γράφων τὰς γραμμὰς ταύτας. Ὑπὸ τὴν λάμπριν τοῦ ἐθνικοῦ ἰδεώδους εἶχαμεν ἴδη τὴν κατάστασιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ μᾶς ἐφάνη ἀπελπιστικῶς μικρὸς παραπλεύρως τῶν ὀνείρων του. Καὶ ἀπεφασίσαμεν νὰ ἐργασθῶμεν.

Ὁ μακαρίτης Σχορδέλης εἰσέφερε τὴν νηφάλιον ἐκείνην ἀντίληψιν, ἣτις καθίστα αὐτὸν κατ' ἐξοχὴν πρακτικὸν παιδαγωγόν, ὁ Κυπάρισσος Στέφανος τὸ ὀργανωτικὸν σφρίγος τοῦ ἰδρυτοῦ καὶ τελειωτοῦ τῆς Βιοτεχνικῆς ἑταιρείας καὶ τῆς ἐσπερινῆς σχολῆς τῆς, καὶ ὁ Βλάσιος Γαβριηλίδης τὸ ἀποφασιστικὸν τοῦ ἀμερικανόφρονος, τοῦ πρὸ μικροῦ ἐπανακάμψαντος ἐκ τῶν Βορείων χωρῶν καὶ φέροντος νωπὸς εἰς τοὺς γαλανοὺς ὀφθαλμούς του τὰς ἐντυπώσεις τῆς λαϊκῆς παιδείσεως ἐν Σουηδίᾳ. Τινες ἐξ ἡμῶν εἶχαν μελετήσει ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν

συμπληρωματικὴν παιδευσιν κατὰ τὴν ἐν Εὐρώπῃ διαμονήν των. Εἰργάσθημεν συντόμως. Ἐπειδὴ δ' ἐξ ὅλων τῶν κρατῶν τὸ περισσότερον πρὸς τὴν Ἑλλάδα ὁμοιάζον ὡς πρὸς τοὺς ἀναφαβήτους ἢ τοὺς ἀνεπαρκῶς διδασκόμενους εἶνε ἡ Ἰταλία, αὐτῆς τὴν ἐργασίαν ἐλάβομεν ὡς ὑπόδειγμα. Ἰδρύσαμεν ἑταιρείαν, συνετάξαμεν ὀργανισμὸν καὶ ἠσχίσσαμεν ἐξεγείροντες τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Πολιτείας, τῶν δήμων, τῶν συντεχνιῶν ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ ἔργου.

Ἐπειτα ἐπῆλθεν ὁ πόλεμος. Τὸ ψῆχος ἐκείνο τῆς ἀποθαρρύνσεως τὸ ἐκ τῆς ἀδόξου ἡττης, τῆς ἀνηκούστου ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ φειδοῦς αἱματος, τῆς ἑλλείψεως προσπαθείας καὶ πρὸς νίκην, τὸ εἰσδύσαν εἰς τόσας καρδίας, ἐπάγωσε καὶ τὰς ἰδικὰς μας. Ἔως οὗ συνελθῶμεν, ὁ εἰς ἐξ ἡμῶν ἐπεχείρησε τὸ μέγα ταξείδιον. Ἡ ἰδέα ἐγκατελείφθη, καὶ ἠῤῥησε κατὰ ἐν τὸ θλιβερὸν ἄθροισμα τῶν ἐμβρύων τῶν ἀποθνησκόντων πρὶν γεννηθῶσι.

Καὶ ἐν τούτοις ἡ ἰδέα πρέπει νὰ ζῆσῃ. Ὅχι ἐν δέκα, εἴκοσιν, ἑκατὸν σωματεία πρέπει νὰ ἰδρῦσῶμεν. Ἐν Γαλλίᾳ, ἣτις ὑπερέβαλε πάντα τὰ ἔθνη κατὰ τὴν σκόπιμον διοργάνωσιν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τῶν διδασκάλων, ἢ συμπληρωματικὴ παιδευσιν παραλαμβάνει τὸ παιδίον ἐξερχόμενον ἐκ τοῦ σχολείου, καὶ τὸ συνοδεύει νέον μέχρι τῆς θύρας τοῦ στρατώνος. Ἐντεῦθεν τὸ ἔμβλημα de l'école au régiment. Ἐν ἐκ τῶν ἐνθουσιωδῶν σωματείων ὡς ἐξῆς διατυπώνει τὸ εὐγενὲς πρόγραμμά του: «Θέλόμεν τὸ ἠθικὸν κάλλος δι' ὅλους θέλομεν, ὅπως ὁ ἥλιος ἀνατέλλει δι' ὅλους τοὺς ὀφθαλμούς, τὸ φῶς τὸ νοητὸν ν' ἀνατέλλῃ δι' ὅλα τὰ πνεύματα».

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΟΥΡΤΙΑΝΣ

ΜΑΥΡΙΚΙΟΣ ΓΙΟΚΑΪ

Εἰς τὸ οὐγγρικὸν τμήμα τῆς τελευταίας παγκοσμίου Ἐκθέσεως τῶν Παρισίων κάποιος ἰδιαίτερος χαρακτὴρ θερησκευτικῆς εὐλαβείας παρετηρεῖτο μέσῳ εἰς τὴν μικρὰν αἴθουσαν τὴν ὁποίαν οἱ Μαγυάροι ἀφιέρωσαν εἰς τὴν λατρείαν τῶν κυριωτέρων των συγγραφέων. Ὁ κύριος μυχὸς τοῦ ἱεροῦ τούτου ἀνῆκεν εἰς τὸν ἐθνικὸν μυθιστοριογράφον Μαυρίκιον Γιοκαῖ τοῦ ὁποίου τὸ ἱσβιλαῖον εἶχεν ἐορτασθῆ τόσο ἐνθουσιωδῶς καὶ τόσο πανηγυρι-

κῶς πρὸ ὀλίγου τότε ἐν Οὐγγαρίᾳ καὶ τοῦ ὁποίου ὁ θάνατος ἐπῆλθε τῇ 28 μηνὸς παρελθόντος. Ἐπὶ βάνθρου διὰ πορφύρας περιτυλιγμένου πέντε χρυσᾶ ψηφία ἔλαμπον περιδοῖσα.

JOKAÏ.

Ἡ ἐπὶ τοῦ βάνθρου τούτου προτομὴ τοῦ γηραιοῦ μυθιστοριογράφου ἦτο δρειχαλκίνη. Ἦτο μορφὴ μελετητικῆ, ἢ ὁποία προφανῶς εἶχε κατευνασθῆ καὶ καταπραυνθῆ ἀπὸ τὴν ἡλικίαν,

μορφὴ τῆς ὁποίας ἡ ἡρεμὸς ἔκφρασις ἐκάλυπτεν, ὡσάν τέφρα θερμῆ, μίαν ζῶσαν ἐπιάν πάθους. Ἡ γενειὰς πυκνὴ καὶ τραχίαι ἄφινε νὰ διαφαίνεται τὸ καλοκάγαθον μειδίαμα τὸ ὁποῖον διέστειλε τὰ εὐγλωττα χεῖλη Ὑπεράνω δὲ μετώπου εὐρέος καὶ σκεπτικοῦ, τὸ γῆρας εἶχε σεβασθῆ κόμην ἀρκετὰ πυκνὴν καὶ ἀκμαίαν. Τὸ βλέμμα του, ἄλλοτε θριαμβευτικὸν καὶ ἐπιτακτικὸν, εἶχε προσλάβει σὺν τῷ χρόνῳ μελιχρότητα κάπως κουρασμένην εἰς τὴν ὁποίαν ἐπέζη ἡ φλόξ παντὸς θείου φλῆτρου.

Ὁ Μαυρίκιος Γιοκαῖ γεννηθεὶς τὴν 19 Φεβρουαρίου 1825 εἰσῆρχετο κατὰ τὸ ἔτος 1900, — τὸ ἔτος τῆς ἐν Παρισίοις Παγκοσμίου Ἐκθέσεως, — εἰς τὸ ἑβδομηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του. Τὸ ἀμέσως προηγούμενον ἔτος εἶχε δημοσιεύσει νέον μυθιστόρημα ὑπὸ τὸν τίτλον «ὁ ἡλικιωμένος δὲν εἶνε γέρον». Ταυτοχρόνως ἡ αἰωνία νεότης τῆς καρδίας του ἀνέθαλλεν ἔξωφρα εἰς εὐδαιμονίαν μετοπωρῆν τὴν ὁποίαν θὰ ἠδύναιτο κανεὶς νὰ παραβάλλῃ μᾶλλον μὲ ἐν σχεδὸν ἀτελευτήτως παρατείνόμενον ἔαρ. Φθάσας εἰς τὸ κατακόρυφον, τὸ ὁποῖον διὰ τόσους ἄλλους ἀνθρώπους εἶνε τὸ παγερὸν σημεῖον τῆς παρακμῆς, εἶχε τὸ σπάνιον ἰσχυρὸν ν' ἀναζητήσῃ ἀνθὴ ἐν μέσῳ τῆς χιόνος. Ὁ ἡλικιωμένος δὲν εἶνε γέρον. Αὐτὸς ὁ ὁποῖος ἀπετόλμησε νὰ εἴπῃ τὴν τολμηροτάτην αὐτὴν ὄψιν δὲν ἐδίστασε νὰ ἐπιχωρῶσῃ τρόπον τινὰ τὸ γραπτὸν τοῦ μυθιστορήματος, προσθέτων εἰς τὸν βίον του ὅπως καὶ εἰς τὸ ὄλον φιλολογικὸν του ἔργον μίαν σελίδα ἔρωτος.

Ὁ πατριάρχης Βοός, εἰς χρόνους λίαν μακρυνούς, ὑπῆρξε μεγαλοπρεπῆς τύπος αἰσθηματικῆς μακροβιότητος. Ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ ὕμνησεν οὐχ ἥτιον μεγαλοπρεπῶς τὴν γαλήνιον ὠραιότητα τοῦ πρεσβύτου εἰς τὸν ὁποῖον τὰ ἔτη προσκομίζουσαν, ὅπως καὶ εἰς τὰς δρῦς τῶν δασῶν, ἐπιπροσθετον μεγαλείον.

*Les femmes regardaient Booz plus qu'un jeune homme.
Car le jeune homme est beau, mais le vieillard
est grand.*

Ὁ Μαυρίκιος Γιοκαῖ, ἐνθερμὸς θαυμαστῆς τοῦ μεγάλου γάλλου ποιητοῦ, ἐνθυμήθη ἴσως τοὺς στίχους αὐτοὺς ὅταν ἐπανίδρυσεν τὴν τέως πενθοῦσαν ἐστίαν του, τελέσας ἐν Βενετίᾳ, ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ φθινοπωρινοῦ ἡλίου καὶ ὑπὸ οὐρανὸν τὸν ὁποῖον καθίστασι τόσῳ μελιχρὸν αὐραὶ βαλσαμάδεις, τὴν λαμπρὰν ἐορτὴν τῆς ἀνακαινισθεῖσης εὐδαιμονίας του.

Πρὸς τιμὴν τῆς νεαρᾶς γυναίκος ἢ ὁποία φέρει ἀκόμη τ' ὄνομα τοῦ ποιητοῦ καὶ ἢ ὁποία συμμερίζεται τὴν δόξαν του, ἀνείθιθεντο δέσμαι ἀκμαϊοτάτων ῥόδων πρὸ τῆς ἐν τῇ ἐκθέσει προτομῆς, πρὸς τὴν ὁποίαν συνέρρεον ὡς ἄλλοι προσκυνηταὶ τόσοι καὶ τόσοι Οὐγγροὶ, γεραίροντες τὸν κήρυκα τῶν ἐθνικῶν τῶν δικαίων, τὸν θεματοφύλακα τῆς ἐλπίδος των τῆς μουσικῆς. Ἄλλ' ἠθέλησαν, τότε ἐπίσης, καὶ χῶμα ἀκόμη νὰ προσκομισθῆ πρὸ τῆς προτομῆς ἐκείνης διὰ νὰ δυνηθοῦν νὰ ἐξοβολήσουν ὀλίγα ἐρεῖκαι ἀνθισμέναι, ἀπὸ ἐκείνας αἱ ὁποῖαι φύονται πέραν ἐκεῖ εἰς τὰ οὐγγρικά πεδία, καὶ αἱ ὁποῖαι, φαιδρῶς ἐξόριστοι ὑπὸ τὴν φιλοξενον στέγην τῆς Παγκοσμίου Ἐκθέσεως, ἀφηγούντο τὴν μουσικὴν ποίησιν τῶν οὐγγρικῶν αὐτῶν πεδίων, τῶν κοιλάδων τοῦ Δουνάβεως, τῶν ὀμαλῶν ἐκτάσεων ἀνά τὰς ὁποίας οἱ χλοεροὶ λειμῶνες διαδέχονται τοὺς ξανθοὺς στάχους καὶ οὗτοι ἐκείνους, τῆς οὐγγρικῆς ρουζτᾶ τῆς φαιδρυνόμενης ἀπὸ γοργοτάτην βλάστησιν καὶ τῆς ὁποίας ἡ ἀνάμνησις εἶνε τόσῳ γλυκεῖα εἰς τὴν καρδίαν τῶν Μαγυάρων.

Τὰ μυθιστορήματα καὶ τὰ διηγήματα εἰς τὰ ὁποῖα ὁ Μαυρίκιος Γιοκαῖ περιέγραψε τοσάκις τὴν γῆν αὐτὴν, ἦσαν ἐκτεθειμένα εἰς πολυτελεστάτην βιβλιοθήκην. Ἦτο δύσκολον ἐν τούτοις νὰ περιλάβῃ ὁ σχετικῶς μικρὸς αὐτῆς χώρος τοὺς τριακοσίους πεντήκοντα τόμους τοὺς ὁποῖους ὁ Μαυρίκιος Γιοκαῖ ἐδημοσίευσεν. Εἰς ἐκδότης τῆς Βουδαπέστης ἐξέδωκε τὸ ἔργον τοῦ ἀνεξαντλήτου μυθιστοριογράφου εἰς ἔκδοσιν πολυτελεῆ. Ἡ ἔκδοσις αὐτὴ ἢ ὁποία ἀριθμεῖ ἑκατὸν ἐν ὄλῳ τόμους εἶνε ἢ ἐκτεθεισα εἰς κοινὴν θέαν εἰς τὴν Παγκόσμιον Ἐκθεσιν: ἀριθμοὶ τινες ἤδη εἶνε ἐνταῦθα ἀπαραίτητοι διὰ νὰ καταδειχθῆ ἡ δημοτικότης τοῦ Γιοκαῖ. Ὁ μέγχοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὀλικὸς ἀριθμὸς τῶν ἔργων του ἀνήρχετο εἰς δύο ἑκατομμύρια εἰς τὴν οὐγγρικὴν γλῶσσαν. Δὲν ὑπάρχει γραμματισμένος Μαγυάρος ὁ ὁποῖος νὰ μὴ ἔχη εἰς τὴν βιβλιοθήκην του τὰ ἔργα τοῦ Γιοκαῖ. Πρόκειται περὶ φιλολογικῆς ἐπιτυχίας ἢ ὁποία μετέχει κάποιου ρεύματος ἐνθουσιώδους ἀγάπης. Οὕτε ὁ Δουμάς πατὴρ, ἐν Γαλλίᾳ, οὕτε ὁ Ἔσκιν, ἐν Ἀγγλίᾳ, προσήγγισαν εἰς τὰς θριαμβευτικὰς καὶ φρενήρεις αὐτὰς στατιστικὰς...

Ὁ θέλων νὰ ἔχη ἀκριβῆ ἰδέαν τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τὸν ὁποῖον ὁ συγγραφεὺς τῶν «Ἀγώνων τῆς Ἐπαναστάσεως» καὶ τοῦ «Μαύρων Ἀδαμάντων» ἐμπνέει εἰς τοὺς συμπατριώτας του, ἔπρεπε

νά ἴδῃ τὰς προθήκας εἰς τὰς ὁποίας ἦσαν ἐκτεθειμένα τὰ διπλώματα, οἱ τίτλοι, αἱ παντοειδείς περιγραφαὶ τὰς ὁποίας ἔλαβε τῷ 1894 ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ἰωβιλαίου του ἀπὸ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ εἰς τὸ φιλολογικὸν στάδιον... Καὶ ἀμφιβάλλω ἂν οἱ μονάρχαι οἱ κεκλημένοι τότε εἰς τὴν Παγκόσμιον Ἐκθεσιν, ἀσκοῦσιν ἐπὶ τῶν λαῶν τῶν ὁποίων τυγχάνουσιν οἱ ποιμένες, κύριος δυνάμενον νὰ παραβληθῇ μετὰ τὴν πνευματικὴν βασιλείαν τοῦ τέως φιλολογικοῦ πατριάρχου τῶν Οὐγγῶν.

Ἄνοιγω μίαν ἱστορίαν τῆς Οὐγγρικῆς Φιλολογίας, γραμμὴν εὐλαβῶς ἀπὸ Οὐγγῶν ἀναγινώσκω τὴν ἀκόλουθον σελίδα ἢ ὁποία φαίνεται ἀποσπασμένη ἀπὸ Εὐαγγέλιον.

«Ἐπῆρχε κάποτε, καὶ, χάριτι θεῶν, ὑπάρχει ἀκόμη εἰς ἄνθρωπος μετὰ καρδίαν χρυσήν, νέος αἰώνιος, συνενῶν τὴν δύναμιν μετὰ τῆς λεπτότητος, τὸν ὁποῖον ὁ Πανάγαθος Θεὸς ἔπλασεν εἰς στιγμὴν καλῆς διαθέσεως καὶ τὸν ὁποῖον ἔστειλεν ἐν μέσῳ τῶν ἀνθρώπων διὰ νὰ τοὺς παρηγορῇ. — Πῆγαινε, νιέ μου, τῷ εἶπε, πῆγαινε ἐν μέσῳ τῶν θνητῶν τῶν τεθλιμμένων, οἱ ὁποῖοι εἶνε ἀπηλιτισμένοι διὰ τὴν ματαιότητα τῶν ἀνθρωπίνων πλασμάτων καὶ εὐαγγελίσου εἰς αὐτοὺς τὴν ἀθανασίαν τῆς τέχνης. Θὰ τοῖς ὁμιλήσῃς περὶ ἐνὸς κόσμου εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ὑπάρχουν νέφη· θὰ ἐπιθέσῃς μίαν ἀκτίνα τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῶν ἀθλιότητων τῆς γῆς· θὰ ἀνορθώσῃς τὰς λιποδυνάμους καρδίας καὶ θὰ δοξάσῃς τὴν ὀδύνην. Κύτταξε, ἰδοὺ ἡ Οὐγγαρία. Εἰς τὴν ὑψηλίαν δὲν ὑπάρχει χώρον περισσότερον πάσχουσα, περισσότερον πληγωμένη. Τὸ Οὐγγρικὸν ἔθνος πενθεῖ. Τὰ τραυματικά ξίφη τῶν ἡρωϊκῶν του τέκνων κατέκεινται εἰς θρύμματα ἐπάνω εἰς τὴν καθημαγμένην γῆν. Ἡ δικαιοσύνη, τραυματισμένη, ὀδύρεται. Πῆγαινε καὶ ἐγκαρδίωσε τὸν λαὸν αὐτόν. Πάντοτε ἠγάπησα τὸν Μαγνάρον. Ἄλλὰ πρὸς μεγάλην μου λύπην παρετήρησα ὅτι δὲν ἠγάπα αὐτὸς ἑαυτόν. Ἴσως ἀγαπήσῃ ἑαυτόν ἐν τῷ προσώπῳ σου. Πῆγαινε!»

Καὶ ὁ οὐράνιος ἀπεσταλμένος ἐξεκίνησεν, ἔχων ἐπὶ τοῦ μετώπου τὴν σφραγίδα τῆς ἐνεργείας τοῦ ἀποστολῆς. Ἐπορεύετο ἡρέμα ἀνὰ τὸν αἰθέρα καὶ ἀποχαιρετήσας τοὺς ἀστέρους κατήλθεν εἰς τὴν οὐγγρικήν πεδιάδα. Εὐρέθη ἐκεῖ ὡς εἰς τὴν ἀληθινὴν του πατρίδα.

Ἄλλος θὰ κατελαμβάνετο ἴσως ἀπὸ ἀποθάρρουν βλέπων τὴν ἀθλιότητα. Ἄλλ' ὁ νεαρὸς ἀνὴρ δὲν ἀπέβλεπεν ἢ εἰς τὴν ὑψηλὴν του ἀποστολὴν καὶ οἱ ἡδεῖς λόγοι τῆς πίστεως ἔρρεον

ἀπὸ τὰ χεῖλη του. Μετὰ τὰ ἰδεώδη του καὶ μετὰ τὰς ἀφηγήσεις του ἠδονήθη νὰ γοητεῖται τὰ πλήθη. Πανταχοῦ ὅπου ἐπαιφάνετο, ἢ φιλῶς τῆς χαρᾶς ἐξέλαμπεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς καὶ ἢ εὐχαριστήσις ἐπανήρχετο εἰς τὰς καρδίας. Ὁ ἀνὴρ εἰς τὸν ὁποῖον ὀφείλομεν τὸ θαῦμα τοῦτο ὀνομάζεται Μαυρίκιος Γιοκάι.

Ὅπως ἐκφράζονται οἱ Horvath, Kardos καὶ Endroedi. Ἄλλος βιογράφος τοῦ Γιοκάι, ὁ Molnar, ὁμιλεῖ εἰς τὸν αὐτὸν τόνον:

«Ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ἐπροκάλεσε μίαν ἐπανάστασιν καὶ ἔπειτα ἐπανάφερε τὴν εἰρήνην, ὁ ὁποῖος συνέτριψεν ἀνέτρεψε καὶ ἐπανίδρυσε ὁ ὁποῖος ἠγάπησεν, ἐδεικνυπάθησε καὶ ὁ ὁποῖος σήμερον, ἂν καὶ ὑπερεβδομηκοντούτης, παραμένει ἐν τούτοις ὑπερανθρωπίνως ἐνεργητικὸς καὶ σθεναρὸς μετὰ ψυχὴν πάντοτε σφριγῶσαν ἀπὸ αἰώνιον ἔαρ, αὐτὸς εἶνε ὁ Μαυρίκιος Γιοκάι.»

«Ὁ Μαυρίκιος Γιοκάι, ὅπως καὶ ὁ Βίκτωρ Οὐγγῶ, ὁ ὁποῖος ἦτο τὸ ἰδεώδες του, παρέσχε συμβουλὰς διὰ τὸ παρὸν, ὠνευροπόλησε τὸ μέλλον, ἀνέστησε τὰ γεγονότα τοῦ παρελθόντος. Ἀνεκάλεσε εἰς τὴν ζωὴν ὀλόκληρα πάντα καὶ τάφους, ἐρείπια καὶ ἀναμνήσεις, ὁ μαγικός του κάλαμος, ἐδημιούργησεν ὄρας τοῦ ἔτους καὶ ἡμέρας, ἀγρούς, θαλάσσας καὶ ὄρη. Κατεῖδε τὰ μύχια τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας ἠθέλησε νὰ εὔρη ἐν αὐτῇ τὴν πίστιν, τὴν ποιήσιν, τὸν ἔρωτα, ὡς, διὰ τῆς ἡμιανώτου θύρας παρεκκλησίου, προσπαθοῦμεν ν' ἀνακαλύψωμεν τὸν ἐν τῷ κρυπτῷ βωμόν.»

Ἡ κυρία de Gerando, ἡ ὁποία μετέφρασε γαλλιστὶ τὸν «Υἱὸν τοῦ Ἀνθρώπου μετὰ τὴν Αἰθιόπικην Καρδίαν» μᾶς ἐξηγεῖ τοὺς λόγους τῆς ἐπιτυχίας τοῦ συγγραφέως του:

«Ὁ Μαυρίκιος Γιοκάι παρηγόρησε τὸν Οὐγγρικὸν λαὸν κατὰ τὰ μακρὰ πένθιμα ἔτη, ἀπὸ τοῦ 1850 ἕως τοῦ 1867. Τὰ πολυάρθρα μυθιστορηματικά καὶ δραματικά του ἔργα ἀνεμίμησκον εἰς τὸ ἔθνος τὰς ἀρχαίας του δόξας, τοὺς ἡρωϊσμούς του, τὸ μεγαλεῖον του. Ἡ δημοτικότης τοῦ συγγραφέως ὑπῆρξεν ἀπειρος.»

Ὁ κ. Horvath, ὁ ἐπίσης εἰς τὴν γαλλικὴν μεταφραστὴς τοῦ «Κιτρίνου Ῥόδου» καὶ τοῦ «Ἀσματος τοῦ δάσους» γράφει ἀπ' ἐτέρου:

«Ὁ Γιοκάι ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα του, ἀγαπᾷ τὸ μαγικὸν ἔθνος... Ἡ Οὐγγαρία μετὰ τὰς παραδόσεις τῆς τὰς ἐνδόξους τῆς ἀναμνήσεις, τὰς συμφορὰς τῆς, τοὺς ἰδιορρυθμοτάτους τύπους τῆς, τῷ παρεῖχε μεταλλεῖον ἀνεξάντητον διηγήσεως.»

Τέλος θὰ ἐθεώρουν μεγάλην μου ἔλλειψιν

ἂν δὲν παρέθετον τὴν ἑξῆς σελίδα τοῦ Gaston Boissier. «Ὁ Γιοκάι συνέγραψε περισσοτέρους τῶν 300 τόμων χωρὶς ποτὲ νὰ κουράσῃ τὸ κοῖνον. Εἶνε τι μέγα νὰ συγκρατῇ κανεὶς ἐπὶ πενήκοντα ἔτη ἀδιάπτωτον τὸ ἐνδιαφέρον ὁλοκλήρου λαοῦ· εἶνε τι ἀκόμη πλέον μέγα καὶ ἀκόμη πλέον σπάνιον νὰ ἔχη κανεὶς σκοπίση ἀρκετὴν τέχνην εἰς τ' αὐτοσχεδιάσματα αὐτὰ ὥστε ν' ἀξίωσιν νὰ ἐκίχθουν καὶ νὰ δυνήθουν οὕτως οἱ μεταγενέστεροι νὰ γοητευθῶν ἀπὸ οὔτι ἐγγραφή μόνον διὰ τοὺς συγχρόνους.»

«Ἐν τῷ ποικιλωτάτῳ αὐτῷ ἔργῳ τὸ ὁποῖον ἀκαταπαύστως παρέχει νέαν ὄψιν, ὑπάρχει ἐν

τούτοις καὶ ἐσώτερον τὸ ὁποῖον δὲν ἀλλάζει. Ὁ Γιοκάι ἀγαπᾷ ἐμμανῶς τὴν Οὐγγαρίαν· ὁμιλεῖ περὶ αὐτῆς ὅσον ἢμπορεῖ περισσοτέρως καὶ πάντοτε μετὰ κάποιο βαθύ, πολὺ βαθύ αἰσθημα συμπαθείας τὸ ὁποῖον μεταδίδεται εἰς τοὺς ἀναγνώστας του...»

Δὲν ἀναμένετε ἤδη βεβαίως παρ' ἐμοῦ κρίσιν περὶ συγγραφέως ὁ ὁποῖος ἐδημοσίευσεν τριακοσίους πενήκοντα τόμους καὶ τοῦ ὁποῖου ἑπτὰ μόνον τόμοι ἔχουν μεταφρασθῆ εἰς τὴν γαλλικὴν...

[Ἐξ ἄρθρου τοῦ Gaston Deschamps]

μετάφρασις X. Θ. Δ.

ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΟΝΕΜΕΝΟΣ *

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΤΟΥ ΧΟΒΑΡΤΟΥΝ

Ἀπὸ Χόβαρτ-τόουν, 9 Φεβρουαρίου 1861

Ἀκριβέ μου φίλε,

Γνωρίζεις ἀπὸ τὴν Γεωγραφίαν ὅτι πρὸς νότον τῆς Ἀουστραλίας εὐρίσκεται ἐν νησίον μεγάλον ὡσάν τὴν Ἰρλανδίαν ὀνομάζεται *Banidiemen*, κατοικεῖται ἀπὸ ἀγρίους, ὁμοίους μετὰ τοὺς τῆς Ἀουστραλίας, καὶ μόνον εἰς μερικὸς αἰγιαλούς του εἶναι ἰδρυμένοι δύο ἢ τρεῖς μικραὶ ἀποικίαι Ἀγγλικαὶ καὶ καταστήματα ἐμπορικά. Κάθε δεκαπέντε ἡμέρας μισοῦει ἀπὸ τὸ Σίδνεϋ ἐν ἀτμόπλοιον καὶ ἐπισκέπτεται τὰς ἀγγλικὰς ἀποικίας τοῦ Βενδιέμεν. Διὰ μερικὰς μου ὑποθέσεις εἶχα μισοῦσει κ' ἐγὼ κ' ἔφθασα πρὸς εἰς τὸν λιμένα τοῦ Χόβαρττόουν ἀπ' ὅπου σοῦ γράφω.

Σήμερον πολὺ ἐνωρίς ἦλθεν ὁ ὑπῆρξες μου

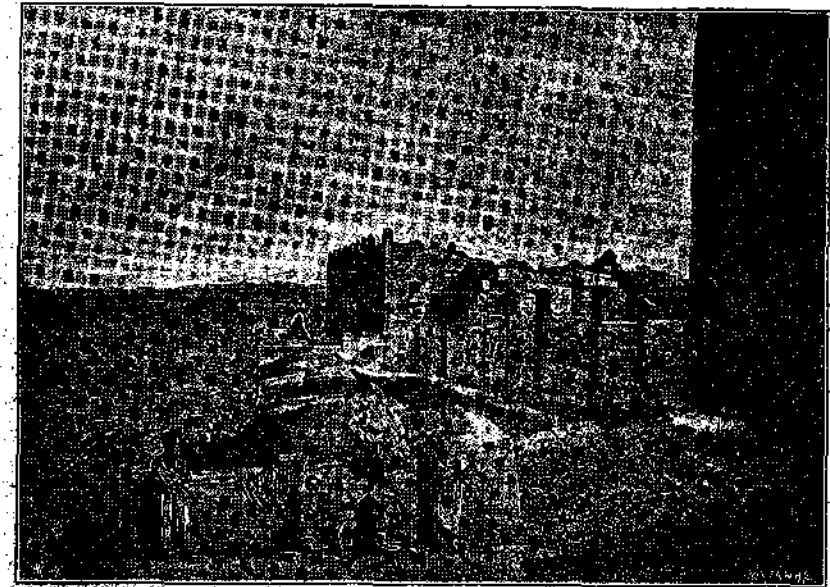
* Οἱ ἀναγνώσται τῶν «Παναθηναίων» θὰ διαβάσων βέβαια μὲ ἐνδιαφέρον τὰς σελίδας αὐτάς τοῦ Κερκυραίου λογιῶν. Εἶνε μὲν χαροπὴ ἀφήγησις τὴν ὁποῖαν ἔγραψε, ὅπως λέγει ὁ ἴδιος εἰς ὑποσημειώσιν του, ὡς χωρατὸ. Ἡ γλώσσα του, ἐνέχουσα κάποιον τοπικὸν χαρακτήρα, προσθέτει καὶ αὐτὴ κατὰ εἰς τὸ εὐφρῶδες λογογράφημα. Ἐλπίζομεν νὰ μὴ παραξενευθῇ ὁ συγγραφεὺς ὅτι δημοσιεύομεν τὸν «Ἀνθρώπον τοῦ Χόβαρττόουν» εἰς τὰς «Ἀθημονημένας Σελίδας». Τὰ ἑλληνικὰ βιβλία καὶ εἶνε τὸ ἰδικόν του δημοσιευμένον πρὸ 30 ἐτῶν καὶ σπάνιον—διαβάζονται τὸσον ὀλίγον, ὥστε ἢμπορεῖ αὐτὸς ὁ τίτλος νὰ θεωρηθῇ ὀπισθόροπος δικαιολογημένος.

καὶ μ' ἐξύπνησε μετὰ παρεκίνησε δὲ νὰ σηκωθῶ διὰ νὰ ἴδω ἓνα γίγαντα, καθὼς αὐτὸς ἔλεγεν, ὁποῦ παρρησιάζετο σήμερον εἰς τὸ Χόβαρττόουν. Ἐπειδὴ ἐνύσταξα, χωρὶς νὰ τοῦ δώσω ἀπόκρισιν, ἐγύρισα πλευρόν· ἀλλ' αὐτὸς ἀκολοῦθούσε νὰ μεθ' διηγητῆται τόσα θαυμαστά διὰ τὸν γίγαντα, ὅσον ὁποῦ ἀπεφάσισα νὰ ἐνδυνῶ καὶ νὰ καταίβω. Μόλις ἐκατέβην, συναπαντήθη μετὰ ἓνα φίλον μου συνταξιδιώτην καὶ ἀπὸ αὐτὸν ἔμαθα ὅτι πρὸς τὰ χαράματα εἶχε παρατηρηθῆ ἄνθρωπος ἀναστήματος παραδόξου, λευκός, ὄρατος, ὀλόγυμος, ὁποῦ ἐτρογυρίζεν εἰς τοὺς δρόμους τῆς πόλεως καὶ περιεργάζετο τὰ διάφορα μέρη τῆς· οἱ πρῶτοι ὁποῦ τὸν εἶδαν, ἐφοβήθησαν κ' ἔκαμαν νὰ φύγουν· ἐκεῖνος δ' οὐ τοὺς ἐκατάλαβε, τοὺς ἔκραξε μετὰ νεύματα, συντροφευμένα καὶ μετὰ χαμόγελον, νὰ σιμώσουν· δύο ἀπὸ τοὺς πλέον τολμηροὺς τὸν εἰσέμωσαν· ἐκεῖνος τοὺς ἐκτύπησε μερικὴν ὥραν μετὰ περιέργειαν τοὺς ἔξεσκούφωσε, τοὺς ἐχάδευσε τὴν κεφαλὴν, τοὺς ἔστριψε μετὰ τὰ δύο τοῦ δάκτυλα τὸν μύστακα, καὶ εἰς τὸ ὑστερον ἔσκασε τὰ γέλοια. Ἀπ' ὀλίγον ὀλίγον καὶ καθὼς ἡ ὥρα ἐπροχωροῦσεν, οἱ δρόμοι ἐγέμιζαν ἀπὸ ἀνθρώπων· ἢ εἶδεις ἐκοροπίετο εἰς ὅλα τὰ μέρη, καὶ οἱ κάτοικοι παραιτῶντες τὰς ὑποθέσεις των, ἤρχοντο διὰ νὰ ἴδουν τὸν παράδοξον ἐκεῖνον ἄνθρωπον. Ἦτο πρᾶος καὶ διακός ὡσάν παιδίον, γλυκὺς, περιποιητικὸς· ἓνας ναύτης ἐθέλησε νὰ τὸν περιπαίξῃ· αὐτὸς ἐγέλασε, καὶ σηκῶν τὸν ναύτην μετὰ τὴν μίαν

χειρά χωρίς να φανῆ δι' ἔδοκίμασε τὸν παραμικρὸν κόπον, τὸν ἔρωπεν ἐπάνω εἰς τοὺς ὤμους τοῦ ὁ ναύτης, φοβισμένος, ἄρχισε νὰ φωνάζῃ· καὶ ὁ γίγας, ἀκολουθῶν νὰ γελᾷ, τὸν ἀπέθεσεν ἤσυχον ἀπ' ὅπου τὸν εἶχε πάρει. Αὐτὰ εἶναι τὰ πλέον οὐσιώδη ἀπ' ὅσα ἀκολουθοῦσεν ἀκόμη νὰ μοῦ διηγηθῆται ὁ φίλος μου ἐπὶ δρόμου, ὅταν μεταξὺ πολλοῦ πλήθους σωρευμένου εἰς τὸ παραθαλάσσιον, ἔξεχωρίσαμεν μακρόθεν τὸν γίγαντα, στεκόμενον ὄρθιον εἰς τὸ μέσον τῶν περιέργων. Ἀναγκάσαμεν τότε τὸ πάτημά μας, καὶ μετὰ πολλὴν κόπον ἐδυνήθημεν νὰ διαπεράσωμεν τὸ πλῆθος καὶ τὸν σιμώσωμεν. Μοῦ ἐφάνη ἀγάλμα ἀπὸ ἀλάβαστρον, ἀπὸ τὰ πλέον κανονικὰ καὶ σύμμετρα τὸ δέγμα του ἦτο κάταστρον, καὶ τόσον λαμπυρὸν, ὅπου μοῦ ἐθάμβωσε τὰ μάτια· κατὰ τὴν μαρτυρίαν δὲ ἐκείνων ὅπου ἐδυνήθησαν καὶ νὰ τὸν ἐγγίξουν, εἶναι καὶ γλιστερόν καὶ σκληρόν ὡσὰν ἐκείνο τοῦ παρχαρία. Τὸ ἀνάστημά του εἶναι ἐπάνω· κάτω ὡσὰν ἐκείνο τῶν στηλῶν τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς εἰς τὰς Ἀθήνας· τὸ πρόσωπόν του ἀκτινοβολεῖ ὡσὰν ἐκείνο τῆς πλέον ὡραίας γυναικός, καὶ εἶναι ἀτριχόν, ἡ δὲ κεφαλὴ του στολίζεται μετὰ λυτὴν κόμην μαύρην ὡσὰν τὸν ἔβενον. Διὰ τοῦτο ἀποβλέπει τὸν βαθμὸν τῆς νοητικῆς του δυνάμεως, ἂν καὶ δὲν ὁμιλοῦσε καμμίαν ἀπὸ τὰς γλώσσας τὰς δικὰς μας· ἐφαίνετο ὅμως προικισμένος μετὰ νόησιν μεγάλην· συνεννοεῖτο μετὰ νεύματα, καὶ μετὰ νεύματα ἐγνωστοποιεῖτο μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ πλήθους ὅλοι αἱ ἐπιθυμίας καὶ ἰδέαι. Ἦτον ἡμέρας ὡσὰν ἀργίον, περιεργός ὅσον ἐκείνοι ὅπου τὸν περιεστοίχιζαν, καὶ συχνὰ ἐγελοῦσε. Διὰ τοῦτο ἐγελοῦσε δὲν ἤξεύρω ἤξεύρω μόνον ὅτι ἐμπρός εἰς αὐτὸν ὅλοι οἱ ἄλλοι ἐκεῖ ἐφαίνοντο μικροὶ καὶ ἄσχημοι ἕως τὸ γελοῖως. Ἐμείναμεν δύο ὥρας σχεδὸν ἐκεῖ, περιεργαζόμενοι τὸ μυστηριώδες ἐκείνο ὄν, χωρὶς νὰ δυνήθωμεν νὰ μάθωμεν τίποτε θετικὸν διὰ αὐτό· κανεὶς δὲν ἤξευρε τί νὰ συμπεράνῃ. Νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἦτο ἐντόπιος τοῦ Βανδιέμεν ὅπου ἑκατέβη ἀπὸ τὸ ἐσωτερικόν, τοῦτο δὲν ἤμπορούσαμεν, ἐπειδὴ οἱ ἐντόπιοι τοῦ Βανδιέμεν εἶναι ἀρκετὰ γνωρισμένοι εἰς τὴν ἀγγλικὴν ἀποικίαν. Νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι εἰς τὸ Βανδιέμεν, χωριστὰ ἀπὸ τὴν γνωρισμένην, ὑπῆρχε καὶ ἄλλη φυλὴ γιγάντων λευκῶν ἀγνώριστος ἕως τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς τὴν ἀποικίαν, πῶς θὰ ἤμπορούσαμεν τότε νὰ ἐξηγήσωμεν τὸ φαινόμενον δύο φυλῶν ὅπου ἐνῶ κατοικοῦν τὸ ἴδιον νησίον καὶ εὐρίσκονται τόσον σιμὰ ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην, νὰ διαφέρουν εἰς

τοιούτον βαθμὸν μεταξύ των;... Ὡστόσο, συνομιλῶντες, ἐφθάσαμεν εἰς ἐν ξενοδοχεῖον κ' ἐμβήκαμεν διὰ νὰ γευματίσωμεν. Ἐκεῖ ἤσυχον διαφόρους ἄλλους ὅπου καὶ αὐτοὶ ὁμιλοῦσαν διὰ τὸν γίγαντα, τὴν μόνην εἶδον τῆς ἡμέρας. Κάποιοι εἶπαν ὅτι θὰ ἑκατέβη ἀπὸ τὸ ἐσωτερικόν καὶ ὅτι ἀνήκει εἰς φυλὴν ἐντοπίων ἀγνώριστον ἕως τότε εἰς τὴν ἀποικίαν. Οἱ ἄλλοι, ἂν καὶ ἐναντίον τῆς γνώμης αὐτῆς καὶ ἂν καὶ τὴν ἐπολέμησαν μετὰ ὅλην τὴν δύναμιν, ἀναγκάσθησαν εἰς τὸ ὑστερον ὡς καὶ αὐτοὶ θέλοντες μὴ θέλοντες νὰ τὴν δεχθῶν. Καὶ βέβαια τοιαύτη ἰδέα, διὰ ὅσον καὶ ἂν ἦτο παράλογος, ἦτον ἡ μόνη ὅπου μᾶς ἔμενε, καὶ αὐτὴν κ' ἐγὼ καὶ ὁ φίλος μου ἀναγκάσθημεν νὰ δεχθῶμεν. Εἶχε τελειώσει καθεὺς συζήτησιν, ὅταν ἔξαφνα ἕνας ἀπὸ τοὺς παρευρισκομένους, ὁ μόνος ὅπου ἕως τὴν στιγμὴν ἐκείνην δὲν εἶχεν εἰπεῖ μὴτε λέξιν, ἐπῆρε τὴν ὁμιλίαν καὶ λέγει· Κύριοι, ἕως τὴν στιγμὴν αὐτὴν σὰς ἀκουσα μετὰ ὑπομονὴν χωρὶς νὰ πάρω μέρος εἰς τὴν ὁμιλίαν σας. Ἐουζητήσατε περισσότερον ἀπὸ μίαν ὄραν, καὶ ὑστερον μὴ ἤξεύροντες τί ἄλλο νὰ συμπεράνατε διὰ τὸν μυστηριώδη ἄνθρωπον ὅπου παρῆρθε ἀπὸ τὴν σημερινὴν εἰς τὴν ἀποικίαν μας, ἐναντίον τῶν πεποιδήσεών σας ἐδέχθητε ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτός ἀνήκει εἰς φυλὴν ἐντοπίων τοῦ Βανδιέμεν. Τώρα ὅπου πλέον διὰ σὰς ἐτελείωσε καθεὺς συζήτησιν ἐπάνω εἰς αὐτὸ τὸ προκείμενον, δώσατέ μου τὴν ἀδειαν νὰ σὰς ὑποβάλω καὶ τὴν ἰδικὴν μου ἰδέαν. Ἐλπίσω ὅτι θὰ λάβετε τόσην ὑπομονὴν νὰ με ἀκούσετε, ὅσον ἔλαβα κ' ἐγὼ προτιήτερα ἀκούων σας νὰ συζητήσῃτε.—Ὅλων μας τὰ βλέμματα ἐστράφησαν πρὸς αὐτόν· ὅλοι ἀνοίξαμεν τὰ ὄφθαλμοὺς μετὰ προσοχὴν καὶ μετὰ περιέργειαν· σιωπὴ ἄρα εἰς ὅλην τὴν αἴθουσαν καὶ ὁ κύριος ἐκεῖνος ἐξακολούθησε.—Γνωρίζετε ἴσως ὅτι τὰ πρῶτα μέρη τῆς ὑδρογενεῖος σφαίρας ὅπου ἑκατοικήθησαν ὑπῆρξαν οἱ πόλοι, καὶ ὅτι ἐπάνω εἰς τοὺς πόλους ἔλαβαν ἀρχὴν ὅλα τὰ ὄργανα ὄντα ὅπου ἀπαντῶνται σήμερον ἐπάνω εἰς τὰς διαφόρους ζώνας τῆς γῆς. Τὴν αἰτίαν τούτου τὴν εὐρίσκομεν εἰς τὴν βαθμολογικὴν κρούσιν τῆς σφαίρας· εἶναι περιττὸν τώρα καὶ μὴτε ἔχω καιρὸν νὰ σὰς εἶπω ἄλλο περισσότερον μᾶς φθάσει μόνον νὰ ἤξεύρωμεν ὅτι ἡ σφαῖρα ἦτον ἕνα καιρὸν ἀναμμένη καὶ ἀκατοίκητος καὶ ὅτι τὰ μέρη ὅπου πρῶτα ἄρχισαν νὰ κινῶνται καὶ ὅπου κατὰ συνέπειαν πρῶτα ἐγενίοντο καλὰ διὰ παραγωγὴν ὑπῆρξαν οἱ πόλοι. Τὰ πρωτογενῆ ὄργανα ὄντα ὑπῆρξαν καὶ τὰ πλέον ἀτελῆ· καὶ

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ὄργανα ὄντα ΠΡΩΤΟΓΕΝῆ ΠΡΟ ΤΗΣ ΕΚ ΚΕΡΑΥΝΟΥ ΦΘΟΡΑΣ ΤΟΥ 1856.

βαθμηδόν, καθὼς οἱ πόλοι ἐκρούοντο, ἀπὸ τὰ ἀτελῆ ἐγεννῶντο τὰ πλέον ἐντελῆ, ἕως ὅπου ἀπὸ κάποια λιθόφωτα, πρῶτα ὄργανα ὄντα ὅπου εἶχαν φανεῖ ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, ἐγεννήθησαν διαδοχικῶς ὅλα τὰ διάφορα γένη τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων, καὶ εἰς τὸ ὑστερον ὁ ἄνθρωπος, ἀπ' ὅλα τὰ τελειότερα. Ὅλα λοιπὸν τὰ ὄργανα ὄντα ἔλαβαν ἀρχὴν εἰς τοὺς πόλους καὶ ἐκεῖ πρωτοκατοικῆσαν καὶ μόνον ἔπειτα ἀπὸ πολλὰς διαδοχικὰς κρούσεις τῆς σφαίρας, ἐπειδὴ δὲν ἐδύναντο πλέον νὰ βαστοῦν εἰς θερμοκρασίαν ὅπου διὰ αὐτὴν δὲν ἐγεννήθησαν καὶ δὲν εἶχαν προορισθῆ, ἄρχισαν νὰ μεταναστεύουν εἰς τοὺς ἰσημερινούς τόπους, ἀφίνοντα διαδόχους εἰς τοὺς πόλους ἄλλα μεταγενέστερα καὶ τελειότερα ὄντα, ὅπου καὶ αὐτὰ ἔπειτα ἀπὸ καιρὸν καὶ μετὰ τὴν σειρὰν μετανάστευαν ἀφίνοντα ὀπίσω τὰ ἀμέσως μεταγενέστερα. Ὁ ἄνθρωπος ἐγεννήθη καὶ αὐτὸς εἰς τοὺς πόλους τὸν καιρὸν ὅπου ἡ θερμοκρασία τῶν πόλων ἦτον ἴσως ὁμοία μετὰ τὴν τωρινὴν θερμοκρασίαν τοῦ ἰσημερινοῦ· ἀλλὰ κινῶντες οἱ πόλοι, ὁ ἄνθρωπος, καθὼς ὄλα τὰ προγενέστερα ὄργανα ὄντα, ἐβιάσθη νὰ καταβῆ καὶ ζήτησιν ἐπάνω εἰς τὴν 80,0 μοίραν τῆς θερμοκρασίας ἐκείνης ὅπου ἐχαιρέτο προτιήτερα εἰς τὴν 90,0. Ἄλλ' ὅταν ἡ σφαῖρα ἀκόμη καὶ εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν ἐκρούσθη, ἐβιάσθη καὶ δευτέραν φοράν ὁ ἄνθρωπος νὰ καταβῆ, ἔπειτα καὶ τρίτην, καὶ

καθεξῆς, ἕως ὅπου ἐφθασε καὶ ἐπάνω εἰς τὸν ἴδιον τὸν ἰσημερινόν. Ἡ Κανκασία φυλὴ εἶναι, καθὼς γνωρίζετε, ἡ τελειότερα ἀπὸ τὰς ἀνθρωπίνους φυλάς· καὶ ἐνῶ ὅπου αἱ προγενέστεραι, καὶ ἐπομένως ἀτελέστεραι, τῶν ἀνθρωπίνων φυλάς, καθὼς εἶναι ἡ Αἰθιοπικὴ, ἡ Μογγολικὴ, κτλ. κατοικοῦν σήμερον τοὺς τόπους ὅπου εἶναι ἐπάνω καὶ ὀλόγουρα εἰς τὸν ἰσημερινόν, ἡ Κανκασία δὲν ἐπέερασεν ἀκόμη τὸν τροπικόν. Θὰ ἔλθει καιρὸς, ὅπου, ἔπειτα ἀπὸ μίαν νέαν κρούσιν τῆς σφαίρας, ἡ φυλὴ μας θὰ παρατήσῃ τοὺς τόπους ὅπου σήμερον κατοικεῖ καὶ θὰ μεταναστεύσῃ εἰς τὸν ἰσημερινόν, παίρνοντας τὸν τόπον τῆς Αἰθιοπικῆς (ὅπου ἕως τότε ὁ ἀφανισθῆ), ἐνῶ ὅπου εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν μία νέα ἴσως φυλὴ ἀνθρώπων ἢ ἄλλων ὄντων τελειότερων, γεννημένη εἰς τοὺς πόλους, θὰ καταβῆ καὶ θὰ κατοικήσῃ τοὺς τόπους μεταξὺ τοῦ πολικοῦ καὶ τοῦ τροπικοῦ κύκλου.—Ἄλλ' (εἶπεν ἀντικίπτας αὐτὸν ἕνας ἀπὸ τοὺς παρευρισκομένους), ἐγὼ δὲν δέχομαι ὅτι νὰ ἦναι δυνατόν νὰ γεννηθῆ ἐπάνω εἰς τὴν γῆν ἄλλο ὄν τελειότερον ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον.—Ἄλλ' (ἀπεκρίθη ὁ πρῶτος), θὰ συμφωνήσω ἴσως μαζί σου ἐάν ὁμολογήσῃς ἐμπρός εἰς ὅλους τούτους τοὺς κυρίους ὅτι εἶσαι ὄν ἀρκετὰ τέλειον καὶ μὴ δεχόμενον μεγαλύτεραν τελειοποίησιν (γενικῶς γέλωτος). Ἄλλ' πρὶν νὰ εἴπῃς λέξιν, χρέος ἔχω νὰ σοῦ ἐνθυμίσω

ὅτι και ὁ Πίθηξ τοιαύτην εἶχεν ἕναν καιρὸν πεποίθησιν διὰ τὸν ἑαυτὸν του, τοιαύτην ἀργότερα ὁ Αἰθίοψ, κτλ. Ἄλλ' ὡς ἔλθω τώρα εἰς τὸ συμπέρασμά μου.—Σὲ παρακαλῶ (ἀντίκοψα ἐγὼ) νὰ μοῦ δώσης τὴν ἀδειαν νὰ σοῦ κάμω μίαν παρατήρησιν. Ἡ ἀρχὴ ἀπ' ὅπου κινῆς εἶναι ἐσφαλμένη, στοχάζομαι. Πιστεύεις ὅτι οἱ πόλοι ὑπῆρξαν καὶ θὰ εἶναι πάντοτε ἢ πρῶτη καιτὶς τῶν ὀργανικῶν ὄντων, ὅπου φέρονται ἔπειτα ἀπὸ καιροὺς καὶ διαδοχικῶς ἀπὸ τοὺς πόλους εἰς τὸν ἰσημερινόν. Πιστεύεις ὅτι ἢ φύσις ἔχει τὴν τάσιν νὰ τελειοποιῆ, καὶ ὅτι τελειοποιεῖ τὰ μεταγενέστερα ὄντα μὲ τὴν ἰδίαν ἀναλογίαν ὅπου κινῶνται καὶ ἢ ἐπιφάνεια τῆς γῆς. Πιστεύεις τέλος πάντων ὅτι τὰ διάφορα ὀργανικά ὄντα καταβαίνοντα ἀπὸ τοὺς πόλους κάθε φασάν, ἀφίουν ἐκεῖ διαδόχους τῶν τὰ ἀμέσως μεταγενέστερα καὶ τελειότερα. Καὶ ὡστόσοσον ἐλησμόνησες ὅτι οἱ Ἑσκιῶοι, καθὼς καὶ ἄλλοι λαοὶ τῆς Ἄρκτου, ἐνῶ ὅπου κατοικοῦν πολὺ σιμότερα εἰς τοὺς πόλους παρά ἢ Κανκασία φυλὴ (ὅπου εἶναι ἢ μεταγενεστέρα, καθὼς λέγεις, ἀπὸ τὰς ἀνθρωπίνους φυλάς), οἱ Ἑσκιῶοι ἀνήκουν εἰς μίαν φυλὴν πολὺ πλεον ἀτελῆ ἀπὸ τὴν Κανκασίαν.—Ἄλλὰ οἱ Ἑσκιῶοι (αὐτὸς ἀποκρίνεται) καὶ οἱ ἄλλοι μικροὶ καὶ ἀσθενεῖς λαοὶ τῆς Ἄρκτου εἶναι μία ἐξαιρεσι, αὐτοὶ ἄλλο δὲν εἶναι παρά κάποια ἀπομεινάρια τῶν πρῶτων ἐκείνων ἀτελεστέρων φυλῶν, ὅπου ἀντὶ ν' ἀκολουθήσουν τὸ γενικὸν θεῦμα καὶ μεταναστεύσουν εἰς τόπους μεσημβρινωτέρους, ἐθέλησαν κ' ἔμειναν μὲ ἰσχυρογωνμίαν ἐκεῖ, ἀπ' ὀλίγων ὀλίγων ἐξασθένησαν, ἐξεφυλίσθησαν, καὶ πολλὸς καιρὸς δὲν θὰ περάσει ὅπου οἱ λαοὶ αὐτοὶ δὲν θὰ ὑπάρχον πλεον ἐπάνω εἰς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. Ἄς ἔλθω τώρα εἰς τὸ συμπέρασμά μου. Κ' ἐγὼ εἶδα σήμερον, καθὼς καὶ σεις εἶδετε, τὸν νεοφανέντα ἄνθρωπον. Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ἢ ὅπως ἄλλῶς θέλετε νὰ τὸν ὀνομάσωμεν, εἶναι ὄν τελειότερον ἀπ' ὅλα τὰ λοιπὰ ὄντα ὅπου γνωρίζομεν εἰς τὴν γῆν. Δὲν γνωρίζομεν ἀκόμη τὸν βαθμὸν τῆς νοημοσύνης του· εἰκάζοντες ὅμως ἀπὸ τ' ἄλλα, ἢμποροῦμεν μὲ κάποιαν θετικότητα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι καὶ εἰς τοῦτο πρέπει ἢναι πολὺ ἀνώτερος ἀπὸ τὸν κοινὸν ἄνθρωπον. Κατὰ τὴν ἰδικήν μου γνώμην, ὁ νεοφανεὶς αὐτὸς ἄνθρωπος δὲν εἶναι κάτοικος τοῦ Βανδιέμεν, καθὼς αὐθαίρετα εἴχτε συμπεράνει, ἀλλὰ εἶναι νέον τῆς φύσεως προῖδον ὅπου ἐγεννήθη εἰς τοὺς πόλους καὶ ὅπου τώρα μεταναστεύει εἰς θερμότερα κλίματα. Καὶ ἢ ἰδέα μου μάλιστα ὑποστηρίζεται καὶ ἀπὸ τοῦτο, ὅπου δοκιμάσας νὰ τὸν ἐρωτήσω μὲ τὰ νεύματα πόθεν ἦλθεν, αὐτὸς μ' ἐκατάλαβε καὶ μὲ τὸ δάκτυλον μου ἔδειξε τὸν ἀνταρκτικὸν πόλον.—Ὡ!... ἐφώνησαν ὅλοι οἱ παρευρισκόμενοι.—Ἄλλὰ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἦλθεν ἀπὸ τὸν ἀνταρκτικὸν πόλον; (κάποιος ἐκεῖ ἐρώτησε) καὶ μὲ ποῖον τρόπον ἐκατάρθωσε νὰ περάσῃ τὸν ὠκεανόν; ἐπαναλάβαμεν μὲ μίαν φωνὴν ὅλοι μας.—Ὁ φίλος ἔμεινε συλλογισμένος καὶ μὴ ἤξεύρων τί ν' ἀποκριθῆ εἰς τὴν παρατήρησιν ὅπου τοῦ ἔγεινε, ὅταν ἕνας μικρὸς ὑπηρέτης τοῦ ξενοδοχείου ἐμβῆκε μὲ ὄρμην εἰς τὴν αἴθουσαν διὰ νὰ μᾶς δώσῃ τὴν εἰδήσιν ὅτι ὁ γίγας ἐπέταξε! Εἰς τὴν ἔξαφνον εἰδήσιν ταύτην, ὁ κύριος ἐκεῖνος, ὅπου τώρα εἰς τὸ πρόσωπόν του ἔξωγραφῆθη ὁ θρίαμβος, —ἴσως, λέγει, εἶναι ὑπερβολή, ἴσως εἶναι ἀπάτη. Μὴ σηκωθῆ κάνεις σας, ἀλλὰ προσμείνατε. Θὰ ὑπάγω ὁ ἴδιος νὰ βεβαιωθῶ καὶ θὰ ἐπιστρέψω νὰ σᾶς εἴπω.—Ἐμείναμεν προσμένοντες ἀνυπόμονα τὴν ἐπιστροφὴν του. Ὡστόσοσον ὁ μικρὸς ὑπηρέτης μᾶς ἐδιηγήθη ὅτι ὁ γίγας εἶχε πετάξει καὶ μεταβεῖ ἀπὸ τὸ παραθαλάσσιον εἰς τὸ ἀτμόπλοιο, ὅπου τὸν ἐδέχθησαν μὲ ἐνθουσιασμόν καὶ μὲ τὰ χουγγα! Ἐπειτα ἀπὸ μισὴν ὥραν, ὁ ἀπεσταλμένος τῆς συντροφίας ἐφάνη εἰς τὴν θύραν τῆς αἰθούσης.—Δὲν σᾶς ἔλεγα ἐγὼ (μᾶς εἶπεν) ὅτι εἶνε ὑπερβολή; Κάνεις ἀπὸ σᾶς πιστεύω, εἶχεν ἰδῆ νὰ ἔχη πτέρυγας ὁ μυστηριώδης ἐκεῖνος ἄνθρωπος. Τὸ μόνον ἀληθινόν εἶναι ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἔχει τοιαύτην ἐλαστικότητα σώματος, τοιαύτην μυῶνων ἐλαστικότητα, ἴσως καὶ τοιαύτην ἐσωτερικὴν κατασκευὴν, ὅπου νὰ δύναται, ὅπου θέλει, νὰ σηκῶνται μὲ ἕν κήδημα ἀπὸ τὸ ἔδαφος, νὰ διασχίῃ ὡσάν βέλος τὸν ἀέρα, καὶ νὰ περνᾷ κατὰ τὴν ὄρεξιν του ἀπὸ ἕνα τόπον εἰς ἄλλον. Τὸ παιδίον τοῦτο (εἶπε δευκνύων τὸν ὑπηρέτην) δὲν τὸν εἶδε νὰ πετάξῃ, ἀλλ' ἀπλῶς νὰ ὑψωθῆ καὶ περάσῃ ἀεροπορῶν ἀπὸ τὸ παραθαλάσσιον εἰς τὸ ἀτμόπλοιο· ἐγὼ δὲ αὐτὴν τὴν στιγμήν τὸν εἶδα νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ ἀτμόπλοιο εἰς τὸ ἀντικρινὸν νησάκι ὅπου ἀπέχει, καθὼς ἤξεύρετε, ἕως 8 ἢ 10 μίλια. Πιθανόν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ ἰδικόν μας παραθαλάσσιον ὁ κόσμος ἐλπίζει καὶ τὸν προσμένει.—Ἐπήραμεν τὰ καπέλα μας καὶ ἐξελθάντες διευθύνθημεν εἰς τὸ παραθαλάσσιον. Ὑπῆρξαμεν δὲ τυχηροὶ, ἐπειδὴ ἐφθάσαμεν ἐκεῖ τὴν στιγμήν ὅπου ὁ γίγας ἐπέστρεφεν. Ἐπειτα ἀπὸ ὀλίγα λεπτὰ ἐπάτησε γῆν, φέρων μαζί του

καὶ μερικὰ πετεινὰ ὅπου εἰς τὴν ἀεροπορίαν του εἶχε πιάσει. Ὁ ἐνθουσιασμός τοῦ πλήθους ἀπέρασε τώρα ὅλα τὰ ὄρια τὸν περιέβωσαν ὡστε δὲν τοῦ ἔμεινε τόπος διὰ νὰ σαλεύσῃ· μερικοὶ ἐδείχθησαν πρόθυμοι καὶ τοῦ ἔφεραν διάφορα φαγητὰ ὅπου ὅμως δὲν ἐθέλησε νὰ ἐγγίσῃ ἐπιε μόνον νερόν, μίαν στάμναν γεμάτην. Ἐμείνα ἐκεῖ μὲ τοὺς συντρόφους μου μίαν σχεδὸν ὥραν χωρὶς νὰ συμβῆ τίποτε ἀξιοσημειωτόν, ἔξω μόνον ὅπου ἕνας ναύτης μεθυσμένος ἐπροσκάλεσε τὸν γίγαντα νὰ γρονθομαχίσουν... ἀλλὰ ἐδάρθη ἀπὸ τοὺς ἄλλους, κ' ἐφυγεν ἐκείθεν κακῶς ἔχων. Ἦσαν αἱ 2 τοῦ ἀπογεύματος, καὶ ἐπειδὴ τὴν νύκτα ἔμελλε τὸ ἀτμόπλοιο νὰ μισεύσῃ, ἐθέλησα νὰ μὴ χάσω τὴν εὐκαιρίαν διὰ νὰ σοῦ γράψω τὴν παρούσαν μου.

Ὁ φίλος σου

13 Φεβρουαρίου

Τὸ ἀτμόπλοιο ἔμεινε ἕως σήμερον ἐξ αἰτίας τῆς κακοκαιρίας ἀφελούμαι ἀπὸ τὴν περίστασιν καὶ σοῦ προσπέτω διὰ τὸν νεοφανέντα ἄνθρωπον ὅτι αὐτὸς γνωρίζει ἐνστιγματικῶς ὅλα ἐκεῖνα ὅπου ὁ κοινὸς ἄνθρωπος μόνον μὲ τὴν πείραν τῶν αἰῶνων καὶ τὴν μελέτην ἐκατάρθωσε καὶ δύναται νὰ γνωρίσῃ. Τὸ μνημονικόν του εἶναι θαυμαστόν· μίαν φοράν φθάνει ν' ἀκούσῃ μίαν λέξιν διὰ νὰ τὴν ἐνθυμηταὶ ἔπειτα αἰωνίως τὰ Ἀγγλικά, εἰς τὸ διάστημα πέντε μόνον ἡμερῶν ὅπου διατρίβει ἐδῶ, ἄρχισε

ΤΑ ΠΡΟΠΥΛΑΙΑ ΕΥΡΥΣ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΦΘΟΡΑΝ ΤΟΥ 1856.

νὰ τὰ ὀμιλῆ ἂν καὶ κακὰ, δύναται ὅμως καὶ ἐξηγεῖται. Ὁ μηχανικός εἰς τὸ ἀτμόπλοιο τοῦ ἔδειξε τὴν μηχανήν, καὶ αὐτὸς ἀφοῦ ἐπαρατήρησεν ὀλίγας στιγμῆς τὰ διάφορα μέρη τῆς, εἶπεν ὅτι εἶναι καὶ ἄλλος τρόπος διὰ νὰ ἔχωμεν τὸ ἴδιον ἀποτέλεσμα μὲ μηχανὴν ἀπλοῦστέραν καὶ μὲ ὀλιγωτέραν ἐξόδους καρβόνων καὶ ἀμέσως ἐπήρε κομμάτιον χαρτίου κ' ἐγράψεν ἐπάνω μὲ τὸ μολυβοκόνδυλον ἕν σχέδιον μηχανῆς ὅπου ὑπέβαλεν εἰς τὸν μηχανικόν (δῶσας εἰς αὐτὸν καὶ τὰς χρεαζομένας ἐξηγήσεις), καὶ τοῦτο ἔφθασε διὰ νὰ πεισθῆ ὁ μηχανικός εἰς τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἰσχυρισμοῦ του. Τοῦ ὀμίλησαν διὰ τὴν ἠλεκτρικὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς, διὰ τὴν ἀεροσφαίραν, τὴν φωτογραφίαν, εἰς ἕνα λόγον διὰ κάθε ἐπιστημονικὴν ἀνακάλυψιν ὅπου νὰ ἔγεινε εἰς τοὺς ὑστεροὺς τούτους χρόνους εἰς τὴν Εὐρώπην· εἰς ὅλα δὲ αὐτὰ ἀπεκρίθη ὅτι αὐτὰ εἶναι πράγματα φυσικά, ἐπομένως ἀπλούστατα, καὶ ὅτι φθάνει νὰ γνωρίσῃ τις τὰς σχέσεις καὶ τὰς δυνατόμεις τῆς ἕλης διὰ νὰ ἀφελῆθῃ ἀπ' αὐτὴν καὶ ἐτελείωσεν ὑποσχόμενος νὰ μᾶς διδάξῃ πολλὰ ἄλλα πλεον περιέργα καὶ ἀφέλματα ἀπὸ ἐκεῖνα ὅπου εἰς ἡμᾶς ἢ πολυκαιρινὴ πείρα ἢ τὸ συμβεβηκὸς μᾶς ἐδίδαξεν. Εἶναι ἐκ φύσεως καλλιτέχνης τραγουδεῖ ἄσματα εἰς γλώσσαν ἀγνώριστον ἢ ποιήσεις ὅσων καὶ ἢ μελωδία εἶναι πάντοτε ἰδικὰ του, καὶ δὲν εἶναι προμελετημένα, ἀλλὰ γεννοῦνται ἐνστιγματικῶς καὶ εἰς

μια στιγμή από το ίδιο το αίσθημα. Η μελωδία είναι όμοια με την ιδιότητά μας και δεν είναι εις τίποτε κατώτερα από εκείνην όπου εφεύρηκεν ή εφύλαξε των μεγάλων μελοποιών μας. Η φωνή του, αν έρωτας και διά την φωνήν, είναι γλυκεία, ελαστική, αρμονική και είναι ανάλογος με το σώμα του. Με την φωνήν του δύναται να μιμηται και όλα τα όργανα... Αδύτην την στιγμήν μανθάνω από τον υπηρέτην μου ότι εφάνη πλήθος γιγάντων εις

τόν δριζόντα, ερχόμενον φανερά από την Μεσημβριάν. Πτωχοί του Άδάμ απόγονοι, τετέλεσται!... Την παρούσαν μου σου στέλλω δια μέσου της Καλλιούττας και του Σονέζ κατά συνέπειαν, θα μάθης τα τρέχοντα δύο ή τρεις ημέρας πριν να τα μάθουν εις την Άγγλιαν.

Ο ίδιος

Προς τον Κύριον...
εις τους Κορφούς.

Ν Υ Χ Π Α

Στους Ισκιους τους ανάλαφρους, που σκόρπισε το βράδυ,
ή πουλία, αγνάδα δλόφωτη προβαίνει σιγανά
το φεγγαράκι γέροντας αφήκε στα βουνά
απ' τ' ασημένιο διάβα του ένα στεγνό σημάδι.

Το τριξαλοῦδι σώπασε σ' ατάραχο λειβάδι
κρυφά το νυχτολούλουδο μοναχικό ξυπνά
και μιάν άχτιδα ρίχν' ύγρη τ' αστέρι που περνά
ψηλά από το κοιμούμενο της λαγκαδιάς κοπάδι.

Στου κάμπου μέσα τ' όνειρο μούσβουσι ή φωτιά
σά νυσταγμένη φαίνεται της ερημιάς ματιά
μήτε δελφίνι κολυμπά, μήτε σαλεύ' ή λάμα

και μοναχό στής θάλασσας τ' ακίνητα νερά
ξελογιασμένο ένα πουλί, χτυπώντας τα φτερά,
πάει για να βρη τον ύπνο του σ' αντικρονά καλάμα.

Μιυλήνη.

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ Γ. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ο ΕΠΟΝΟΜΑΣΘΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟΥ 1656 ΛΟΥΜΠΑΡΙΑΡΗΣ, ΕΠΕΙΔΗ ΕΙΣ ΕΚΔΙΚΗΣΙΝ ΤΟΥ ΑΠΕΛΘΩΗ Η ΠΤΩΣΙΣ ΤΟΥ ΚΕΡΑΥΝΟΥ.

ΟΜΙΛΙΑΙ ΤΟΥ ΙΑΤΡΟΥ

ΤΑ ΙΑΜΑΤΙΚΑ ΛΟΥΤΡΑ

Είς την εποχήν αυτήν, που οι άνθρωποι απόνοι, ένωμένοι με την ήδονήν της ζωής, συγκαλοῦν από τα πέρατα της Ελλάδος και της Ανατολής, εις μίαν ειρωνικήν συγκέντρωσιν, υγιείς και πάσχοντας, εις τα «νερά» — ο όρος ο κατά το ήμισυ κοσμικός και κατά το ήμισυ Ιατρικός έπολιτογραφήθη πλέον εις την νεοελληνικήν ζωήν — και εις την εποχήν που ή Κυλλήνη, ή Αϊδηψός, τα Μέθανα, ή Υπάτη, το Λουτράκι, ή Βουλιαγμένη, ή Κύθνος γίνονται τόσοσν ζωηρά κέντρα της άμφιβόλου ζωής και της άμφιβόλου υγείας, ή Ιατρική δικαιούται να έχη τον λόγον και ή σχολαστική της με το να γίνεται επίκαιρος καταντᾶ δλιγώτερον άνιαρά

Όλος ο κόσμος όμιλει σήμερα δια τα μεταλλικά ύδατα. Και καθένας έχει την αντίληψίν του. Η Ιατρική υπό τον όρον αυτόν έννοεί συνήθως τα άυτοφυή ύδατα, τα κατέ-

χοντα ειδικᾶς φυσιολογικᾶς και έπομένως Ιαματικᾶς ιδιότητος, επί του ανθρώπινου οργανισμού. Η έμπειρική γνώσις των ιδιοτήτων τούτων ανάγεται εις την άπωτάτην αρχαιότητα. Το ένστικτον των ζώων άπεκάλυψε πολλάκις τᾶς θεραπευτικᾶς ἀρετᾶς άυτοφυών τινών ύδάτων των οποίων ή ένέργεια έθεωρείτο κατά τους παλαιοτάτους χρόνους θανατοουργός.

Η χημική ανάλυσις και ή Ιατρική παρατήρησις, μολοντί καθώρισαν επί το έπιστημονικώτερον τον τρόπον της ένεργείας των μεταλλικών ύδάτων επί των νοσηρών καταστάσεων, δεν έφώτισεν έντελώς το μυστήριον. Η ανακάλυψις νέων στοιχείων έντός των ύδάτων αυτών, άνεξερευνήτων μέχρις έσχάτων, όπως του άρσενικού, του ύδραργύρου, των άλάτων του λιθίου, ή εξακρίβωσις έπίσης των ηλεκτρικών ιδιοτήτων, τᾶς οποίας τᾶ μεταλλικά ύδατα αποκτοῦν εις τᾶ έγκατα της γῆς, μολοντί διεκρίνισαν πολλά σημεῖα άγνωστά

εις τους πατέρας μας, αφήνουν ακόμη πολύ μυστηριώδη τὸν μηχανισμόν μερικῶν θαυμάτων, τὰ ὁποῖα κρύπτονται εἰς τὰ θολὰ καὶ δυσώδη νερά των αἰ νέαι αὐταὶ προβολαὶ κολυμβήθραι. Ποῖος ἤξεύρει ἂν ἡ ἀνακάλυψις τοῦ μυστηριώδους στοιχείου, τὸ ὁποῖον ἐγέμισε τὸν αἶθρα μας μετὰ τὴν δόξαν του, τοῦ ραδίου, δὲν ἔλθῃ νὰ λύσῃ ὅτι ξεμεινὴν ἀκόμη ἄλλων, σκοτεινῶν καὶ μυστηριώδων, διότι μοῦ φαίνεται ἀστέιον νὰ ποδίδωνται μόνον εἰς τὴν ἀλλαγὴν τοῦ βίου, τὸν καθαρὸν ἀέρα καὶ τὴν εὐθυμὸν ζωὴν ἄλλων ἡμερῶν, ὅλα τὰ θαύματα, τὰ ὁποῖα δὲν εἴμπορεῖ νὰ ἐξηγήσῃ ἡ ἱατρικὴ.

Τὰ μεταλλικὰ ὕδατα, κατὰ τὰς παρούσας ἡμῶν γνώσεις, ἐνεργοῦν κατὰ τρεῖς τρόπους, α') διὰ τῆς διαφόρου αὐτῶν θερμοκρασίας β') διὰ τῶν ἀλάτων ποῦ περιέχουν ἐξ διαλύσει, τῶν ἀερίων καὶ τῆς ἠλεκτρικότητος αὐτῶν καὶ γ') διὰ παραγόντων ἀγνώστων ἀκόμη καὶ ἀνεξερευνητῶν.

Τὰ ἄλατα, ἡ θερμότης, τὸ θειοῦχον ὑδρογόνον ἐνεργοῦν διεγερτικῶς ἐπὶ τοῦ δέρματος. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐνεργοῦν ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ τοῦ ἐγκεφαλονωτιαίου ἄξονος τῶν νευρῶν, ἡ θερμότης, τὸ ἀνθρακικὸν δὲ καὶ ἡ φυσικὴ ἐπίδρασις τῶν καταϊωνήσεων. Ὁ σίδηρος καὶ ἡ θερμότης διεγείρουν ἐπίσης τὴν κυκλοφορίαν, τὰ δὲ ἀνθρακικὰ ἄλατα τοῦ νατρίου καὶ τοῦ σιδήρου τὰς πεπτικὰς λειτουργίας. Καταπραυντικῶς ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος ἐνεργοῦν τὰ ἀσθενῶς ἀλατούχα ὕδατα, τὰ ἐνέχοντα στοιχεῖα ἀζώτου καὶ κατέχοντα ἠλεκτρικὰς ἰδιότητες. Ἐπὶ τῶν φυσιολογικῶν ὕδρων τοῦ ὄργανισμοῦ, τοῦ αἵματος, τῆς χολῆς, τῶν οὐρῶν, ἡ ἐπίδρασις τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων εἶνε ὡσαύτως ἐπίσημος, εἴτε ἀπαλλάττουσα αὐτὰ στοιχείων περιττῶν εἴτε προσκομιζούσα στοιχεῖα ἐλλείποντα, ὅπως π.χ. τὸν σίδηρον εἰς τὸ αἷμα. Δι' ἄλλων πάλιν χημικῶν αὐτῶν συστατικῶν, ὅπως ἡ θειικὴ μαγνησία καὶ τὸ χλωριούχον νάτριον, ἐνεργοῦν σπουδαίως τὰ μεταλλικὰ ὕδατα ἐπὶ τῶν ἐκκρίσεων τῶν νεφρῶν καὶ τῶν ἐντέρων. Ἄλλοτε δὲ πάλιν ἐπιδρῶσιν ἐπισπαστικῶς, ἐπιφέροντα ἰσχυρὸν καὶ σωτήριον ἀντιπερισπασμὸν ἐπὶ ὀργάνων, ἀπομακρυσμένων τῆς ἐδρας τῆς παθήσεως, ὡς π.χ. ἐπὶ τῶν ἐντέρων, εἰς τὰς παθήσεις τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοῦ ἥπατος.

Ἡ σύντομος αὕτη ἐπισκόπησις τοῦ τρόπου τῆς ἐνεργείας τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων, ὅσον

καὶ ἂν ἔχη πρακτικὴν χρησιμότητα διὰ τοὺς ἀμνήτους, ἀρκεῖ νὰ καταδείξῃ πόσον ἀκριβῆς γνῶσις ἀπαιτεῖται τῶν πολλαπλῶν φυσικῶν καὶ χημικῶν αὐτῶν ἰδιοτήτων καὶ συγχρόνως πόσον ἀκριβῆς διάγνωσις τῶν ὀργανικῶν παθήσεων καὶ τῶν ἀνωμαλιῶν καὶ τῆς ἰδιοσυγκρασίας τῶν ἀτόμων, διὰ νὰ κανονισθῶν αἱ ἐνδείξεις τῆς θεραπείας. Καὶ εἶνε καταφανεῖς οἱ κίνδυνοι εἰς τοὺς ὁποίους ἐκτίθενται οἱ καταφεύγοντες τυφλῶς καὶ τυχαίως εἰς τὰς θέρμας, ὡς εἰς πανάκειαν, ὅπως γίνεται συνήθως.

Ἐπὶ τούτοις γενικοὶ τινὲς κανόνες τῶν ὁποίων ἡ τήρησις εἶνε ἐπιβεβλημένη εἰς ὅλους τοὺς ὑποβαλλομένους εἰς τὴν θεραπείαν τῶν ἱαματικῶν πηγῶν. Καὶ πρῶτον οὐδέποτε πρέπει νὰ γίνεταί ἀπότομος ἐναρξίς τῆς θεραπείας. Ὁ πάσχων ὑφείλει νὰ φέρῃ τὰς συνήθειαις τῆς ἀσχολίας βαθμηδὸν καὶ ἐνίστε μάλιστα νὰ υποβληθῇ εἰς προκαταρκτικὴν θεραπείαν. Ἡ συνήθης διάρκεια τῆς θεραπείας εἶνε εἴκοσι καὶ μίαις ἡμερῶν—διὰ λόγους ἴσως καββαλιστικῶν—λαμβάνομένων ὑπ' ὄψει καὶ τῶν ἐπερχομένων κατ' ἀνάγκην διακοπῶν καὶ μάλιστα εἰς τὰς κυρίας. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν λουτρῶν διαταραξεί τις τῆς ὑγείας, ὡς π.χ. πυρετοί, ἐγκοιλίωσις κλπ. ἐπιβάλλουν τὴν προσωρινὴν διακοπὴν τῆς θεραπείας ἢ τὴν ἐλάττωσιν τῆς ἐσωτερικῶς λαμβανομένης ποσότητος τοῦ ὕδατος καὶ τὴν καταφυγὴν εἰς εἰδικὴν θεραπείαν. Μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς θεραπείας ἢ ἐπ' ἀνόδου εἰς τὸν κανονικὸν βίον πρέπει νὰ τελεῖται πάλιν βαθμηδόν. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐσωτερικὴν χρῆσιν τῶν ὑδάτων, αὕτη κανονίζεται συνήθως ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ, ἀναλόγως τῶν ἐνδείξεων. Ὅπως ἴσως ἀπὸ μικρῶν δόσεων προχωροῦμεν πρὸς τὸ ἀνώτατον ὄριον, ἐπιμένομεν ἐπὶ τινὰς ἡμέρας, καὶ ἀρχίζομεν πάλιν ἐλαττοῦντες τὴν δόσιν βαθμηδόν.

Τὰ τελειότερα ἀποτελέσματα παρέχει ὁ συνδυασμὸς τῆς ἐξωτερικῆς χρήσεως τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων (λουτρά καταϊωνήσεως, ἀτμόλουτρα, πηλόλουτρα) πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων τρόπων τῆς ἐξωτερικῆς χρήσεως αἱ διακλύσεις τῆς ῥινός καὶ τοῦ φάρυγγος ἐπὶ χρονίων κορυζῶν καὶ φαρυγγιτιδῶν, οἱ ψεκασμοὶ καὶ αἱ εἰσπνοαὶ ἐξαχνωμάτων, δι' εἰδικῶν ὀργάνων ἀποβαίνουν ὀφελιμώταται εἰς εἰδικὰς παθήσεις.

Λεπτομερεστέρᾳ εἰδικῇ περιγραφῇ τῶν θεραπευτικῶν ἰδιοτήτων τῶν διαφόρων ἱαμα-

τικῶν πηγῶν δὲν θὰ εἶχε τὸν λόγον τῆς ἐδῶ. Ἐπαναλαμβάνω ὅτι ἡ αὐθαίρετος ἐκλογὴ καὶ διακάνονσις τῶν λουτρῶν, ἄνευ ἱατρικῆς ὁδηγίας, ἢ ἀμέθοδος αὐτῶν χρῆσις ἢ κατάχρησις, αἱ παρεκτροπαὶ τῆς διαίτης, ἢ παρατεταμένη ἐν ὑπαίθρῳ νυκτερινὴ διαμονή, εἰς τόπους μάλιστα ἐλώδεις, αἱ μακρὰ ἐκδρομαὶ καὶ οἱ ὑπερβολικοὶ κόποι, αἱ συγκινήσεις τοῦ πρασίνου τέπητος καὶ αἱ ἐντεῦθεν ἀπνίαι, αἱ ἐρωτικαὶ συγκινήσεις εἶνε συνθήκαι ἀπειλοῦσαι σοβαροτάτους κινδύνους κατὰ τῆς ὑγείας καὶ τῆς ζωῆς.

Ὁ βίος εἰς τοὺς ὑδροθεραπευτικῶν σταθμῶν

δέον νὰ διαρρῆ ἡρεμὸς καὶ γαλήνιος. Δὲν ἀποκλείεται βεβαίως ἡ διασιέδασις καὶ ἡ ψυχαγωγία, αἱ μέτρια ἀσκήσεις, ἢ ἐλαφρὰ ἀνάγνωσις, ὁ περίπατος, αἱ μετρημέναι γαστρονομικαὶ ἀπολαύσεις καὶ ὁ ἔρως εἰς δόσεις ἱατρικὰς, ἀρκεῖ νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψει ὅτι ὑπ' ἄς συνθήκαι διατελεῖ ὁ ὄργανισμὸς, κάθε ὑπέρβασις τῶν ὁρίων τοῦ μετροῦ, πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς κατάχρησις καὶ κατάχρησις ἀπειλοῦσα νὰ μεταιώσῃ ὅλον τὸ κέρδος μακρῆς καὶ πολυδάπανου θεραπείας.

ΔΟΚΤΩΡ ΑΛΦΑ

Ο ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΦΩΑΣ — ΕΚ ΤΗΣ ΜΑΡΚΙΑΝΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

Ο ΛΑΣΣΑΝΕΙΟΣ

Έγινε και φέτος, με εισηγητήν τὸν κ. Μιστριώτην, τὸν «ὑπερασπιστὴν τῆς γλώσσης». Καὶ πάλιν ἐβραβεύθη ὁ κ. Δημητρακόπουλος, καὶ πάλιν ἐβραβεύθη ὁ κ. Ἀμπελάς. Τὸ χιλιόδραχμον τῆς τραγωδίας ἐμοιράσθη μεταξὺ τῶν δύο διαφνοστέφων, τὸ δὲ χιλιόδραχμον τῆς κωμωδίας ἀπενεμήθη ὁλόκληρον εἰς τὸν εὐτυχεστέρον φοιτητὴν τῆς φιλολογίας, ἕνα μαθητὴν τοῦ κ. Μιστριώτη, γράψαντα κατ' ἔμπνευσιν λέγουν τοῦ διδασκάλου, σάτυρον κατὰ τοῦ Ψυχᾶρη καὶ τῶν μαλλιαρῶν. Καὶ φυσικὰ ὁ κ. Μιστριώτης τὴν ἐβραβεύσεν ἀπαράλλακτα ὅπως θὰ ἐβραβεύει καὶ ὁ κ. Ψυχᾶρης, ἂν ἦτο κριτής, κωμωδίαν γραμμένην κατὰ τὴν φθογγολογίαν τοῦ καὶ σατυρίζουσαν τὸν κ. Μιστριώτην. Αὐτὸ δὲν μ' ἐκπλήττει. Καὶ διὰ νὰ εἶπω τὴν ἀλήθειαν, δὲν μ' ἐκπλήττει πλέον τίποτε. Συλλογίζομαι μόνον, ὅτι ὁ Λασσάνειος εἶνε ἀπὸ τὰ εὐεργετικώτερα φιλολογικὰ ἰδρύματα τοῦλάχιστον μίαν φορὰν τὸν χρόνον μᾶς κάμνει νὰ γελῶμεν μέχρι λιποθυμίας. Καὶ συλλογίζομαι ἀκόμη, ὅτι εἶνε ἄξιος ἰδιαιτέρας προσοχῆς καὶ παρατηρήσεως, ὅχι διὰ τίποτε ἄλλο σοβαρότερον, ἀλλὰ διότι, τὰ ὀλίγα αὐτὰ χρόνια ποῦ λειτουργεῖ, κατώρθωσε νὰ δημιουργήσῃ μίαν ἰδιαιτέραν συνομοταξίαν ἀνθρώπων, εἰδικῶν εἰς τὸ νὰ γράφουν δράματα διὰ τοὺς καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου!

Εἶνε πολὺ περίεργον, μὰ τὴν ἀλήθειαν! Κανένας δὲν θὰ ἦτο ἱκανὸς νὰ προῖδη παρόμοιον ἀποτέλεσμα φιλολογικοῦ διαγωνίσματος ἀνατεθειμένου εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. Καὶ ὅμως ἰδοὺ τὸ γεγονός: Ἀπὸ τόσας τραγωδίας καὶ κωμωδίας στεφανωμένας, καμμία δὲν ἀρέσει εἰς τοὺς ὀλίγους, καμμία δὲν ἀρέσει εἰς τοὺς πολλούς, καμμία δὲν ἱκανοποιεῖ τοὺς λογίους ὡς ἔργον τελοσπάντων φιλολογικόν, καμμία δὲν στέκεται εἰς τὴν σκηνὴν, ὡς ἔργον τοῦλά-

Εἰς τοὺς ψυχαικούς, τοὺς διαμαρτυρηθέντας τὸσον ἤδη διὰ τὸ πραξικόπημα τοῦ κ. Μιστριώτη, υπενθυμίζω ὅτι ὁ μέγας διδασκαλὸς τῶν ἔχει γράψῃ κωμωδίαν, εἰς τὴν ὅποιαν σατυρίζει τὸν κ. Βικέλαν καὶ τὸν Σάλλογον τῶν Ὠφελίμων Βιβλίων. Πιτυτὸν τὰ πάντα!

χιστὸν σκηνικόν. Ὅλα νομίζεις ὅτι εἶνε γραμμένα σύμφωνα με κάποιαν μυστηριώδη συνταγὴν, διὰ νὰρέσουν ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον εἰς τοὺς καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου. Οὕτως οἱ συγγραφεῖς τῶν ἐξασφαλίζουν μίαν δάφνην διὰ τὴν ματαιοδοξίαν τῶν, καὶ ἐν χιλιόδραχμον διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν. Τίποτε ἄλλο.

Ἐπάρχουν μερικοὶ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι δὲν εἶνε διὰ τίποτε ἄλλο ἱκανοί, παρὰ διὰ νὰ συγγράψουν ἕν ἔργον βραβεύσιμον εἰς τὸν Λασσάνειον. Αὐτοὶ εἶνε οἱ εἰλικρινεῖς καὶ οἱ ἀξιολύπητοι. Ἐπάρχουν ὅμως καὶ ἄλλοι, ἱκανοὶ διὰ πολλὰ πράγματα, — ἀνώτερα, — οἱ ὅποιοι ἀποκτοῦν ὅταν θέλουν, καὶ αὐτὴν τὴν ἱκανότητα. Παραδείγματος χάριν, ὁ κ. Δημητρακόπουλος ὁ κ. Καμπούρογλους κτλ. Αὐτοὶ ἔχουν γράψῃ πολὺ καλλίτερα ἔργα ἀπὸ τὰ βραβευμένα τῶν ἄλλ' ὁσάκις θέλουν νὰ στείλουν εἰς τὸν Λασσάνειον γράφουν ad hoc τὸ χειρότερον, μὴ ἀποβλέποντες εἰς τίποτε ἄλλο, παρὰ εἰς τὸ χιλιόδραχμον. Εἰς τὴν συνομοταξίαν τῶν πρώτων, τῶν γνησίων, αὐτοὶ εἶνε οἱ παρειακτοὶ καὶ οἱ ἀξιωμακάριστοι ὁμολογουμένως δὲ πρέπει νὰ θαυμάζη κανεὶς τόσον τὴν εὐφυΐαν τῶν ὅσον καὶ τὴν γενναιοτήτά των.

Ἀκόμη περιεργότερον εἶνε, ὅτι κατὰ παρόμοιον συμβαίνει καὶ με τοὺς καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου. Ὅλοι βέβαια δὲν εἶνε οἱ ἴδιοι. Ἐπάρχουν μεταξὺ τῶν καθηγητῶν τῆς φιλολογίας καὶ μερικοὶ, οἱ ὅποιοι εἶνε τόσον ὀλίγον δάσκαλοι, ὥστε τοὺς θεωροῦμεν ἀνήκοντας μᾶλλον εἰς τὸν κύκλον μας, παρὰ εἰς τὸν ἰδικόν των. Ὁ κ. Πολίτης, παραδείγματος χάριν, ὁ κ. Σακελλαρόπουλος, ὁ κ. Λάμπρος κτλ. Ὅμως καὶ ἀπὸ αὐτούς, ὁσάκις τύχη νὰ γίνῃ κανεὶς κριτὴς τοῦ Λασσάνειου, ὡς πρῶτον καθήκον του θεωρεῖ νὰποβάλλῃ πρὸς στιγμὴν ὅλας του τὰς καλὰς ἰδιότητας καὶ ἀφομοιωθῇ τελείως καὶ ἀπελπιστικῶς πρὸς τοὺς ἀξιότιμους συναδέλφους. Διαφορετικὰ δὲν ἐξηγεῖται πῶς ἐβραβεύθησαν καὶ ὑπὸ τῶν παρειακτῶν τούτων ἔργα, ἀκριβῶς ὅμοια με τὰ βραβευθέντα ὑπὸ τῶν ἄλλων, τῶν γνησίων κριτῶν.

Φαίνεται δὲ, ὅτι ὁ γνησιώτερος τῶν κριτῶν τοῦ Λασσάνειου εἶνε ὁ κ. Μιστριώτης. Ἡ ἐφε-

τεινὴ του εἰσήγησις ἀποτελεῖ τόσῳ μεγάλην ἀπόλαυσιν, ὥστε θὰ νῆχόμεν καὶ κατὰ τὰ τρία ἐπόμενα ἔτη, κατὰ τὰ ὅποια θὰ τελῆται ἀκόμη ὁ Λασσάνειος, τὰ σκήπτρα τοῦ εισηγητοῦ νὰ μὴν ἀφηροῦντο ἀπὸ τὸν ἀπαράμιλλον αὐτὸν «ὑπερασπιστὴν τῆς γλώσσης». Ἐπειτα... γαῖα μυχθῆτω πύρι. Διότι, ὅπως ἐμάθατε ἴσως, μετὰ τριετίαν Λασσάνειος δὲν θὰ ὑπάρχῃ. Οἱ τόκοι δὲν ἐφθάναν διὰ τὰ ἔξοδα, καὶ κατ' ἔτος ἐθίγεται τὸ κεφάλαιον. Καὶ τώρα ὀλίγα χιλιάδες δραχμῶν ἀπομένουν, αἱ ὅποια μόλις θὰ κέσουν διὰ τρεῖς ἀκόμη διαγωνισμούς.

Τί κρίμα! Ὅσον συλλογίζομαι ὅτι μόνον τρία ἄρθρα ἔχω νὰ γράψω ἀκόμη περὶ τοῦ Λασσάνειου, καὶ πρὸ πάντων ὅτι δὲν θὰ γελᾶσω παρὰ τρεῖς ἀκόμη φορές!

Ἄς μᾶς παρηγορήσῃ τοῦλάχιστον ἡ ἐλπίς, ὅτι τὸ τέλος τοῦ Λασσάνειου θὰ σημάη καὶ τὸ τέλος τῆς ἐσχάτης φιλολογικῆς βαρβαρότητος. Τρία ἔτη δὲν εἶνε ὀλίγα. Ἢ νέα ἐποχὴ θὰ εἶναι ἴσως ἀκόμη ἐποχὴ «βαρβαρότητος» ἀλλ' εἴμπορεῖ τοῦλάχιστον νὰ μὴν εἶνε «ἐσχάτης».

ΦΑΙΔΩΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΜΟΣΧΑΣ

Τὸ νέον διήγημα τοῦ Ἀνδρέϊεφ.

Ἐκ τῆς ἀναπτυσσομένης ὁλονὲν Ρωσσοικῆς ἰδέας ἐγεννήθησαν διάφοροι σχολαὶ γύρω τῶν ὁποίων συνεκεντρώθη ἡ νοήμων μερὶς τοῦ ρωσσοικῶ κοινῶ. Αἱ σχολαὶ αὐταὶ ἦ ὅμοιοι, μολοντί ἔχουν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἐφημερίδας καὶ περιοδικὰ σύμφωνα με τὰς ἰδέας των, ἤρχισαν ἀπὸ δύο τριῶν ἐτῶν νὰ δημοσιεύουν εἰς ἰδιαιτέρα τεύχη, συλλογὰς διηγημάτων καὶ μελετῶν. Ἄν δὲν ἀπατώμαι τὸ σύνθημα ἐδόθη ἀπὸ ἕνα ὄμιλον νέων ποιητῶν καὶ συγγραφέων, οἱ ὅποιοι ἀκολουθοῦν νέους δρόμους εἰς τὴν τέχνην, καὶ οἱ ὅποιοι ὑπὸ τὸν ἐκδοτικὸν τίτλον «Ὁ Σχορπίδης» παρουσιάσθησαν εἰς τὸ κοινὸν μετὰ «Ἡμερολόγιον» καὶ «Τὰ ἄνθη τοῦ Βορρᾶ». Ἀπὸ ὅλας αὐτάς τας συλλογὰς «Τὰ ἄνθη τοῦ Βορρᾶ», ἄς ὁμολογήσωμεν, ἦσαν τὰ πλέον ἐνδιαφέροντα. Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν μίαν νέα ὁμάς φιλολογικῆ, εἰς τὴν ὅποιαν μεταξὺ ἄλλων ἀνήκουν ὁ Μαξίμ Γόρκυ, ὁ Λεωνίδας Ἀνδρέϊεφ καὶ τελευταίως ὁ Ἄντον Τσέχοφ, ἐξέδωκε διὰ πρώτην φορὰν τὴν συλλογὴν τῆς ἀρετὰ ὀγκώδη: «Ἡ ζωὴ τοῦ Βασίλη Φιβείσκυ» τοῦ Ἀ. Ἀνδρέϊεφ, ὁ «Ἄνθρωπος» τοῦ Μαξίμ Γόρκυ, μερικὰ ποιήματα τοῦ Ι. Μπούνιν, ἕνα δραμα-

τικὸν ἔργον τοῦ Ν. Γάριν, καὶ διηγήματα τῶν Βερεσάεφ, Μπούνιν, Γούσεν-Ὀρενβούργκι, Σεραφεϊμόβιτς καὶ Τέλεσσεφ.

Τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον εἶναι τὸ διήγημα τοῦ Ἀ. Ἀνδρέϊεφ καὶ ἴσως ἐπίσης τοῦ Γόρκυ καὶ Τέλεσσεφ. Περιορίζομαι σήμερον νὰ ἀφηγηθῶ εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῶν «Παναθηναίων» τὴν ὑπόθεσιν τοῦ διηγήματος τοῦ Ἀνδρέϊεφ, συγγραφέως μὲ ἰδιοφυΐαν καὶ ἀτομικότητα.

«Τὴν ζωὴν τοῦ Βασίλη Φιβείσκυ ἐπλάκωνε μίαν αὐστηρὴν καὶ ἀπόκρουσιν μοῖραν. Σάν νὰ ἦτον καταραμένος, — μίαν κατάρα ἀγνωστὴν — ἐσῆκωνε τὸ βαρὺ φορτίον τῆς νεότητός του, πόνους, ἀσθένειες, λύπες, καὶ ποτὲ δὲν ἐπυλόνοντο στὴν καρδίαν του ἡ αἱματομέναις του πληγαῖς Ἀπεμονόνητο μέσα στὸν κόσμον, σάν ἕνας πλανήτης μέσα στοὺς ἄλλους πλανήτας καὶ ἐφαίνονταν σάν νὰ τὸν ἐπιγιε μίαν ἰδιαιτέραν ἀτμοσφαῖρα βλαβερῆ, ἕνα ἀόρατο καὶ διαφανὲς σύννεφο. Ὁ πατέρας του ἦτον ἄνθρωπος ταπεινός, πειθῆνιος καὶ ὑπομονητικὸς, ἐπαρχιακὸς ἱερέυς· μὰ καὶ αὐτὸς ἦτο ὑπομονητικὸς καὶ πειθῆνιος καὶ γιὰ πολὺν καιρὸν ἐδέχετο χωρὶς παράπονον τὴ δυστυχίαν ποῦ τὸν ἐβάρυνε. Εὐκόλα ὑπέκυπτε, μὰ σιγὰ σιγὰ ἐπαίρνε θάρρος. Ὑπέκυπτε καὶ πάλιν, καὶ πάλιν σιγὰ σιγὰ ξαναεὐρίσκει τὸ θάρρος του καὶ ἐξανάκιζε τὸ ἀθεμέλιωτο σπίτι του στὸν μεγάλο δρόμον τῆς ζωῆς. Καὶ ὅταν ἔγινε καὶ αὐτὸς παπᾶς, πανδρεύθηκε με μίαν καλὴν κόρη καὶ ἔκαμε δύο παιδιὰ, ἕνα ἀγόρι καὶ ἕνα κορίτσι. Ἐσκέφθη τώρα πῶς ὅλα θὰ πῆγαιναν καλὰ ὅπως στοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, καὶ πῶς θὰ μείνῃ γιὰ πάντα ἀνέγγιχτο τὸ φτωχικὸν του. Κ' ἐδόξαζε τὸν Θεὸν, γιὰτὶ ἐπίστευε σ' αὐτὸν σάν παπᾶς ποῦ ἦτον καὶ εἶχε ἀκακὴν ψυχὴν...»

Μὰ ξέσπασε καὶ πάλιν ἡ θύελλα. Ἐπνίγηκε τὸ ἀγοράκι του μίαν μέραν ποῦ κολυμποῦσε, ἑπτὰ ἐτῶν. Ἡ μητέρα του πάει νὰ χάσῃ τὸ λογικὸν τῆς καὶ ζητᾷ μετὰ τὸ κρασί νὰ λησμονήσῃ. Ὁ πατέρ-Βασίλης μένει σιωπηλός, πειθῆνιος καὶ ὑπομονητικὸς, καὶ μόνον ὅταν εἶνε μόνος μέσα στὸν ἀγρὸ ποῦ τὸν χρυσώνει τὸ σιτάρι, σηκώνει τὰ μάτια του στὸν οὐρανὸν, καὶ σάν νὰ διακρίνῃ ἐκεῖ ψηλὰ μίαν φλόγα θερμὴ, ἐπαναλαμβάνει τὸν φόρον «Πιστεύω...» Καὶ ξαναπηγαίνει στὸ σπίτι του καὶ ἀρχίζει νὰ ξανακίτῃ τὴν χαλασμένην του καλύβαν. Ἐτοιπεροῦν ἡ μέρας. Μίαν νύκτα βροχερῆ τοῦ Σεπτεμβρίου, μετὰ τὸ βουϊτιὸν τοῦ ἀνέμου, μίαν τρελλὴ σκέψις γεννήθηκε στὴν ψυχὴ τῆς παπαδιάς. Ἡθέλησε, σ' ἕνα νέο παιδί, νὰ εἶσθ τὸ

παιδί της που έχασε. Και με την ελπίδα αυτήν, ωραία και μαζί τρατώδης, γεμάτη πάθος, ή παπαδιά ζητούσε από τον άνδρα της την εκπλήρωση της ευχής της. Κατά την άνοιξη αισθάνθηκε πώς ήταν μητέρα; Ήπασε να πίνει και να εργάζεται, κ' έπεριμένε ανυπόμονη και ανήσυχη... Τη νύκτα των Φώτων έγέννησε αγόρι και το άνόμασαν και πάλι Βασίλη. Είχε κεφάλι μεγάλο και πόδια μικρά, και το ακίνητο βλέμμα των στρογγυλών του ματιών δεν είχε καμμίαν έκφραση. Τρία χρόνια με αγωνία και ελπίδες έπέρασαν, και τότε κατάλαβαν πώς το παιδί των είχε γεννηθή ήλιθιο.

Και ή ζωή του πάτερ Βασίλη έγινε πάλιν ένα παντοτεινό μαρτύριο. Παντού και πάντοτε ήταν, εκεί κοντά, το φάντασμα αυτό του ήλιθιου και τους αφαιρούσε την ήσυχία. Και όπως πάντα, ο πάτερ Βασίλης ήτον πειθήνιος και υπομονητικός, και όταν ήτο μόνος, επανελάμβανε «πιστεύω». Μιά φορά ή γυναίκα του, μεθυσμένη τον ήρώτησε: Τι σκέπτεσαι; Όλο σκέπτεσαι και σκέπτεσαι και σκέπτεσαι. Ξέρω εγώ τί έχεις στο νοῦ σου.— Τι ξέρεις;— Ύεν (κ' εσταμάτησε και απεμακρύνθη κάπως) δεν πιστεύεις στο Θεό!..

Και τότε άρχίζει διά τον πάτερ Βασίλη το τρομερό μαρτύριο, το μαρτύριο που βασανίζει όλους τους ήρωας του Άνδρέιφ. το λάιτ-μοτιβ όλων των διηγημάτων του: ένα φοβερόν αίνιγμα είναι ο άνθρωπος και ή ζωή του.

Ο πάτερ Βασίλης βασανίζεται ολοένα, ολοένα σκέπτεται τον Θεό, τον άνθρωπο, την άγνωστη μοίρα της ζωής του... Μιά μέρα την ώρα που εξομολογούσε μια γρηά, είδε στο πρόσωπό της κάτι παράδοξο, μιάν αλήθεια μυστηριώδη αλλά και φανερή, μιάν αλήθεια περί Θεού και ζωής. Πρώτη φορά τότε στα σαράντα του χρόνια, ο πάτερ Φιβεΐσκυ ένώησε ότι εκτός αυτού υπάρχουν και άλλοι άνθρωποι εδώ κάτω, και καθένας έχει τη ζωή του, τον πόνο του, τη μοίρα του. Τώρα άρχίζουν γι' αυτόν παράξεναι μέραις. Έως σήμερα υπήρχε μια μικρή γη και ένας μεγάλος πάτερ Φιβεΐσκυ με τη μεγάλη του λύπη και της μεγάλης του άμφιβολίας. Τώρα ή γη μεγαλώνει και είνε γεμάτη από ανθρώπους. Ήσαν άπειροι και καθένας έζούσε μόνος του, έβασανίζετο μόνος του, υπέφερε μόνος του... και καθένας του έλεγε την αλήθεια. Και ήσθάνετο αυτή την αλήθεια, μα δεν ήμπορούσε να της δώσει ένα όνομα γήινον. Και ολοένα

ζητούσε, και προχωρούσε στα βαθύτερα της ανθρωπίνης ψυχής, εκεί όπου σπανίως και φοβισμένος προχωρεί ο άνθρωπος. «Δεν ήξερε τί ζητούσε και άπονα έσυλλογίζετο καθεύει όπου κρατείται και ζή ή ψυχή. Αί έρωτήσεις του ήσαν σκληραί και ή σκέψις του επαναστατημένη δεν έφοβείτο.» Και τότε έννόησε πώς οι άνθρωποι αυτοί που έλεγαν την αλήθεια σ' αυτόν και στον Θεό, δεν την έννώριζαν, την αλήθεια. Και πίσω από της χίλιες αυτές μικροαλήθειες χωρισμένες, έφαινετο ή σκιά ή συννεφωμένη μιάς μεγάλης αλήθειας, ή οποία αποφασίζει για όλα. Και όλοι την ήσθάνοντο και όλοι την έπεριμέναν, μα κανένας δεν ήμπορούσε να της δώσει ένα όνομα ανθρωπινό, σ' αυτή τη μεγάλην αλήθεια, περί Θεού, των ανθρώπων και της μοίρας της ζωής των. «Και άρχισε ο πάτερ Βασίλης να την αισθάνεται, και την ήσθάνετο σαν ένα φόβον τρελλό και μιάν απελπισία ή σαν έλεος, ελπίδα και όργην. Και όπως πάντοτε, έφαινετο ήρεμος και άκαμπτος, μα ή καρδιά του και το λογικόν του σιγά σιγά ξάνοιγαν στη ζεστασιά της άγνωστης αλήθειας, και μια νέα ζωή έχύνετο στο σώμα του».

Και μαζί με τη νέα ζωή κάτι άλλο ακόμα εμπαινε στην ψυχή του: εκείνο που έφοβείτο περισσότερο, εκείνο που έμας τους ανθρώπους μάς δίνει από το ύψος της θεότητας στη μαύρη άβυσσο της ζωής: ή *Αμφιβολία*... Έμπήκε σιν κλέφτης, και άπαρατήρητος έκρύφθη στην βαθύτερη γωνιά της ψυχής του, ως που μιάν ήμέρα θερινή, την ώρα που ο πάτερ Βασίλης εργάζετο στους άγρους, έπιασε φωτιά το σπίτι του και ή γυναίκα του εκάη. Το παιδί το ήλιθιο έσώθη. Και τώρα, εμπρός στο καμένο σώμα της γυναίκας του, σηκώνει τα μάτια στον ουρανό και με σταθερή και τρομαγμένη φωνή λέγει «όχι, όχι, πιστεύω. Έχεις δίκαιο. Πιστεύω!» Σιμά στην άναισθητη σάρκα έχάθησαν ή άμφιβολίας του. Και τώρα μονον έννόησε πώς ήρχισε καινούργια ζωή. Ναι, ήτον ο εκλεκτός. Ήτον ο εκλεκτός του Θεού για να πραγματοποιήση κάτι άγνωστον, να κάμη μιάν άγνωστη θυσία...

Δεν ήξευρει κανείς από που, μα γεννήθη καν στο χωριό του και μακρύτερα άκόμη, ανησυχαστικά λόγια για τον πάτερ Βασίλη. Προχωρούσαν σιγά και σιωπηλά, όπως ο καπνός δάσους που καίεται, και κανένας δεν έβλεπε από που ήρχοντο, και μόνον κυτιάζοντας ο ένας τον άλλον οι άνθρωποι έννοούσαν πώς

Ο πάτερ Βασίλης έπεσε νεκρός τρία χιλιόμετρα σχεδόν μακριά απ' το χωριό.

Αυτή είνε περίπου ή υπόθεσις του διηγήματος. Δεν είναι δυνατόν να την εκθέση κανείς με λίγα λόγια και ήξεύρω δε είναι δύσκολον εις εμέ να σας την άφηγηθώ. Διότι ο Άνδρέιφ είνε πολύ καλλιτέχνης και πολύ άτομικός. Τα έργα του διμοιάζουν με έργα μουσικά. Είνε δυνατόν να επαναλάβη κανείς με λέξεις μιάν σονάταν του Σοπέν ή του Μπετόβεν, την εκτην συμφωνίαν του Τσαϊκόφσκυ; «Η Ζωή του Βασίλη Φιβεΐσκυ» είναι νέον άνθος εις τον στέφανον δόξης του Λεωνίδα Άνδρέιφ. Μετά το «Βάραθρον» και την «Σκέψιν» το διήγημα αυτό είναι μια νέα προσπάθεια να σηκώση το άκρον του παραπετάσματος που μάς χωρίζει από την άλλην όχθην της ζωής. Ο Άνδρέιφ μάς επαναλαμβάνει και τώρα ότι πίσω από το παραπέτασμα αυτό, πίσω από την ζωή μας του πλανήτου αυτού, υπάρχει κάτι, υπάρχει μια απάντησις εις τα αίνιγματα που βασανίζουν τον νοῦν μας, την καρδίαν μας, την ψυχήν μας και μάς βεβαιώνει εκ νέου ότι ή ανθρωπότης θα βασανίζεται έως ότου εῖρη αυτήν την απάντησιν...

**

Το διήγημα ή μάλλον το πεζόν ποίημα του Μαξιμ Γόρκυ «Ο Άνθρωπος» δεν μάς δίδει τίποτε νέον. Αυτά τα πράγματα τα έχει επαναλάβει ο Γόρκυ χίλιες φορές εις τα διηγήματα και τα δράματά του. «Ο Άνθρωπος» είναι ένας ύμνος αφιερωμένος εις το τέλειον αυτό πλάσμα—τον άνθρωπον υπερήφανον και πανίσχυρον. Με την σκέψιν ο άνθρωπος τα πάντα ήμπορεί να κάμη, λέγει ο Γόρκυ, αλλά νομίζομεν ότι αν είχε διαβάσει με προσοχήν το διήγημα του Άνδρέιφ ή την «Σκέψιν» του, θα έβλεπε ότι ή σκέψις είναι πράγμα πολύ εῦθραστον, και ο άνθρωπος επίσης.—Τα άλλα διηγήματα της συλλογής δεν αξίζει τον κόπον να τα ξετάσωμεν.

MIX. ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΘΕΑΤΡΟΝ

ΕΙΣ στενόν κύκλον λογίων έδιάβασε προ ήμερών εις τα γραφεία των «Παναθηναίων» ο κ. Γρηγό-

κάτι συμβαίνει νέον, άπροσδόκητο, ανησυχαστικό. Τώρα, κάθε πρωί, ο πάτερ Βασίλης έννοουσε και μόνος με τον ψάλτη λειτουργούσε. Είχε μισοκτίσει το σπίτι του κ' έζούσε άπομονωμένος με το παιδί του το ήλιθιο. Ο κόσμος μιλούσε, κουνούσε το κεφάλι του και άρχισε να ψιθυρίζει για μια «νέα θρησκεία». Ήπεροῦσε ο καιρός. Μια νύκτα ο πάτερ Βασίλης έδιάβαζε το Εὐαγγέλιο. Ο ήλιθιος εκάθητο σε μια γωνιά και επανελάμβανε τη μόνη λέξη που μπορούσε να ειπῆ. Μπα-μπά. Και ήτον επτά ετών. Ο πάτερ Βασίλης έδιάβαζε το θαῦμα του τυφλού: «Εγώ εἰμι το φῶς του κόσμου. Ταῦτα εἰπὼν ἔκτυσε χαμαί... Και ήλθε βλέπων».

— Βλέπομε, βλέπομε! εφώναξε ο πάτερ Βασίλης. Και έπειτα: πιστεύω, Κύριε, πιστεύω!

Έξαφνα ένα τρελλό και δυνατό γέλιο εκάραισε τη σιωπή. Ο ήλιθιος γελοῦσε.

Εκείνες της ήμέρας απέθανε ένας εργατής πτωχός. Η οικογένειά του έμεινε χωρίς ψωμί. Ο πάτερ Βασίλης επρόκειτο να τον θάψη. Εκείνη την ήμέρα δεν ήξευρε κανείς γιατί, ίσως κατά τύχην, ίσως από τα λόγια που ψιθυρίζονταν, ή μικρή εκκλησία ήτον γεμάτη από κόσμο. Σαν να έπεριμέναν όλοι κάτι, «αυτό το κάτι» που ήσθάνοντο μα που δεν ήμπορούσαν να το ονομάσουν. Και αυτό «το κάτι» εφάνη. Μέσα στην ήσυχία που διακόπτεται ή φωνή του ψάλτου, μια άλλη φωνή ήκούσθη από τον άμβωνα, που τον διέταττε να σταματήσει διότι δεν υπήρχε νεκρός εκεί.

Ο πάτερ Βασίλης έπλησίασε το φέρετρο και ειπε στον νεκρό: «Εγείραι και περιπάτει!»

Κατατρομασμένοι οι άνθρωποι έφευγαν και ή εκκλησία έρημώθη. Και ο πάτερ Βασίλης επανέλαβε: «Σου λέγω, πορεύου!» Και πάλιν, και πάλιν... Και είδε πώς δεν υπήρχε πια νεκρός στο φέρετρο, άλλ' εκάθητο ο ήλιθιος και γελοῦσε. Όλα γύρω του κρημνίζονται, οι τοίχοι, ή στέγη, ο τροῦλος, όλα πέφτουν και καταστρέφονται. Και φεύγει έξω στον δρόμο απελπισμένος, και πέφτει, και σηκώνεται, και τρέχει ολοένα. Φεύγει από το χωριό και τρέχει στους άγρους και πίσω του κρημνίζεται ο κόσμος, το σύμπαν.

Μακριά, απήνησε ένα χωριόν και δυό χωρικές που επέστρεφαν στο χωριό επάνω σ' ένα κάρο. Έσταμάτησαν, και άμα είδαν πούος ήτο, εκτύπησαν το άλογο και έφυγαν...

ΕΙΣ την Ρωσίαν υπάρχουν πολλai αφρέσις θρησκευτικαί, εκ των οποίων τας περισσότερας δεν άνεχεται ή Κυβέρνησις.

οιος Ξενοπόλιος το νέον τρίπρακτον δράμα του τό «Μυστικό της Κοντέσσας Βαλέρινας». Την υπόθεσιν έλαβε ο συγγραφεύς από το δμώνυμον διήγημά του. Το δράμα, μία ήθογραφική σελίς της Ζακύνθου, με χρώματα ζωηρά και γεμάτα από αλήθειαν. εξελίσσεται υπε πολλήν τέχνην. Όλα τα πρόσωπα τόσο διαφορετικά άλλα και τόσο συγγενή με την ιδέαν ποσδιήκει τας τρεις πράξεις του δράματος, ζωγραφίζονται ωραιότατα. Μία πάλη της παλαιάς άρχοντιδος κατά της δυστυχίας, ή οποία θραύεται επάνω εις την εγγενή ψυχήν της Βαλέρινας, σάν επάνω εις βράχον. Αυτό εινε το δράμα. Η τραγικήτης που κρύβεται τεχνικώτατα και εις αυτός τας σκηνας, αι οποίαι εδω κ' εκει φαίνονται να χύνουν κάποιαν εϋθυμιαν, συνείκει την καρδιά του θεατοϋ. Είναι σκηναί συγκινητικώταται χωρίς εκρήξεις παθών μεγάλων και μεγάλων λέξεων.

Αυτό εξετιμήθη ιδιαιτέρας από δους ηκουσαν το δράμα του συνεργάτου μας, ο οποίος εχειοκροτήθη ζωηρός.

Το Μυστικό της Κοντέσσας Βαλέρινας, ή το δοθή υπό της «Νέας Σκηνης» κατά την άρχουμένην μετ' δλίγον θερινήν περιόδον του θεάτρου του κ. Χρηστομάνου.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΔΗΜΟΣΙΕΥΘΗ εις «Τό Κράτος» δλόκληρος ή εκθεσις του εισηγητοϋ κ. Κωνστ. Ζησιουκατά τον έφρετεινόν διαγωνισμόν της Γλωσσικής Εταιρείας. Ο κ. Ζησιου δικαιώς αποδίδει πολλήν σημασίαν εις το έργον της Ίταλειας. Διά της μελέτης και συναγωγής των ήθών εθίμων, προλήψεων, μύθων κλπ. ήμποροϋμεν να ανταναραβάλωμεν τον νεώτερον έλληνακόν βίον προς τον αρχαίον.

Και αληθές μεν είναι, λέγει, ότι οιπερι ταϋτα ασχοληθέντες, ως συλλέκται μόνον ή και επιστημονώτεροι έρευνηται, ούκ όλίγα αταλαιώρα εϊπον ή και όλως εσφάλησαν, άλλ' εν παμπολλοίς και των προλήψεων και των εθίμων και των μύθων και των φράσεων κατέτυγον του αληθοϋς, την καταγωγήν των σημερον έννοιων της ελληνικής γής καταδεικνύοντες από των παλαιών εκεινων.

Αίτι απείρους παροιμίας ήμων των νυν προς τας αρχαίας παραβάλλοντες ταυτιζόμενας εϋρον. Και εκ των εθίμων δε των εις την λατρείαν του Θεοϋ, εις τας πανηγύρεις, εις τον ιδιωτικόν βίον—γένεσιν, γάμον, θάνατον, ως τα βαυκαλήματα, τα γαμήλια άσματα, οι θρηνη εις χοιρεισμούς, εις όσματα των ώρών του έτους αναφερομένων πόσα δεν απεδείχθησαν προς εκεινά τα παλαιά έμπερη; Μή πλείστοι προλήψεις, δεισιδαιμονία, κατάρα, εϋχαι, έπρωδαίδεν ανάμνησχοισι των αρχαίον βίον ούτως έμφανώς, ώστε ού μόνον διδωτικώς βίος ήμων των νεωτέρων Έλληνων προς εκεινον τον παλαιόν άρμοζόμενος να καταφαιγεται αλλά και πολλά των παλαιών εκ τούτων δη των νυν να έρμηνεύονται εϋχερώς; Και εν τοις μύθοις δε και τοις παραδόσει πλην των άλλων πολλών διεσώθησαν ο του Περσέως και της Ανδρομέδας εν τη περι του Αγίου Γεωργίου και της βασιλοπούιδος διηγήσει, έν μεσοσηνικώ παραμυθίω ο του Θεσεως και των μελανών Ιστίων της νεας αυτού, ο του Έρωτος και της Ψυχής, ο του Οιδίποδος έν τω μυθεύματι περι Ήουδα του Ισκαριώτου φονέας του πατρός και της Ήουδα του μητρος ουτέγου, και ο μύθος του Ασκληπιου έν τη περι του βασιλοπούιδος παραδόσει, ήν άκούει τις σημερον έν Αηγουράφ παρα το αρχαίον της Έπιστοφιας Ασκληπιείου. Και κύρια δε όνόματα και παρωνύμια και όνόματα φυτών, ζώων, της θαλάσσης μάλιστα, εργαλείων ποιμενικών και γεωργικών, ο τρόπος της εργασίας, ή θεραπευτική, φράσεις, συντάξεις και άλλα ποιμία εις την απόδειξιν ταύτην

της καταγωγής ήμων εινε δυνατόν να συντελέσωμεν» Με την συλλογήν της λαογραφικής ύλης «αυτός ο λαϊκός θησαυρός εθνονος ενός έρευνάται εις όρισμόν της ψυχολογικής αυτού καταστάσεως»

Αίτι ή εθνική ψυχολογία, δηλαδή ή εξέτασις της ψυχής των εθνών, περι ήν σημερον μάλιστα ή φιλοσοφία σπουδαιώς ασχολείται, και άλλωθι μεν τας εαυτης μελέτας στηρίζει αλλά και ταϋτα νομίζει εις τον σκοπόν αυτής σημαντικώτατα. τούς μύθους, τας προλήψεις, τα εθίμα, τας εϋχας και κατάρας, τα δημοτικά όσματα, τας παροιμίας αυτήν της γλώσσης την διάπλασιν και σύνταξιν αυτής»

ΤΟ νέον βιβλίον του άγγλου συγγραφέως Ουίλλιαμ Μπάρου, το αφιερωμένον εις την ζωήν και τας ιδέας του καρδινάλιου Νισύμαν, θεωρείται άνώτερον των όσων εξεδόθησαν έως τώρα περι του εξέχοντος αυτού κληρικού, ο οποίος κατ' αντίθεσιν προς τον Ρενάν κατέλειπε την άγγλικήν εκκλησίαν διά να γίνη καθολικός. Όλοι αι φιλοσοφικά και θεολογικά ιδέαι του Νισύμαν εκπίθενται θαυμαστικός. Εις το βιογραφικόν μέρος υπάρχουν μερικαι λεπτομέρειαι άγνωστοι. Ο συγγραφεύς δίδει διαφόρους πληροφορίας περι της γενεαλογίας του καρδινάλιου. Ο Νισύμαν ήτο καταγωγής δλλανδοεβραϊκής εκ πατρός ή μητρική τον οικογένεια ήτο γαλλική, άνήκουσα εις τούς Ούγενώτους.

Ο Νισύμαν δεν διέπερψε μόνον ως άρχηγός της αντιδράσεως του καθολικισμού έν γγλία κατά τον δέκατον έννατον αιώνα ήτο και ένας από τούς μεγαλύτερους συγγραφείς της πατριδος του κατέχων από τούδε θέσιν μεταξυ των άγγλων κλασσικών

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ εις ένα τόμον δλα τα ποιήματα της Χριστινας Ροσσέτι, της άγγλιδος ποιητριας ή οποία απέθανε προ δέκα περιπου ετών Η Χριστινα Ροσσέτι κατέχει ιδιαιτέραν θέσιν εις την άγγλικήν ποιήσιν. Η ζωή της ήτο απλή, χωρίς έπεισοδία, πνευματική μάλλον. Διά τουτο και ή ποιήσις της χρειάζεται κάποιαν διαίσθησιν διά νοηθή ακριβώς. Αλλά αι πληροφορία περι της ζωής της, τας οποίας δίδει εις τον τόμον αυτόν ο αδελφός της, εξηγούν διάφορα σκοτεινά μέρη της ποιητικής αυτής συλλογής.

Ο κ Γ. Μαυρογιάννης μās γράφει :

Κύριε Κ. Μιχαήλδη,
Παρακαλώ εις το προσεχές τεύχος των Παναθηναίων να καταχωρίσητε επανόρθωσιν γενομένου λάθους εξ ήμετέρας άβλεψίας. έν τη παραφράσει του είκοστού ειδυλλίου του Θεοκρίτου. Το λάθος προήλθε διότι το έπιρρημα *νερθεν* εξέλαβα ως το αντίθετον *επερθεν*, διό ο στίχος *άπάνω στα κεφάλια τους τα ρούχα τους κρημόνταν να μετρωπή εις τον επόμενον* «Ρούχα και ψάδες πρόστυχες είχαν προσκεφάλια τους.» Προς τούτοις έν τω κειμένω υπάρχουσι δύο παροιμιαί «Αλλά' δνος έν ράμνω, το δε λύχνιον έν πρυτανειώ» φαντι γάρ αιέν άγαν τούδ' εχειν.
Τας παροιμίας ταύτας παρελάσηκα καθό ή έννοια αυτών δεν διεσώθη.

Πλείστα των του Θεοκρίτου ειδυλλίων εχον μεταφράσει από του 1864, εις δε την τότε εκδιδόμενην Χρονολογία εχον δημοσιεύσει την *Φαρμακείτριαν*, ήδη δε άντέγραφα το δημοσιεύσειν χωρίς να το παραβάλω προς το κείμενον.

Γ. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ

ΚΑΤ' αυτας εφοτάζεται εις την Πετρούπολιν ή έκαστη έπετηρίς του ρόσουου συνθέτου Μ. Γαλίγκα. Ιδρυτοϋ του ρωσικού μελοδράματος και της εθνικής μουσικής των Ρώσων. Πρώτος ο Γαλίγκα κατέλιπε τας μουσικάς παραδόσεις της Ίταλιος και ήδυνήθη ή άνεργή εις τον ανεξάντλητον θησαυρόν των ρωσικών δημοτικών τραγουδιών, δλόκληρον σύστημα μελωδίας και άρμονίας όλως νέας, καθαρώς ρωσικής. Ο Γαλίγκα έζησε εις την εποχήν κατά την όποιαν ή ιδέα του εθνισμού ένέπνευε την Ρωσίαν, ή οποία εγκυκαταλείπουσα τα ξένα εζήτησε την εμπνευσίν της εις αυτας τας εθνικάς πηγάς. Ο Γαλίγκα ήτο ο πρώτος ο όκοιος έπραγματοποίησε την ιδέαν αυτήν εις την μουσικήν. Το μελοδράμα του «Η Ζωή διά τον Τσαρον» εινε το καλλίτερον έργον του, κατόπιν το μελοδράμα «Ρωσία και Αζουρνόλα» από το δμώνυμον ποιήμα του Πούσκιν. Κατά τας εφοτάς της εκατονταετηρίδος θα γίνουν τ' αποκαλυτήρια του μνημείου του μουσουργού, το όποιον εστήθη εις την Πετρούπολιν, εις την πλατείαν του αυτοκρατορικού θεάτρου.

Μ. Α - ος.

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

ΕΓΓΡΑΦΑΜΕΝ και άλλωτε περι του Βικτωρος Ούγκώ ως ζωγράφου Όλα τα έργα του και σχεδιάματα συλλεχθέντα εύρισκονται εις το «Μουσείον του Βικτωρος Ούγκώ» εις το Παρισι. Εις το ζωγραφικόν τάλαντον του ποιητοϋ άριστάνει ο Έρρίκος Φρανς μελέτην του, την όποιαν εδημοσίευσε το περιοδικόν Studio

Ο συγγραφεύς διαιρεί το ζωγραφικόν έργον του Ούγκώ εις δύο κατηγορίας, αι οποίαι άπορροουν από δύο διαφορετικάς πηγάς. Η μία πηγή είναι ή φύσις, την όποιαν δεν αντιγράφει αλλά διαπλάττει σύμφωνα με την φαντασίαν του, πιστός έν τούτοις και εις το πρωτότυπον. Η άλλη εινε καθαρώς φανταστική. Πόλεις φανταστικά, πρόσωπα φανταστικά. Εις τα πρώτα του έργα εύρίσκομεν άναμνήσεις ή έντυπίσεις από τα διάφορα ταξίδια του ποιητοϋ εις τας όχθας του Ρήνου, που τας στολίζουν τόσα όραία μνημεία του μεσαιώνος. Εις ένα μέρος, όπου ο ποταμός γίνεται πλατύτερος, ύψοιται, γράφει αυτός ο Ούγκώ, « ένα παραδόξο κτίριο, ένα θλιβερό ερημόσπιτο ορθω μέσα στα καλάμια, εις το μέσον του ποταμού, ανάμεσα σε δύο βουνά Το ερημόσπιτο αυτό είναι ο Ποντικόπυργος». Ο Ούγκώ υπερέβαλε την παραδοσιν ζωγραφίζων το κτίριον αυτό. Η παραδόσις εινε αρκετά τραγική. Ο αρχιεπίσκοπος Χάττο, ένοχλούμενος από τούς χωρικούς, οι όποιοι: ένα δυστυχισμένον έτος σιτοδείας, ήρχοντο να του ζητήσουν να τούς βοηθήση, διέταξε να κλείσουν και να κωφουν εις μίαν σιταπυθήκην άνδρας, γυναίκας και παιδια. Ένώσο οι χωρικοί έκαίνοντο, ο Χάττο, έλεγει: «Ακούτε τούς ποντικούς που φωνάζουν;» Την επάοριον κατέκλυσαν την χώραν μυριάδες ποντικών, και διά να τούς άποφύγη ο αρχιεπίσκοπος έκτισε τον πυργον αυτόν εις το μέσον του Ρήνου. Οι ποντικοί έφθασαν κ' εκει και τον έφαγαν ζωντανόν. «Τώρα, γράφει ο Ούγκώ, ή κατάρα του ουρανού και ή φρίκη των άνδραπων εύρισκονται εις τον πυργον αυτόν». Και ή εικόν του κάμνει πραγματικώς την έντύπωσιν αυτήν. Εις το *Βιωθέν* καταφαίνεται ή σταθερά και δρητική τέχνη του καλλιτέγνου. Έδώ ζωγραφίμε το σπίτι που κατοικούσε με την έγγονήν του Ιωάνναν όταν διατάχθη να εγκαταλίπη το Βέλγιον. Η εικόν αυτή έχει ώριστοτάτας φωτοσκιάσεις αι οποία ένθυμίζουν τον Ρέμπραντ. Και έργαρε ο ποιητής ένθ' ζωγράφισε το άγαπημένον του σπίτι κτισμένον εις την άκρον της γε-

φύρας: « άγαπό αυτόν τον τόπον, είναι ή πέμπτη φορά που έρχομαι. Έως τώρα ήρχόμουν ανυρόμενος από τας άνειροπολήσεις μου και από την άγάπην μου προς τας άγρίας τοποθεσίας, αι οποίαι εινε τόσο όραία. Τώρα έρχομαι διοκόμενος από μίαν θύελλαν και προς την θύελλαν ειμαι ευγνώμων».

Εις την δευτέραν κατηγορίαν των έργων του, όπου ή ποιητική φαντασία παίξει μεγάλο ρόλον, άνάγονται επίσης διάφορα κτίρια ερειπωμένα, ή Έπισκλινής Πόλις, διάφορα σχέδια εκκλησιών και άλλα.

Παντού αναφαίνεται ή ίδια τεχνοτροία, ή ίδια δύναμις αι οποία εις όλον το έργον του προξενούν καταπληκτικήν έντύπωσιν. Είναι δε περιεργον ότι ο Ούγκώ μετεχειρίζετο τα απλούστερα μέσα προς άπόδοσιν των βαθυτέρων έντυπίσεων και συναισθημάτων. Τα μέσα αυτά ήσαν ή μολυβδία, το κάρβουνο, ή σέπια και μερικά άλλα μίγματα.

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΕΝΑΣ από τούς επιστημώτερος επιστήμονας της Γαλλίας, ο Αλμύλιος Δικλώ, απέθανε τελευταίως, προ ενός μηνός. Διάδοχος του Παστέρ, εξηκολούθησε και έτελειοποίησε το έργον του μεγάλου εκεινόν άνδρός. Ητο ή ψυχή των οπαδών του Παστέρ, άφ ου ζώντος εκεινου ήτο ο συνεργάτης του, ο στενωτέρος και πιστώτερος φίλος του. Εις το σύγγραμμά του «Ο Παστέρ, ιστορία μιας διανοίας, ο Δικλώ, τιμών τον μέγαν διδάσκαλον, αφηγείται με απλότητα και δύναμιν την επιστημονικήν του ζωήν. Βραδυτέρον εδημοσίευσε την *Μικροβιολογίαν* του εις τέσσαρας όγκώδεις τόμους, ή οποία θα μείνη τέλειον μνημειον εις την επιστήμην. Αλλά ο επιστήμων εφθόνησε νέας δάφνας. Κατέλιπε το επιστημονικόν εργαστήριον και ήθέλησε να παλαση εις την μεγάλην καλαιστοριάν της πολιτικής. Αυτή και τον κατέβαλε. Ο ήσυχος εργάτης του σπουδαστηρίου δεν ήμπορεσε ν' άνθέξη. Επανήλθε εις την άγαπητήν του επιστήμην, άλλ' ή ύγεια του ειχε κλονισθή και επήλθε ο θάνατος.

ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ

ΠΡΟΣΕΧΩΣ θα πωληθή ή πινακοθήκη των άνακτόρων της Καστίλλης. Μεταξύ των έργων υπάρχει μία εικόν του Gishert «Οι άρραβώνες του Φραγκικού Α'» και της Έλεονώρας της Αυστριας», την όποιαν ή Ισαβέλλα ειχε πληρώσει 800,000 φράγκα. Η αξία της εινε μόνον 50,000. Όλίγον μετό την έξοριαν της βασιλείσης ένας ισπανός μεγαιστάν, κατεστραμμένος από την πτώσιν της μοναρχίας, εζήτησε την χρηματικήν βοήθειαν της Ισαβέλλας, διά να ήμπορέση να κρατήση την κοινωνικήν του θέσιν. Η βασιλίσα του έδωσε άμέσως το ζητηθέν ποσόν των 800 χιλιάδων. Αλλά ο μεγαιστάν απέθανε πριν ήμπορέση να πληρώση το χρέος του. Εις τα χαρτιά του εϋρέθη απλή σημείωσις αναφερούσα την όφειλήν άλλ' όχι και το ποσόν. Τα παιδια του προσέφεραν εις την Ισαβέλλαν, ότι τούς απέμεινε, δλίγας εικόνας, προς εξόφλησιν του χρέους του πατρός των. Η Ισαβέλλα εκράτησε την έν λόγω εικόνα, εσχισ το χρεωστικά και εδήλωσε ότι εινε πληρωμένη.

ΔΥΟ μεγάλοι παράγοντες της υγείας διαρκώς περιφρονούνται από τον άνθρωπον. Η καλή μάσσησις των τροφών και ή εγκράτεια. Είνε πλέον βεβαίωμενον από όλους τούς λαρούς ότι τρώγομεν κακώς. Απ' έναντίας οι περισσότεροι νομίζουν ότι ή πολλή τροφή δυναμώνει. Εξ άλλων δεν τρώγομεν αρκετά σιγά. Κάθε μπουκιά χρειάζεται 40 — 50 φορές να μασσηθή διά να μη επιβαρυνθή με πρόσθετον εργασία

δ στόμαχος. Ὁ Ιατρός Πασκάλ, ὁ ὁποῖος κηρύττει τὴν ἀνάγκη τῆς μεταρρυθμίσεως τῆς διαίτης, λέγει ὅτι ἡ πολλὴ τροφή εἶνε ἡ πηγὴ ὄλων τῶν ἀσθενειῶν καὶ ἰδίως τῆς ἀρθρίτιδος. Καὶ προσθέτει ὅτι, μετ' τὴν συνήθειαν αὐτὴν ποὺ ἔχομεν νὰ τρώγομεν πολὺ καὶ νὰ μασάωμεν κακῶς, εἶνε εὐτυχέστεροι ὅσοι ἔχουν ἀδύνατον στόμαχι καὶ ὑποφέρουν διότι ἀναγκάζονται νὰ προσέχουν διαρκῶς ἀπ' ἐναντίας ὁ ὑγιῆς, ὁ ἔχων κατὰ τὴν κοινὴν φράσιν σιδερένιο στόμαχι, φορτᾷ διαρκῶς τὴν πεπτηνίαν αὐτὴν μηχανὴν τὴν κορμίζει καὶ δημιουργεῖ σιγὰ σιγὰ τὴν ἀρτηριοσκληρώσιν, τὴν ψυμμίασιν, τὴν ἀποπληξίαν.

Ὁ ξένος ποὺ γυρίζει στὸν δρόμον τοῦ Τόκιο, γράφει ὁ κ. Ρουσιέ, βλέπων τὰς χαριτωμένας Ἰαπωνίδας νὰ περνοῦν, νὰ βαδίζου, σὰν νὰ πεταρξοῦν κατὰ ἀπὸ τὸ ὄλιγον τραχὺ κυμονό λέγει: Νὰ, πλάσματα, γεννημένα νὰ δέχονται χάδια ἀπὸ τὸ πρῶτό ὡς τὸ βράδι.

Ἡ Ἰαπωνίς εἶνε μὰ κούκλα ζωντανὴ καὶ χαδεμένη, ποὺ ὁ θεὸς τῆς ἔδωκε μικρὰ ποδαράκια, μικρὰ χερὰ, μέση λεγερή, λεπτὸν σῶμα, αὐτὰ ποὺ μόλις τὰ διακρίνεις, κ' ἕνα προσώπου ποὺ τὸ φατίζουν πολὺ μεγάλα μάτια. Μόνον τὰ μάτια τῆς Ἰαπωνίδας εἶνε μεγάλα. Τὰ μαθρα εἶνε τὰ πιὸ συνηθισμένα μάτια, μολοῦν πολὺ ὀραία τὰ κυνὰ ἔχουν τὸν χλωμόν χρωματισμόν τῆς πιμαβέρας· ἄλλα, πολὺ σπάνια, εἶνε μενεξεδένια καὶ ἀληθινὰ ἀξιολάρευτα. Σὲ τέτοια μάτια θὰ ἔγραφε κανεὶς δλόκληρον ποίημα: αὐτὰ κατακτοῦν ἀμέσως εἰς τὴν Ἰαπωνίαν τὸν ταξειδιώτην καὶ τὸν καλλιτέχνην πολὺ πρὶν ἀπὸ τοὺς κήπους ποὺ εἶνε μικροῦτοι καὶ ἐπίγειοι παράδεισοι καὶ πολὺ πρὶν ἀπὸ τὰ παλάτια καὶ τοὺς ναοὺς, ποὺ εἶνε σὰν φαιδρὰ κρυσταλλωμένα ζαχαρωτά. Καὶ ξέρετε γιατί τὰ μάτια τῶν Ἰαπωνίδων μαγεῖον ἐστοί; Διότι εἶνε λιπημένα καὶ σοῦ μιλούν, μετ' ἕνα ἑστὸν θρησκευτικῆς ὑποταγῆς, γὰ μακροῦς αἰῶνας φλίψεως, ἀδικίας, σκληρότητος ἴσως.

Εἰς τὸν εἰκοστὸν αἰῶνα φαίνεται σὰν ὄνειρον ὅτι ἡ Ἰαπωνίς εἶνε ἀκόμη σὰν σκλάβος, σὰν ζῶον, ὄλιγον ἀνότερον ἀπὸ τὴν γάταν, τὸν σκύλον ἢ τὸ ἄλογο. Δὲν εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ ἐνοήσῃ πᾶς, λαὸς τόσο ἐξυπνος, τόσο πολιτισμένος, τόσο ἐκ φύσεως καλλιτέχνης, νὰ στερεῖται τὸ αἶσθημα αὐτὸ τῆς καρδίας ποὺ κάμνει τοὺς ἄλλους νὰ θεωροῦν τὴν γυναῖκα ὡς ὄν, τὸ ὁποῖον ὁ Πλάστης ἔπλασε ἀπὸ κάποιο χῶμα διαφορετικόν. Καὶ ὅμως ὁ Ἰαπωνικός κώδικς λέγει: Ἡ γυναῖκα πρέπει νὰ θεωρῆ τὸν ἄνδρα τῆς ὡς κύριόν τῆς καὶ νὰ τὸν ὑπηρετῇ μετ' ὄλον τὸν δυνατόν σεβασμόν καὶ ὄλην τὴν δυνατὴν λατρείαν. Τὸ μέγα καθήκον τῆς γυναίκος, τὸ παντοτεινὸν καθήκον τῆς, εἶνε νὰ ὑπακούῃ. Ἡ γυναῖκα πρέπει νὰ θεωρῆ τὸν ἄνδρα τῆς ὡς αὐτὸν τὸν οὐρανὸν ποτὲ δὲν πρέπει νὰ παύσῃ νὰ σκέπτεται πῶς θὰ ἤμπορεῖ καλλιτέρα νὰ τοῦ δείξῃ τὴν ὑποταγὴν τῆς διὰ νὰ μὴ τιμωρηθῇ ἀπὸ τὸν θεὸν κλπ.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Περιοδικά:

Ὁ κ. Σπ. Λάμπρος γράφει εἰς τὸν «Νέον Ἑλληνομνημόνα» 31 Μαρτίου—περὶ δύο εἰκόνων τοῦ Νικηφόρου Φωκά τὰς ὁποίας ἀνέφερε κατὰ τὴν περυσινὴν εἰς τὴν Ἐδρᾶνην περιοδίαν του. Ἡ μία ἐξ αὐτῶν περιλαμβάνεται εἰς ἑλληνικὸν κώδικα τῆς βιβλιοθήκης τῆς Μοδένης, ἡ δὲ ἄλλη εἰς τὸν λατινικὸν κώδικα τῆς Μαρκιανῆς βιβλιοθήκης τῆς Βενετίας, πολὺ περισσότερον ἀξία λόγου. Ὁ κώδικς αὐτὸς ἀπαρτίζεται ἀπὸ διάφορα τεμάχια, περιλαμβάνοντα ἔγγραφα λατινικὰ

κηρτικῆς μάστιγα προσελεύσεως. Κατὰ πάσαν λοιπὸν πιθανότητα καὶ τὸ φύλλον παραγαμνῆς, ἐπὶ τοῦ ὁποίου σφίζεται ἡ εἰκὼν, εἶνε ἐπίσης ἐκ Κρήτης.

Ἡ εἰκὼν ἐκ τῶν ὀρειότερων ἀν' ὅχι ἡ ὀρειότερα τῶν σαζομένων ἔχει δύο ἐπιγραφὰς μίαν λατινικὴν καὶ μίαν λατινικὴν. Εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐπιγραφὴν: Ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ρωμαίων Νικηφόρος Φωκάς ὁ δομῆσιχος τῶν σχολῶν, παραδόξως συνυπαρχει ἢ προσωνυμία τοῦ Νικηφόρου Φωκά ὡς αὐτοκράτορος μετ' τὴν τοῦ δομῆσιχου τῶν σχολῶν, ἢ τοῦ ἀρχιστρατήγου, ὁποῖος ἦτο πρὶν ἀνεβῆ τὸν θρόνον. Κατὰ τὸν κ. Λάμπρον τὸ πρόβλημα αὐτὸ λύεται διὰ τῆς παραδοχῆς τῆς προσελεύσεως τῆς εἰκόνος ἐκ Κρήτης. Ὁ Φωκάς ὡς ἀρχιστρατήγος ἀποδόσας εἰς τὸ Βυζάντιον τὴν ἐπὶ ἑκατὸν τριάκοντα ὀκτώετη ἀραβοκρατούμενην νῆσον ἦτο φυσικὸν νὰ μείνῃ ἀληθισμένη ἐν Κρήτῃ ὑπὸ τὸν τίτλον ἐκείνου. Ἀλλ' ὡς καὶ τὸ ξίφος του εἰς τὴν ἐν λόγῳ εἰκὼνα ἐνθυμίζει τοὺς πρὸς τοὺς Ἀραβας ἀγῶνας τοῦ Νικηφόρου Τὸ ξίφος δὲν εἶναι βυζαντινὸν ἀλλὰ μᾶλλον δαμασκηνὴ σπάθη, πιθανῶς λάφυρον σαρακηνικόν. (Ἴδε σελίδα 119.)

Τὰ ἴδια χαρακτηριστικὰ περίπου εὐρίσκονται καὶ εἰς τὰς ἄλλας εἰκόνας τοῦ, τὴν ἐκ τοῦ κώδικος τῆς Μοδένης καὶ τρεῖς ἄλλας μετ' τὰς ὁποίας συνοδεύει ὁ κ. Λάμπρος τὴν μελέτην του· αἱ μεταξὺ τῶν εἰκόνων αὐτῶν διαφορὰ εἶναι μᾶλλον τεχνικαὶ, ἀλλ' ἡ φυσιογνωμία ἔχει εἰς ὅλας πολλὰς ὁμοιότητας.

Ὁ συγγραφεὺς παραβάλλει κατόπιν τὰς δύο ὑπ' αὐτοῦ ἀνευρεθείσας εἰκόνας τοῦ Νικηφόρου πρὸς δύο λογοτεχνικὰ μνημεῖα, τὸ ἕνα τοῦ Ἀέοντος διακόνου, τὸ ἄλλο τοῦ ἐπισκόπου Κοσμάνου Λουϊπράνδου εἰς τὴν Πρεσβείαν Legatio τὴν ἀπευθυνόμενῃ πρὸς Ὀθωνα τὸν Α'. Ἡ περιγραφή τοῦ Ἀέοντος διακόνου μολονότι ἐγγράφη μετὰ τὸ 99', ἐνφ' ὃ Νικηφόρος ἐφρονεῖτο ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Τσιμισκῆ τὸ 969, εἶνε ἡ μᾶλλον ἀξιόπιστος, διότι ὁ Ἀέων ἐβλῆθ' εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν περὶ τὸ 950 εἶχε ἰδῆ τὸν αὐτοκράτορα Ἐνφ' ὃ Λουϊπράνδος, ὁ ὁποῖος εἶχεν ὑποστῆ διαφόρους ταπεινώσεις ἀπὸ τοῦ Νικηφόρου θέλει νὰ τὸν γελοιοποιήσῃ. Καὶ τὸν καριστάνει ὡς ἔχοντα ὄψιν Αἰθίοπος καὶ ὡς πυγμαῖον. Μετ' τὴν περιγραφήν τοῦ Λουϊπράνδου συμπίπτουν τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν νομισμάτων καὶ ἡ εἰκὼν τῆς Μοδένης ἐξ ἀτεχνίας βεβαίως. Ἐξ ἄλλου ὅμως ἡ εἰκὼν τῆς Μαρκιανῆς βιβλιοθήκης υπερβάλλει, κατὰ τὴν ὀρειότητα, τὴν περιγραφήν τοῦ Ἀέοντος. Ὄστε τὴν ἀληθινὴν μορφὴν τοῦ αὐτοκράτορος πρέπει νὰ ζητησῶμεν εἰς σινδυσμόν τῆς περιγραφῆς τοῦ Ἀέοντος διακόνου πρὸς τὴν εἰκὼνα τῆς Μαρκιανῆς βιβλιοθήκης.

«Ἐρευνά» Ἀπριλίου 1904.

ΟΥΤΕ ΜΕΤΑ, ΟΥΤΕ ΑΝΕΥ

Κοσμογονικὸν ἀνέκδοτον γράφειν πρὸ χιλιᾶδων ἐτῶν.

Ἐν ἀρχῇ ὁ Ἰουάστης, θέλων νὰ δημιουργήσῃ τὴν γυναῖκα, παρετήρησεν ὅτι εἶχεν ἐξαντλήσει ὅλα τὰ ὑλικά δημιουργήσας τὸν ἄνδρα, καὶ δὲν ἐναπέμειναν ἄλλα στερεὰ στοιχεῖα. Εὐθρεῖς ὄθεν πρὸ μεγάλου προβλήματος, ἐσκέφθη ἐμβροχῶς καὶ ἐπράξεν ὡς ἐξῆς: ἔλαβε τὴν στρουγγυλότητα τῆς σελήνης καὶ τὰς κωμπύλας τοῦ μισοῦ, τὸ πρόσκολλητικὸν τοῦ ἐλικοειδοῦς κλαδίσκου καὶ τὸ τρομῶδες τῆς γλῶσσης, τὸ λεπτοφυὲς τοῦ καλάμου καὶ τὸν χνούδιν τῶν ἀνθέων, τὴν ελαφρότητα τῶν φύλλων καὶ τὸ κονδυλοειδὲς τῆς προβοσκίδος τοῦ ἐλέφαντος, τὸ βλέμμα τῆς ἐλάου καὶ τὸ ἐσμοφόρητον τῆς μελίσεως, τὴν φαιδρὰν γηθοσύνην τῆς ἡλιακῆς ἀκτίνος καὶ τὰ δάκρυα τῆς νεφελῆς, τὴν ἀπαισίαν τῶν ἀνέμων καὶ τὴν δουλίαν τοῦ λαγοῦ καὶ τὴν μεταιοδοξίαν τοῦ ταῷ, τὴν ἀπαλότητα τῶν στέρ-

ρου τοῦ ψιττακοῦ καὶ τὸ ἀκράδαντον τοῦ δάμαγτος, τὴν γλυκύτητα τοῦ μέλιτος καὶ τὴν σκληρότητα τῆς τήραως, τὴν θαλερὰν ἀναλαμπὴν τοῦ πυρός καὶ τὸ λάλον τοῦ θιός, τοὺς γονογονισμοὺς τῆς τραγῶνος καὶ τὴν ὑποκρισίαν τοῦ γερανοῦ καὶ τὴν πίστιν τοῦ σαχούρα. Συμμίξας πάντα ταῦτα ἔπλασε τὴν γυναῖκα καὶ τὴν ἔδωκεν εἰς τὸν ἄνδρα.

Μετὰ μίαν ἑβδομάδα ὁ ἄνηρ ἤλθε πρὸς αὐτὸν λέγων· Κύριε, αὐτὸ τὸ πλάσμα τὸ ὁποῖον μοῦ ἔδωκες καθιστᾷ τὴν ζωὴν μου ὀθλίαν λαλεῖ ἀδικακόπως, με βασανίζει εἰς τὸ ἔπακρον. Δὲν με ἀφίνει ποτὲ ἐν τῇ ἡσυχίᾳ μου, ἀπασχολεῖ ὄλον τὸν καιρὸν μου κλαίει διὰ τὸ τίποτε, καὶ δὲν ἀσχολεῖται εἰς τίποτε. Ἦλθα νὰ σοῦ τὴν ἔδωκα διότι δὲν δύναμαι νὰ ζῆσω μετ' αὐτῆς.

Ὁ δὲ Ἰουάστης εἶπε· Ποῦ καλὰ, ἄφες τὴν, καὶ παραέλαβε τὴν γυναῖκα ὀπίσω.

Ἐπειτα μετὰ μίαν πάλιν ἑβδομάδα, ὁ ἄνηρ ἐπανήλθεν εἰς αὐτὸν λέγων· Κύριε, ἡ ζωὴ μου εἶνε ὀθλία καὶ μονότονος ἄρ' ὅπου σοῦ ἐπέστρεψα αὐτὸ τὸ πλάσμα τὴν ἐνθυμούμαι πῶς ἔχουσε καὶ ἐτραγῶδει, πῶς με ἐκύτταζεν ἀπὸ τὰς ἄκρας τῶν ὀφθαλμῶν τῆς, πῶς ἐπαίξε μαζὺ μου καὶ προσεκολλᾷτο ἐπάνω μου, καὶ ὁ γέλωτος τῆς ἦτο μουσικὴ καὶ ἦτο ὀραία ἰδέσθαι καὶ ἀπαλὴ ἀνασθαί. Ὄστε, παρακαλῶ, δός μου τὴν ὀπίσω.

Ὁ δὲ Ἰουάστης εἶπε· Ποῦ καλὰ, λάβε τὴν, καὶ τὴν ἐπέστρεψεν εἰς αὐτόν.

Τότε μετὰ τρεῖς ἡμέρας, πάλιν ὁ ἄνηρ ἤλθεν εἰς τὸν Ἰουάστην λέγων· Κύριε, δὲν ἤξεύρω τί συμβαίνει, ἀλλὰ ἐν συνόλῳ κατέληξα εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι αὐτὴ ποὺ εἶνε μᾶλλον ἐνόησις παρὰ εὐχαριστήσις. Ὄστε, παρακαλῶ, λάβε τὴν ὀπίσω.

Ἄλλ' ὁ Ἰουάστης εἶπεν· Ἀπελθε δὲν δέχομαι περισσότερα ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ζητήματος. Πρέπει νὰ τὰ καταφέρῃς σὺ ὅπως δύνασαι.

Τότε ὁ ἄνηρ εἶπεν· Ἄλλὰ δὲν δύναμαι νὰ ζῆσω μετ' αὐτῆς.

Καὶ ὁ Ἰουάστης ἀπήνησεν· Οὔτε δύνασαι νὰ ζῆσῃς ἀνευ αὐτῆς. Καὶ στρέψας τὰ νῦνα ἐξηκολούθησε τὰς ἐργασίας Του ἀφῆσας τὸν ἄνδρα μετ' τὸ πρόβλημα.

Ὁ δὲ ἄνηρ ἔκτοτε συλλογίζεται· Τί ποιήσῃ; Δὲν δύναμαι νὰ ζῆσω μετ' αὐτῆς καὶ δὲν δύναμαι νὰ ζῆσω ἀνευ αὐτῆς.

Εἰς τὴν «Οἰκονομικὴν Ἑλλάδα» τῆς 22 Μαΐου δημοσιεύεται ἀναλυτικώτατον ἀρθρον ὑπὸ τὸν τίτλον Πῶς δύναται νὰ τοποθετῆσῃ ἀσφαλίστηρον τὰ χρηματικά μου, διὰ τοῦ ὁποῖου προτρέπεται τὸ ἑλληνικὸν κοινὸν εἰς ἀγορὰν ὁμολογιῶν τοῦ νέου δανείου, τῶν ἑλληνικῶν σιδηροδρόμων. Τὸ δάνειον, ἡγγυημένον, ἐκδίδεται εἰς τὰ 3% καὶ ἀποφέρει 4 1/2%. Ὑπάρχει δὲ βεβαιότης ὅτι μετὰ τὴν λήξιν τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως τὴν ὁποίαν διέρχονται ὅλα τὰ χρηματιστήρια ἐνεκα τῶν πολεμικῶν συμβάντων τῆς Ἀπὸ Ἀνατολῆς, θ' ἀνέλθῃ εἰς τὸ ἄριστον, κεφαλαιοποιούμενον ὅπως τὰ ἄλλα ἑλληνικὰ δάνεια.

Ἐφημερίδες:

Εἰς τὸ «Ἐκρηπ» ἐδημοσίευσεν ὁ κ. Ζ. Π. ὑπὸ τὸν τίτλον Ἐνα σεντούκι, ἐντυπώσεις μίας ἐπισκέψεώς του εἰς τὸ βεστιάριον τοῦ Φασουλῆ τοῦ Κοιτισιώτη. Ἦτο ἀπόγευμα, διηγείται, καὶ ἡ ἀπαιτησίς μου νὰ ταράξω τὴν ἡσυχίαν τῶν ἀνδρείκων εἰς ὄραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Πασχάλης θὰ εἶχε βγάλλῃ τὸ φέσι του καὶ ἡ Ἐρημότης θὰ ἦτο νεκροτά, ἠμποροῖσε νὰ θεωρηθῇ τελείως ἀθάδης. Ἄλλ' ὁ Κοιτισιώτης δὲν ἔφερον ἀντίφρσην. Μὲ ὀδύνην μέσω εἰς τὸ καφενεῖον, ἀνέσφην ἕνα κλειδί καὶ ἤνοιξε κάποιο σεντούκι. Ἐκεῖ μέσα ἀνεπαίθετο κλειδωμένον ὁ εὐγεργικὸς γέλωτος τοῦ λαοῦ.

Τὸ βεστιάριον τοῦ Φασουλῆ ἤρχισεν ἐκκνεούμενον. Ὁ Κοιτισιώτης ἀνέσφην ἀπὸ τὸ σεντούκι κόσμον ὀλόκληρον.

Ἐκεῖ ἦτο ἡ μικρογραφία τοῦ μαξιλαιοῦ, τοῦ καπέλλου, τῆς νυκτικῆς ὀμπρας, τοῦ φακό, τοῦ ράσου. Ὅλα μεγέθους τὸ πολὺ μίαις σπιθαμῆς ἢ μίαις δεκάρας ἀλλὰ μεταξωτά, τούχυνα, βατίστινα, ἀπαρά. Θὰ ἦτο εὐτύχημα ἂν οἱ ἀστρῶφ ἀκες τοῦ κ. Σκασιῶδῃ ἐφόρουν τὴν στολὴν ἐνὸς ἀστυφύλακος τοῦ Φασουλῆ. Δὲν ἔλειπον ἀπὸ τὸ περίσφρον αὐτοῦ κατασκευάσματα, οὔτε ὁ βαθμὸς οὔτε ὁ ἀριθμὸς Παρατήρησα τὴν στολὴν ἐνὸς λοχαγοῦ μετὰ τὰ γαλόνια καὶ τὰ κουμπιά τῆς λάμποντα, τὴν στολὴν ἐνὸς νεοσυλλέκτου, ἐνὸς λοχιού, ἐνὸς ἐπιλογιού, τὰ κολλάρα καὶ τοὺς λαμοδέτας τῶν πολιτῶν ἀνδρείκων. Ἐν ἀνδρείκειον ἐφοροῦσε Παναμιά. Πάντως γνησιώτερον ἀπὸ τοὺς φοροούμενους ἐν Ἀθήναις. Διὰ τὸν σχηματισμόν τῆς τελειότητος αὐτῆς τῆς ἀνεφίχτου ὀπαρχῆς καθὼς βλέπετε, τεχνίτης Ράβεται καὶ ὁ Φασουλῆς Ἀφιεράνει δι' αὐτὸν τὰς λεπτοτέρας ἀσχολίας τῆς ψαλίδος καὶ τοῦ βελονοῦ του ἕνας ἐκ τῶν ραπτῶν τῆς πόλεως. Μία ἐνδυμῆσις κοστίζει 1 δραχμὴν, ἐν ἐξῆψει δὲ πολυτελείας καὶ μίμου.

Ἐπὶ τέλους ἀνεσθήθη ὁ Πασχάλης ἀπὸ τὸ βάθος. Ἐπρόκειτο τὸ ἐσπέρως νὰ παυχθῇ στρατιωτικὴ κομφοδία καὶ ἐφόρει στολὴν νεοσυλλέκτου. Ὁ Κοιτισιώτης ἐβύθισεν τὴν χεῖρα ὑπὸ τὸ ἐνδυμα καὶ ἠνάσθησε τὸν ἦρωά του. Ἐλα δῶ, ἐνδοξε φίλε τοῦ λαοῦ! Ἦτο ὁ Πασχάλης ὁ αἰώνιος, μετ' τὴν μήτην του τὴν τρομερὰν καὶ τὴν εἰρηνεῖαν τοῦ ὀφθαλμοῦ. Εἰς τὸ βάθος ἐκεῖ τοῦ καφενεῖου, ἐνφ' ὃ γκαροδὸν παρετήρη ἀπὸ τὴν πόρταν ἐκαπληκτον μετὰ ἕνα τενεκὲ νερό, ἐγνωρίσθη μετὸν μαγικὸν ξυλάνθρωπον ὁ ὁποῖος τὰ βράδρια τοῦ θέρους καλεῖ ἀναβρυτικῶς τὸν γέλωτα ἀπὸ τὴν κοιλία τοῦ λαοῦ.

Ἐγὼ ὁμολογῶ, ὅτι ἔχω ὑποστῆ πλέον ὀριστικῶς τὴν ἐπιρροὴν του, ὅτι ἐνάπιόν του εἶμαι λαός, καὶ εἶνε ἀδύνατον νὰ τὸν φαντασθῶ ξύλιον. Ἡ ψυχὴ ἄλλως τε δὲν εἶνε κατ' ἐσωτερικόν, ἀλλὰ συνθήκη τοῦ περιβάλλοντος.

«Πασχάλη! Βρέεεε!»

—Ὁ Πασχάλης μετ' ἐκτύταζε μετὰ τὸ μάτι του, λέγων προφανῶς:

«—Νάτασασ!»

Ἡ «Ἐφημερίς τῆς ὑγείας» γράφουσα περὶ τοῦ ζῆθου ὑπὸ ὑγιεινῇ ἐποχῇ ἀναγνωρίζει ἀπ' ἐνός ὅτι ἡ συνήθης χρῆσις του παχύνει τοὺς ὀργανισμοὺς—τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ σαχάρου τοῦ ἀμύλου καὶ τοῦ οἰνοπνεύματος—καὶ κατευρᾷ τὸ νευρικὸν σύστημα—διὰ τῆς λουπουλίνης, τοῦ ἐνεργοῦ στοιχείου τοῦ λυκισκου.

Ἐξ ἄλλου ἐξάγει τὰς ὀφελίμους ιδιότητάς του. Ἐἶνε ἐνταυτῷ ποτὸν εὐχάριστον καὶ ἀναφυκτικὸν διὰ τοὺς ὑγιεῖς, ἐξαιρετος δὲ πρσιάνη διὰ τοὺς ἀρρώστους· εὐνοεῖ τὴν πέψιν καὶ κόπτει τὴν δίψαν. Πλὴν τούτου, ὁ ζῆθος ἀναπληροῖ κἄλλιον τοῦ οἴνου τὰς ἀπωλείας τοῦ ὀργανισμοῦ, χάρις εἰς τὰ οὐσιαστικά καὶ θρεπτικά συστατικά του, εἶνε ἐν ἄλλοις λόγοις μίαις ἀσθενῆς μικρογραφία τοῦ γάλακτος ὡς ἀναπλαστικὸν ποτόν. Ἀλλ' ὡς τὸ καλλίτερον ὀβνος περιεχεῖ 22 ἐπὶ τοῖς χιλίοις στερεὰ συστατικά (ξηρὸν ὑπόλειμμα), ἐνφ' ὃ καλὸς ζῆθος περιεχεῖ 40 ἕως 50 ἐπὶ τοῖς 1000 τοιοῦτων στοιχείων καὶ ἀρίστης μάλιστα συστάσεως.

Διὰ τοὺς ἀδύνατους καὶ καχεκτικούς, τοὺς ἔχοντας κατεστραμμένον τὸν στόμαχον, ὁ ζῆθος εἶνε ὀριστον ἐπανορθωτικὸν τῆς ὀβξσεως καὶ τῶν δυνάμεων· ἀναζωογονεῖ δὲ πολλὰκις ἐκ τοῦ μαρμασοῦ τοὺς διατήγους φθιστικούς, τοὺς ὁποῖους τῆρει ὁ πυρετός καὶ ἡ ἀένας διαπύσης τῶν πνευμόνων. Ὡς τονωτικὸν καὶ

δυναμικόν ποτόν, αναπλαστικόν και αναληπτικόν, ο ζυθος εινε πολλας εξοχον θεραπευτικον βοθηθημα δια τον ιατρον. Η χρουσιζουσα και αφρωδης οφεις του, η μαλακη και δροσερα γευσις του, αι πνευματωδεις και αρωματικαι του ιδιοτητες, η εν αυτω περισσεια φοσφορικων και αλλων αλατων και θρεπτικων στοιχειων καθιστωσι τον καλωσ παρεσκευασμενον ζυθον ποτον ηδυτατον μεν εις την γευσιν, ευαρεστοτατον δε εις τον στομαχον.

Η ιδια εφημερις γραφει περι της τεχνης του να γη- ραση τις θυης :

«Προ τωνων ετων ο Γλαδστον ηρωτησε μίαν ημεραν τον σιρ Ισαακ Χάλδεν, τον πρωτανιν των Αγγλων κοινοβουλευτικων, οστις υπερεβρινε τον Γλαδστονα κατω εκτω ετη, ποτα μετεχειρισθη μεσα δια να φθαση εις γηρας τον ακμαιον και θαλερον. Ίδου δε τι τω απήντησεν ο σιρ Χάλδεν

«Οι νομοι της υγείας εινε απλουστατοι και δυναν- ται να συνοψισθωσι εις ολιγας λεξεις: εγκρατεια ακρα και διωρος περιπατος καθ εκαστην εν υπαιθρω, υπο οιονδηποτε καιρον».

«Το πρωγευμα μιν συνισταται απολειστικωσ απο εν αγλαδι, ενα πορτοκαλι η ολιγο σταφυλι και ενα πα- ξιμαδι. Αι οπαραι αποτελοσσι, κατα την πειραν μου, την κατ' εξοχην ελαφραν και υγιεινην τροφην και εκθιμωσ τωσ συνιστω εις οσους θελουν καλην την πε- ψιν των. Εις το γευμα τρογω μωσ πιατο στυπα και ολιγον βοδινον η προβειον η ψαρι. Το δε δειπνον μου εινε συνηθωσ επαναληψις του πρωινου προγευμα- τωσ με την προσθηκην ενωσ ποτηριου γαλακτωσ.

«Αντι να με αδυνατιση η διαιτητικη αυτη, απεναν- τιασ μοι εφανη εξοχωσ ωφελιμοσ και υγιεινη και ειμαι κατανηθωσισμενοσ διατη την ηκολουθησα τακτικω- τατα».

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τη πρωτοβουλια των «Παναθηναίων»

— άδεια του Ύπουργου —

Εκ προηγουμένων εισφορών... Δρ. 1.680.20
Ζαφειριωσ Μάτασ ... 20.—
Τράπεζα Αθηνών ... 50.—

Δρ. 1.680.20

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Κατω τωσ θερινωσ μηνασ Ιουνιον και Ι- ούλιον τα «Παναθηναια» θα εκδοθωσιν ωπωσ κατ' ετωσ, ανει κατα δεκαπενθημερον, εις μη- νιαια τευχη εκ τριων τυπογραφικων και με δυο εικονασ εκτωσ του κειμενου.

Κατω τον ερετεινον Αποσάνειον διαγωνισμον το πρωτον βραβειον εμοιρασθησαν αι δυο τραγωδιαι « Αντωνίνα » του κ. Π. Δημητρουκοπουλου και «Σελή- ραινα» του κ. Τ. Αρπελα. Κομωδια εβραβευθη οι «Καρηκομόοντες», του κ Ν. Σιλια, φοιτητου της φι- λολογιασ.

Η Γλασσωκη εταιρεια προκηρυττει νεον διαγωνι- σμων μελειων η συλλογων περι των νεοελληνικων δια- λεκτων η ιδιωματα. Το πρωτον βραβειον εινα δραχ. 500. Θα δοθωσιν και μικροτερα αναλογωσ της αξιασ των βραβευθησομενων εργων. Τα εργα υποβαλλονται μεχρι της 25 Ιανουαριου 1905.

Το ελληνικον μελωδωρα ανασυνισταται υπο τον α-

καταπονητον φιλονκαι συνεργατην μας κ. Α. Λαυραγ- καν. Ήρχισαν και αι δοκιμαι.

Η «Νεα Σπηνη» επεστρεψε απο την Αιγυπτον και επαναλαμβανει τωσ παραστασεισ της εις το θεατρον της Ομονοιασ.

Οι προσεχεισ Ολυμπιακοι αγωνεσ θα γινωσιν εις την Ρωμην το 1908.

Αι εν Κρητη ανασκαφαι του κ. Τριανσ απεκαλυφταν νεα σπουδαια εθηματα ητοι ενεπιγραφωσ πινακασ, περιεχοντασ λεπτομερειασ περι των βασιλικων αρω- των καθωσ και περι μεγαλου αριθμου βελων. Πλησιον αυτων εβρεθη και μεγασ σωροσ κεφαλων θρηιχαλι- νων βελων με τα λεφανα τριων φυλιων κιβωτιων και των επισημων σφραγιδων.

Εξ αλλου ο διευθυντησ της αγγλικησ αρχαιολογι- κησ σχολησ αναγγελλει οτι εις Παλαιωκαστρον της ανατολικησ Κρητησ, οπου ενεργει ανασκαφασ, ανεκα- λυψε δωρικην επιγραφην με τον τελετωργικον θυμον προς τον νηπιον Δία. Επίσησ ανεκαλυφθη και το τε- ρον του Δικταίου Διωσ καθωσ και δυο απ ραμιλλου τεχνησ αγαλματα εξ ελεφαντινωδοντωσ

Ευθεθη εις τα χαρτια ενωσ απογονου του σιρ Κα- ρόλου Φλαρτ, ιδιαιτερον γραμματεωσ του Ουέλλιγκτον, επιστολη του αγγλου στραταρχου χρονολογημενη απο τωσ Βρυξέλλασ, 19 Ιουνιου, στωσ τέσσαρασ το πρωι. Ο Ουέλλιγκτον λεγει με κάποιαν περιφρονησιν : « Ο Βοναπαρτησ ενικηθη ολοτελωσ υπο του βρετανικου στρατου ». Οτω το αιωνιον ζητημα της νικησ του Βα- τερλώ λυεται και η δόξα απομεινει εις τωσ Αγγλωσ. Η επιστολη του Ουέλλιγκτον θα πωληθη εις δημο- πρασιαν εις το Λονδιον.

Το Πανεπιστημιον του Κεμπριτζ απένειμε εις τον γενικον εφορον των αρχαιοτητων κ. Π. Καββαδιαν τον τιτλον επιτιμου διδακτορωσ.

Κατω την πωλησιν της συλλογησ της προικησισησ Ματθί- δησ, μια εικων της γαλλικησ σχολησ του 18ου αιωνωσ, προσωπογραφια ενγενουσ ελληρωθη υπο του κόμητωσ Ισαακ Καμοντο 110.000 φρεγκα.

Κατω τα γυμνασια του ελληνικου στρατου οι στρα- τωτικoi ακολουθοι οι παρακολουθηοντεσ αυτα εκ- φραζονται ενθουσιωδησ. Αι ασκησεισ αυται κατα- δεικνωσιν ωριστον υλικον στρατου.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ του εν Αθη- ναισ Μουσικου και Δραματικου Συλλογου απο 1 Σε- πτεμβριου 1902 μεχρι 31 Αυγουστων 1903. Αθηναι 1904 τυπογραφειον Π. Δ. Σακελλαριου — Η εκθεσισ αστη του Ωδειου Αθηνων, με περισσευμα 11.000 και πλεον δραχμων, καταδεικνει την υγια οικονομικην καταστασιν ενωσ των αθηναικων ιδρυματων, το οποιον εκπληρωι απροσκόπτωσ τον υψηλον προορι- σμον του.

ΣΟΥΗΛΙΑ υπο Δ. Βικελα, Συλλογοσ προς διαδο- σιν ωφελιμων βιβλιων. Αθηναι 1904 τυπογραφειον Κ. Μάισωρ και Ν. Καργαδουρη σχ. 16ον σελ. 100 δρ. 0.40.

ΤΟΥ ΜΥΖΗΘΡΑ ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ υπο Νικου Α. Βεη. Ανατυπωσισ εκ των «Παναθηναίων». Αθηναι 1904 τυπογραφειον Π. Δ. Σακελλαριου.

**ΕΙΣ ΤΟ
ΕΙΔΙΚΟΝ
ΤΑ ΚΑΠΕΛΛΑ ΣΑΣ**

21 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 21

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ «ΕΛΛΑΣ»
(Εφημερις οικονομολογικη και πολιτικη)

Εκδιδεται κατα Σάββατον

Δημοσιεύουσα πλουσιαν και επηκαιρον οικονομολο- γικην διλην και χρηματιστικωσ πινωκασ.

Ίδιοκτητησ και Διευθυντησ: Γ. ΚΑΤΣΕΛΙΔΗΣ

Συνδρομη ετησια: Εσωτερικου Δραχ 20
Εξωτερικου Φρ. Χρ 20

Γραφειον: Εν Αθηνασ, οδωσ Σταδιου 54.

„ΝΕΟΝ ΑΣΤΥ“
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

Διευθυντησ: Δ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ

Δια συντάττει και ελλοκληρον επιτελιον συνεργατων

Αρθρα επι ελων των ζητηματων της ημερασ

ειδησεισ ακριβεισταται.

Τηλεγραφηματα εξ Ευρωπησ

Το ποικιλωτερον Αθηναικων φελλων.

ΤΙΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Εσωτερ. Τριμηνοσ Δρ. 3.- Εξαμηνοσ Δρ. 15.- Ετησια Δρ. 30

Εξωτερικου. Εξαμηνοσ Χρ. φρ. 25.- Ετησια Χρ. φρ. 45.

Αι συνδρομαι αποστέλλονται προς την Διευθυνσιν

(οδωσ Βουλησ αριθ. 6).

„ΝΑΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΣ“
(Εικονογραφημενον ναυτικων περιωδιων)

Το μονον καθ' ελην την Ανατολην

ΔΙΣ ΤΟ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

Συνδρομη ετησια Εσωτερικου δραχ. 10

» » Εξωτερικου φρ. χρ. 10

Αι συνδρομαι αποστέλλονται

κ. Κ. Αδύρονη Αθηνασ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΙ ΖΑΧΑΡΙΟΥ
ΕΔΩΔΙΜΑ ΚΑΙ ΠΟΤΑ
ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ ΑΡΙΘ 21
ΟΙΚΙΑ ΒΟΥΡΟΥ ΑΘΗΝΑΙ
ΤΑ ΚΑΛΙΤΕΡΑ ΚΑΙ ΝΟΙΟΤΕΡΑ ΒΙΑΗ

ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
Γ. Ι. ΓΟΥΛΙΕΑΜΟΥ & ΣΑΣ
Οδωσ Γ' Σεπτεμβριου 22
ΟΛΑ ΤΑ ΓΑΛΑΚΤΕΡΑ ΕΙΔΗ
ΓΑΛΑ ΑΓΝΟΤΑΤΟΝ
ΠΡΟσ 80 ΛΕΠΤΑ Η ΟΚΑ
ΜΙΑ ΔΟΚΙΜΗ ΑΡΚΕΙ
ΔΙΑ ΝΑ ΣΑΣ ΠΕΙΣΗ

Όλοι οι εγγραφόμενοι συνδρομηταί των « Παναθηναίων » λαμβάνουν δώρον τὰ « Μυθιστορήματα καὶ Διηγήματα » — ἔκδοσις « Παναθηναίων » — τόμον περιέχοντα τὴν « Βάρεγκαν Ὀλέσσοβα » μυθιστόρημα Μαξιμ Γόρκυ μετάφρ. Γρ. Ξενοπούλου καὶ 10-15 ξένα διηγήματα, κατὰ μετάφρασιν διαφόρων συνεργατῶν μας.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Κεφάλαιον ἑταιρικὸν 10.000.000. — Ἀποθεματικὸν 4.700.000.

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ἐν Πειραιεὶ, Πάτραις, Βόλω, Σύρω, Καλάμαις, Ἀλεξανδρείᾳ, Χανίοις καὶ Ἡρακλείᾳ Κρήτης.

Προεξοφλήσεις, εισπράξεις γραμματίων, προκαταβολαὶ ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων, Τρέχοντες λ/σμοὶ ἠγγυημένοι, Φύλαξις χρεωγράφων, Ἐνοικίαισι χρηματοκιβωτίων εἰς ἰδιώτας.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ εἰς χρυσὸν ἢ τραπεζογραμμάτια:

3% εἰς πρώτην ζήτησιν. — 3 1/2% ἀπόδοσις μετὰ 6 μῆνας. — 4% μετὰ ἓν ἔτος. — 5% μετὰ δύο ἔτη καὶ ἐπέκεινα.

TAMIEYTHPION λειτουργοῦν καθ' ἑκάστην, πρὸς 4%.

N. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ N. CONSTANTINIDES

ΕΜΠΟΡΟΡΕΑΠΤΗΣ

30 — Ὁδὸς Σταδίου — 30

ΑΓΓΛΙΚΑ ΥΦΑΣΜΑΤΑ Α. ΓΚΑΝΙΕΡ & ΣΑΣ

Εἰδικὸς κόπτης δι' ἐνδυμασίας Ἰκνυῶν.

MARCHAND-TAILLEUR

30 — Rue de Stade — 30

ETOFFES ANGLAISES A. GAGNIÈRE & Co.

Costumes-tailleur pour Dames.

ESTD. 1848.

THE GRESHAM LIFE ASSURANCE SOCIETY LIMITED

ΑΓΓΛΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΖΩΗΣ ΓΚΡΕΣΑΜ
ΕΔΡΑ: ST MILDRED'S HOUSE POULTRY, LONDON

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ ΤΩ 1848

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΔΙΑ Β. ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΟΣ

Ενεργητικὸν	Λίγ. Ἀγγλ.	8,279,970	Δραχ.	331,198,800
Ἐτήσιον εἰσόδημα	" "	1,311,091	"	52,443,636
Πληρωθέντα ποσά	" "	18,673,030	"	746,921,200

ΣΥΝΑΨΙΣ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

ΤΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΗΡΙΑ ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

Ὅστις δ' ἀσφαλιζόμενος νὰ εἴη ἐν γνώσει τῶν ὄρων ὑφ' οὓς ἀσφαλλίζεται.

Συμμετοχὴ τῶν ἀσφαλιζομένων κατὰ 90% εἰς τὰ κέρδη.

Ἰσφάλειαι ἰσόβιοι, μικταί, προνομοδοτήσεις κτλ.

Ἵποκατάστημα διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Κοραῆ 5.

Διευθυντής

Β. Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Τραπεζίτης τῆς Ἐταιρίας ἐν Ἑλλάδι.

Νομικὸς Σύμβουλος

Δ. ΡΑΛΛΗΣ βουλευτῆς κλπ.

Η ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΔΕΞΙΚΑ

ΑΠΑΝΤΑ ΕΠΙ ΑΡΙΣΤΟΥ ΧΑΡΤΟΥ ΤΥΠΩΜΕΝΑ

ΔΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛ. ΓΛΩΣΣΗΣ	ὑπὸ Α. Δ. Σακελλαρίου	Τόμοι 3	σελ. 4400	δρ. 48
ΛΑΤΙΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ε. Δ. Τρακαλότου		» 780	» 10
ΕΛΛΗΝΟΛΑΤΙΝΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ε. Δ. Τρακαλότου		» 872	» 12
ΟΜΗΡΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Δ. Ι. Ὀλυμπίου		» 360	» 6
ΓΑΛΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ν. Κομποπούλου		» 1087	» 11
ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ν. Κομποπούλου		» 1100	» 11
ΑΓΓΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ι. Πεφάνογλου		» 1087	» 11
ΕΛΛΗΝΟΑΓΓΛΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ι. Πεφάνογλου		» 1000	» 11
ΓΕΡΜΑΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Α. Ν. Γιάνναρη		» 1146	» 10
ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΔΕΞΙΚΟΝ	ὑπὸ Ρ. Ρουσοπούλου		» 1080	» 10

Ἐυρίσκονται ἐν ταῖς κυριωτέροις βιβλιοπωλείοις καὶ ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ

Π. Δ. Σακελλαρίου, ὁδὸς Λυκούργου 8.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΟΛΩΝ & Σ^Α

ΟΙΝΟΙ, ΗΛΥΠΟΤΑ, ΚΟΝΙΑΚ, ΒΕΡΜΟΥΘ
κτλ.

Ἀνώτατα βραβεῖα καὶ διπλώματα τιμῆς εἰς τὰς διαφόρους Ἐκθέσεις οἱ μόνοι δὲ εἰς τὴν τελευταίαν Ἐκθεσὶν τοῦ 1900 τῶν Παρισίων λαβόντες δύο Μεγάλα Βραβεῖα (Grand prix).

ΤΑ ΠΑΠΟΥΤΣΙΑ ΣΤΟ ΧΕΡΙ

Ὑπουργοὶ καὶ τμηματάρχαι καὶ πάντες οἱ τοῦ δημόσιου καὶ ἐταιριῶν καὶ ἰδιωτῶν ὑπάλληλοι, μὴ φοβήσθε, δὲν πρόκειται νὰ πάρειτε τὰ παπούτσια στὸ χερί ἀπὸ τοὺς προισταμένους σας. Ἄλλὰ πρόκειται περὶ τῶν ὑποδημάτων τοῦ κ. *Σταρδιάκου* τῶν ὁποίων ἡ τελειότης ὑπὸ ἐποψὴν κομψότητος καὶ ἐργασίας καὶ στερεότητος εἶνε τοιαύτη, ὥστε οἱ φιλόκαλοι πελάται του, λυπούμενοι νὰ ποδοπατήσουν ἀριστοτεχνήματα τῆς τέχνης, τὰ κρατοῦν ἐπὶ πολὺ εἰς τὰς χεῖράς των θαυμάζοντες αὐτὰ. Νομίζετε, ὅτι εἶναι ὑπερβολή; Περάστε ἀπὸ τὸ ὑποδηματοποιεῖον του καὶ θὰ βεβαιωθῆτε.

Ἐυρίσκεται εἰς τὴν ὁδὸν *Προαστίου* ἀρ. 10

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΞΑΓΩΓΗ 1000 ΟΚΛΩΝ

ΚΟΛΩΝΙΑ ΜΑΤΘΑΙΟΥ Φ. ΓΕΩΡΓΑΝΤΑ

Βραβεῖα Παγκοσμίου Ἐκθέσεως Παρισίων καὶ Δ. Ὀλυμπιακῆς Ἀθηνῶν. Ἡ καλλιτέρα, πλέον ἀρωματικὴ καὶ ἡ μᾶλλον κατάλληλος διὰ λουτρά, ἐντριβὰς κ.λ.π.

ΠΩΛΕΙΤΑΙ χύμα καὶ εἰς φιαλίδια ἀντὶ δραχ. 4 τὴν ὀνῶν.

Λιάνικως καὶ χονδρικῶς.

Ἐν Ἀθήναις, εἰς τὸ Κουρείον
ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΡΓΑΔΟΥΡΗ ὁδὸς Σταδίου 8.
Ἐν Πειραιεὶ, παρὰ τῷ κατασκευαστῇ
ΜΑΤΘΑΙΩ Φ. ΓΕΩΡΓΑΝΤΑ ὁδὸς Φιλότου 86.

Τὸ ἀρχαιότερον ἐργοστάσιον Κολωνίας
Ἰδρυθὲν τῷ 1884

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ ΠΑΛΛΗ & ΚΟΤΖΙΑ

Ὁδὸς Ἐρμού - Ἀθήναι

Πλούτος γραφικῆς ὕλης. — Ἐντυπὰ καὶ ἐπισκεπτήρια καλλιτεχνικά. — Ἐργοστάσιον φακέλων τέλειον. — Χάρτης τυπογραφικὸς λευκὸς καὶ ἐξωφύλλων παντὸς εἶδους καὶ ποιότητος.
Ἐθθηνία, ταχύτης, ἀκριβεία.